

PROPOZYCJE MOŻLIWYCH KIERUNKÓW DZIAŁAŃ RZĄDU W POSZCZEGÓLNYCH REGIONACH, W TYM OKREŚLENIE POTENCJAŁÓW ROZWOJOWYCH WOJEWÓDZTW

Zleceniodawca:

Ministerstwo Rozwoju Regionalnego

Wykonawca:

Centrum Europejskich Studiów Regionalnych i Lokalnych EUROREG

Zespół autorski:

**Grzegorz Gorzelak, Dorota Celińska-Janowicz, Janusz Hryniewicz, Marek Kozak,
Andrzej Miszczuk, Agnieszka Olechnicka, Adam Płoszaj, Maciej Smętkowski**

Centrum Europejskich Studiów Regionalnych i Lokalnych EUROREG
Uniwersytet Warszawski
ul. Krakowskie Przedmieście 30
00-927 Warszawa
Tel.: (48) 22 826 16 54
Tel.: (48) 22 55 20 643
Fax.: (48) 22 826 21 68
e-mail: euroreg@uw.edu.pl

WARSZAWA 2010

SPIS TREŚCI

1.	CELE I ZASADY POLSKIEJ POLITYKI REGIONALNEJ	3
2.	RELACJE RZĄD - SAMORZĄD WOJEWÓDZKI	3
3.	KONTRAKT REGIONALNY I JEGO FINANSOWANIE	4
4.	METODOLOGIA BADANIA	4
5.	CHARAKTERYSTYKA WOJEWÓDZTW	5
6.	MOCNE I SŁABE STRONY WOJEWÓDZTW – OCENA ZBIORCZA	91
7.	SZANSE I ZAGROŻENIA WOJEWÓDZTW – OCENA ZBIORCZA	93
8.	DZIEDZINY KRAJOWEJ POLITYKI REGIONALNEJ	94
8.1	NAUKA, SZKOLNICTWO WYŻSZE, BADANIA I ROZWÓJ, PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ	94
8.2	ŚRODOWISKO I ZAGROŻENIA EKOLOGICZNE	95
8.3	INFRASTRUKTURA TRANSPORTOWA	96
8.4	MIASTA I SYSTEM OSADNICZY	98
8.5	TURYSTYKA JAKO PRZEDMIOT WSPARCIA POLITYKI REGIONALNEJ PAŃSTWA	99
8.6	PROMOCJA REGIONÓW	101
9.	KRAJOWA POLITYKA REGIONALNE W WOJEWÓDZTWACH	104
9.1	WOJEWÓDZTWO DOLNOŚLĄSKIE	104
9.2	WOJEWÓDZTWO KUJAWSKO-POMORSKIE	106
9.3	WOJEWÓDZTWO LUBELSKIE	108
9.4	WOJEWÓDZTWO LUBUSKIE	110
9.5	WOJEWÓDZTWO ŁÓDZKIE	111
9.6	WOJEWÓDZTWO MAŁOPOLSKIE	113
9.7	WOJEWÓDZTWO MAZOWIECKIE	115
9.8	WOJEWÓDZTWO OPOLSKIE	117
9.9	WOJEWÓDZTWO PODKARPACKIE	118
9.10	WOJEWÓDZTWO PODLASKIE	119
9.11	WOJEWÓDZTWO POMORSKIE	121
9.12	WOJEWÓDZTWO ŚLĄSKIE	123
9.13	WOJEWÓDZTWO ŚWIĘTOKRZYSKIE	125
9.14	WOJEWÓDZTWO WARMIŃSKO-MAZURSKIE	127
9.15	WOJEWÓDZTWO WIELKOPOLSKIE	128
9.16	WOJEWÓDZTWO ZACHODNIOPOMORSKIE	130
10.	KIERUNKI INTERWENCJI POLITYKI REGIONALNEJ PAŃSTWA W WOJEWÓDZTWACH	131
11.	BIBLIOGRAFIA	132

1. CELE I ZASADY POLSKIEJ POLITYKI REGIONALNEJ

Polska polityka regionalna powinna wyprzedzać doktrynę polityki Spójności i istotnie wpływać na jej reformy. I tak się ostatnio dzieje – doktryna „**koncentracji i dyfuzji**” jest nowatorskim podejściem do polityki regionalnej. Podobnie, zwrócenie uwagi na **funkcjonalne aspekty spójności terytorialnej** wykracza poza tradycyjne podejścia do spójności, w których ciągle jeszcze dążenia do wyrównywania różnic międzyregionalnych zajmuje istotne miejsce.

Polityka regionalna państwa jest częścią **polityki rozwoju** i powinna przyczyniać się do utrzymania wysokiego tempa wzrostu, pogłębiania zmian strukturalnych i zwiększania konkurencyjności polskiej gospodarki. Współczesne mechanizmy rozwoju powodują, że trwała przewagę konkurencyjną może uzyskać jedynie gospodarka o znaczącej roli innowacji w rozwoju, natomiast gospodarki średnio i wysoko rozwinięte nie są w stanie sprostać konkurencji rozgrywanej na płaszczyźnie kosztów produkcji. Stąd też jednym z imperatywów polityki regionalnej państwa jest wspieranie wszystkich tych procesów, które zwiększają **rolę wiedzy** w rozwoju oraz wzmacniają **potencjał innowacyjny** kraju i regionów.

Z doktryny koncentracji i dyfuzji wynika, że nie należy przeciwstawiać się nieuniknionym i naturalnym procesom **metropolizacji**, a należy je wspierać i wykorzystać dla przyspieszenia rozwoju całego kraju. Ciężar polityki regionalnej przesuwają się więc ku ułatwianiu i wspomaganiu rozprzestrzeniania rozwoju z układów metropolitalnych i innych dynamicznych ośrodków miejskich do ich regionów i przeciwdziałaniu wymywaniu zasobów przez najsilniejsze ośrodki.

Jednocześnie, obszary, które są zbyt słabe i/lub zbyt odległe od ośrodków wzrostu powinny uzyskać **dotatkowe wsparcie**, ale nie nastawione prosocjalnie, a prorozwojowo. Pomoc dla obszarów słabo rozwiniętych nie powinna być bezwarunkowa – powinna ona być kierowana głównie do **obiecujących układów** lokalnych, do dynamicznych sektorów, na infrastrukturę i na edukację. Można wskazać kilka pożądanых kierunków takiej pomocy: „każde dziecko w przedszkolu”, Internet w każdej szkole, szczególnie na obszarach wiejskich, stypendia dla najzdolniejszych, wyrównywanie różnic w kapitale kulturowym, wspomaganie sieci współpracy nauki.

Ważną cechą polityki regionalnej państwa powinna być koncentracja na niewielu kluczowych priorytetach i zdecydowane przeciwdziałanie silnej obecnie tendencji do rozpraszania środków na małe, lokalne, punktowe projekty bez znaczenia dla rozwoju. Zasada ta jest zgodna z obecnie formułowanymi zaleceniami pod adresem polityki Spójności.

2. RELACJE RZĄD - SAMORZĄD WOJEWÓDZKI

Istotne są relacje między politykami rozwoju prowadzonymi przez poszczególne szczeble terytorialne. Należy przyjąć zasadę, że **krajową politykę regionalną prowadzi rząd**. Polityka ta powinna dotyczyć wyłącznie zagadnień o znaczeniu ogólnokrajowym. Wynika z tego, że rząd powinien starać się wpływać na politykę rozwoju prowadzoną przez regiony w zakresie, w jakim polityka ta odnosi się do zagadnień o znaczeniu ponadregionalnym, a szczególnie ogólnokrajowym.

Jednocześnie rząd państwa unitarnego, jakim jest Polska, winien podejmować wszelkie starania, by ogólny system instytucjonalny był reformowany w kierunku tworzenia warunków dla realizacji publicznych i prywatnych przedsięwzięć rozwojowych na wszystkich szczeblach zarządzania publicznego. Tak zwane spec-ustawy nie są rozwiązywaniem pożądanym.

Politykę rozwoju regionów prowadzą **samorządy wojewódzkie**. Regiony powinny mieć środki wystarczające do prowadzenia własnej polityki rozwoju, co wymaga dalszej decentralizacji finansów publicznych. W pewnym zakresie środki na rozwój regionów są zapewniane przez fundusze uzyskiwane w ramach polityki Spójności UE w formie regionalnych programów operacyjnych, jest to

jednak rozwiązanie nieoptymalne i powinno być traktowane jako swego rodzaju przejściowa proteza rzeczywistej decentralizacji.

Oferty rządu wobec województw powinny być kierowane w ramach formuły: *„Polityka regionalna państwa będzie wspierała te przedsięwzięcia podejmowane w regionie, które będą zmierzać do ...”*.

Inicjatywa do podejmowania wspólnych z rządem działań może także leżeć po stronie województw – mogą one wskazywać na takie swoje zamierzenia rozwojowe, które mogą stać się przedmiotem zainteresowania rządu. Szczególną pozycję powinny mieć inicjatywy multiregionalne jako te, które dotyczą zagadnień **ponadwojewódzkich** i które skłaniają władze województw do współpracy i koordynacji swoich działań..

3. KONTRAKT REGIONALNY I JEGO FINANSOWANIE

Wspólne przedsięwzięcia rządu i województw powinny stać się przedmiotem **kontraktów regionalnych**, zawieranych na zasadach równoprawnego partnerstwa rządu i zainteresowanego samorządu wojewódzkiego (samorządów).

Środki na kontrakt regionalny powinny pochodzić z funduszy stojących do dyspozycji województwa – np. z RPO, oraz z rezerwy stojącej do dyspozycji rządu przeznaczonej na politykę regionalną rządu (może to być coś w rodzaju **17. Regionalnego Programu Operacyjnego**).

Środki rządowe mogą (i powinny) być wspierane zasileniami z **sektorowych** programów operacyjnych.

Środki finansowe przeznaczane do dyspozycji województw powinny być dzielone na województwa wg **algorytmu**, który może przyjmować obecnie stosowaną formułę „80:10:10” lub inną, uzgodnioną z samorządami wojewódzkimi.

4. METODOLOGIA BADANIA

Na podstawie danych statystycznych, różnorodnych badań oraz doświadczenia i znajomości regionów wypełniliśmy „zadaną” analizę SWOT, nieco tylko zmieniając zaproponowane przez zlecaniodawcę (MRR) kategorie. Nie we wszystkich przypadkach było możliwe rozsądne wypełnienie wszystkich pozycji (szczególnie w odniesieniu do usług publicznych), pozostawiono więc niektóre punkty puste.

Przy analizie SWOT przyjęto odniesienie ogólnokrajowe – regiony były porównywane do średnich krajowych, co pozwala na obiektywizację przyjmowanych ocen.

Na podstawie analizy SWOT zestawiono oceny najważniejszych cech województw, skalując je od „+++ do „---” (szanse miały tylko oceny pozytywne, zagrożenia tylko negatywne).

W kolejnym kroku poszczególne oceny zostały odniesione do ich ważności z punktu widzenia rozwoju kraju (por. punkty 1.3 i 2.1 powyżej). Pozwoliło to na wyznaczenie pożądanych kierunków interwencji rządu w odniesieniu do poszczególnych regionów.

5. CHARAKTERYSTYKA WOJEWÓDZTW

Województwo DOLNOŚLĄSKIE		W 2008 r.		Dynamika 2004–2008	
Podstawowe dane	Wartość	Polska =100%	Lokata	Zmiana w pkt. % wzgl. średniej krajowej	Lokata
Powierzchnia w km ²	19948	6,4	7	:	:
Ludność w tys.	2876,6	7,4	5	0,0	0
Gęstość zaludnienia (liczba osób na km ²)	144	118,1	4	-0,8	1
Wskaźnik urbanizacji	70,3	115,2	2	-0,6	0
PKB na mieszkańca w zł	33567	108,7	2	5,8	-2
Wartość dodana brutto w:	:	:	:	:	:
- rolnictwie w %	2,3	54,5	15	-17,9	1
- przemyśle i budownictwie %	39,5	128,1	1	16,8	-2
- usługach rynkowych w %	40,6	87,6	12	-6,8	4
- usługach nierynkowych w %	17,6	94,7	13	-6,5	0
Nakłady inwestycyjne na 1 mieszkańca w zł	6420	112,6	2	-1,4	-1
Nakłady na działalność B+R na 1 mieszkańca w zł	159	78,8	6	4,6	0
Automatyczne linie przemysłowe na 10000 mieszkańców	4,0	94,7	8	-11,3	4
Spółki prawa handlowego na 1000 mieszkańców	7,9	108,4	3	0,1	-1
Pracujący na 1000 ludności	351,1	97,7	8	4,7	-3
Struktura zatrudnienia wg sektorów	:	:	:	:	:
- rolnictwie w %	7,4	47,4	15	-2,2	0
- przemyśle i budownictwie %	32,6	113,6	4	0,2	1
- usługach rynkowych w %	41,9	109,3	3	0,8	-1
- usługach nierynkowych w %	18,1	104,4	9	-5,6	4
Współczynnik aktywności zawodowej	53,9	98,2	10	0,4	-2
Wskaźnik obciążenia ekonomicznego (ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym) *	51,9	94,4	15	1,2	-1
Stopa bezrobocia rejestrowanego *	12,5	105,0	10	-12,9	5
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w zł	3295	99,4	4	1,8	0
Gospodarstwa domowe z komputerem z dostępem do Internetu w %	46,4	101,5	5	0,3	-1
Powierzchnia obszarów prawnie chronionych w %	18,2	56,2	16	0,5	1

* im wyższa lokata tym gorsza pozycja województwa (wskaźniki zjawisk negatywnych)

Analiza w obszarach tematycznych	
Infrastruktura – tworzenie i rozwijanie powiązań komunikacyjnych	Silne strony ○ Duże znaczenie tranzytowe regionu ○ Zdywersyfikowany układ transportowy (drogowy, kolejowy, lotniczy i wodny) ○ Dobre powiązania z europejskim systemem transportowym ○ Istniejące centra logistyczne
	Słabe strony ○ Przepustowość układu transportowego niedostosowana do natężenia ruchu ○ Słaba powiązania transportowe ze stolicą ○ Niedrożny układ transportowy miasta wojewódzkiego ○ Niewykorzystany potencjał istniejących linii kolejowych ○ Brak obwodnic części dużych miast ○ Słabe powiązania transportowe ośrodka wojewódzkiego z częścią ośrodków subregionalnych
	Szanse ○ Rozwój międzynarodowych powiązań transportowych ○ Poprawa powiązań wewnątrz krajowych (w tym z Polską centralną oraz zespołem portów w Szczecinie i Świnoujściu) ○ Dalszy wzrost znaczenia tranzytowego (w kierunkach wschód-zachód i północ-południe) ○ Dalszy rozwój centrów logistycznych (w tym multimodalnych)
	Zagrożenia ○ Postępująca niedrożność systemu transportowego, w tym w ośrodku wojewódzkim ○ Rozwój alternatywnych szlaków transportowych w krajach sąsiednich ○ Pogarszanie dostępności ośrodków wojewódzkich (rozwój infrastruktury wolniejszy od wzrostu natężenia ruchu)
Gospodarka, przedsiębiorczość i tworzenie warunków dla lokalizacji inwestycji	Silne strony ○ Wysoki na tle kraju poziom rozwoju gospodarczego (PKB) oraz dynamika rozwojowa ○ Wysoki poziom rozwoju przedsiębiorczości, silnie rozwinięty przemysł elektromaszynowy i motoryzacyjny z udziałem kapitału zagranicznego i zapleczem akademickim ○ Potencjał dla rozwoju sektora IT (znaczna liczba firm, kadry, zaplecze badawcze, tradycje) oraz turystyki (parki narodowe, uzdrowiska, zabytki kultury materialnej, dostępność transportowa) ○ Dobrze rozwinięte instytucje otoczenia biznesu w tym parki technologiczne i przemysłowe: ChemiPark Technologiczny Sp. z o.o. w Brzegu Dolnym, Dolnośląski Park Technologiczny „T-Park”, Noworudzki Park Przemysłowy, Park Przemysłowy Bukowice, KGHM LETIA Legnicki Park Przemysłowy, Wrocławski Medyczny Park Naukowo-Technologiczny, Wrocławski Park Technologiczny ○ Bezpośredni dostęp do rynków związanych z dużymi centrami miejskimi za granicą (Berlin, Drezno, Görlitz, Praga). ○ Dość duża atrakcyjność inwestycyjna m.in. dostępności transportowej, infrastrukturze gospodarczej i społecznej oraz dzięki dbałość o promocję regionu ○ Występowanie złóż rudy miedzi, największy kombinat porzeczny w LGOM ○ Znaczny udział w eksporcie kraju
	Słabe strony ○ Koncentracja inwestycji (w tym inwestycji zagranicznych) w metropolii wrocławskiej, postępująca polaryzacja wewnątrz regionu

	Szanse ○ Wzrost atrakcyjności regionu dolnośląskiego jako miejsca alokacji kapitału i inwestycji, przede wszystkim w dziedzinach o wysokiej wartości dodanej ○ Rozwój sektora IT oraz branży turystycznej przy wykorzystaniu zasobów kultury materialnej i środowiska przyrodniczego oraz dostępności transportowej i promocji) ○ Wykorzystanie potencjału i rozwój instytucji otoczenia biznesu w zakresie działań innowacyjnych ○ Utrzymywanie się korzystnej sytuacji na rynku miedzi, uruchamianie zaawansowanego przetwórstwa miedzi w LGOM
	Zagrożenia ○ Utrzymująca się polaryzacja regionu, trudności w restrukturyzacji starych okręgów przemysłowych ○ Zachwianie się rynku miedzi, niskie ceny miedzi na rynkach światowych ○ Brak przeciwdziałania barierom w zakresie rozwoju turystyki (np. w postaci stanu środowiska przyrodniczego w niektórych obszarach) i rozwoju sektora IT (np. z uwagi na drenaż kadr)
B+R i innowacje	Silne strony ○ Istotny potencjał naukowo-badawczy i akademicki skoncentrowany we Wrocławiu, ale także obecny w innych miastach regionu ○ Wyróżniająca region struktura kierunków studiów sprzyjająca innowacyjności (duży udział kierunków inżynierskich)
	Słabe strony ○ Małe nakłady na działalność badawczo rozwojową ○ Niewielkie strumienie zleceń z przedsiębiorstw do uczelni i zaplecza badawczego w przemyśle ○ Słabość sektora B+R w zakresie komercjalizacji wyników oraz współpracy z biznesem
	Szanse ○ Rozwój potencjału akademickiego i badawczo-rozwojowego, zwiększenie powiązań z gospodarką. ○ Wzmocnienie regionalnych ośrodków akademickich (Jeleniej Góry, Wałbrzycha i Legnicy) przez silniejsze włączanie ich do badań, w które zaangażowany jest Wrocław
	Zagrożenia ○ Niewykorzystanie potencjału instytucji akademickich i naukowo-badawczych, brak rozwoju sfery B+R, stałe niedofinansowanie działalności badawczej ○ Realizowanie projektów naukowo-badawczych na rzecz gospodarki i inwestycje zagraniczne głównie w tradycyjnych branżach – górnictwo, transport, przemysł maszynowy ○ Trudności w pozyskiwaniu wykwalifikowanych kadr w sektorze B+R ○ Wyczerpywanie się zdolności innowacyjnych w branżach tradycyjnych
Rozwój miast i system osadniczy	Silne strony ○ Wrocław jako kształtujący się ośrodek metropolitalny (z zaawansowanymi postępami rewitalizacji centrum miasta) ○ Policentryczna struktura sieci osadniczej (relatywnie duże ośrodki subregionalne) oraz duża liczba mniejszych miast ○ Gęsta sieć miast średnich i małych o wysokich walorach urbanistycznych i architektonicznych ○ Duży udział ludności miejskiej ○ Rozwinięty transport publiczny w ośrodku wojewódzkim ○ Skoncentrowane osadnictwo wiejskie
	Słabe strony ○ Zdegradowane zasoby mieszkaniowe (zwłaszcza przedwojenne) w mniejszych ośrodkach miejskich ○ Mała dywersyfikacja bazy ekonomicznej mniejszych miast i ośrodków subregionalnych

	○ Zjawisko niekontrolowanej suburbanizacji zwłaszcza w obszarze metropolitalnym Wrocławia
	Szanse ○ Wzrost atrakcyjności zewnętrznej miast województwa dolnośląskiego (turystyka biznesowa i krajoznawcza) ○ Rozwój funkcji zarządczych i kontrolnych ośrodka wojewódzkiego ○ Rozwój funkcji akademickich ośrodka wojewódzkiego ○ Rozwój funkcji kulturalnych ośrodka wojewódzkiego
	Zagrożenia ○ Postępująca degradacja społeczno-gospodarczych części mniejszych ośrodków miejskich ○ Zagrożenie narastaniem chaosu przestrzennego w mieście wojewódzkim (mały odsetek powierzchni objęty planami miejscowymi) ○ Postępująca polaryzacja społeczna w miastach ○ Narastanie zjawiska chaotycznej suburbanizacji ○ Wyludnianie niektórych obszarów
Rozwój zasobów ludzkich, kapitału intelektualnego i społecznego	Silne strony ○ Ponadprzeciętny udział osób z wykształceniem wyższym ○ Stosunkowo wysoki poziom skolaryzacji młodzieży w wieku 19-24 lat oraz wysoki wskaźnik liczby absolwentów studiów na 10 tys. mieszk. ○ Bardzo duża liczba stowarzyszeń i fundacji, także na obszarach wiejskich ○ Przewyższający średnią krajową wskaźnik zaangażowania w codzienne sprawy na rzecz społeczności lokalnej i sąsiedztwa ○ Dość korzystny stan oczekiwań wobec pracy wyrażający się wyższym od przeciętnego w Polsce naciskiem na samorealizację intelektualną i na samodzielność w pracy
	Słabe strony ○ Ujemny przyrost naturalny ○ Nieco niższy od przeciętnego poziom stosowania Internetu dla celów zawodowych ○ Najwyższa w Polsce przestępczość ○ Wyższa niż przeciętna umieralność osób w wieku produkcyjnym
	Szanse ○ Duże potencjalne szanse rozwojowe wynikające z dużego nagromadzenia kapitału społecznego i dość dobrego stanu kapitału ludzkiego ○ Wysoka dynamika rozwojowa i modernizacja struktury gospodarczej Wrocławia ○ Rozwój subregionalnych ośrodków miejskich (zwłaszcza Jelenia Góra, Legnica, Wałbrzych)
	Zagrożenia ○ Marginalizacja społeczna na obszarach poprzemysłowych
Rozwój instytucjonalny i współpraca międzynarodowa	Silne strony ○ Dobrze rozwinięty system instytucji o znaczeniu regionalnym i ponadregionalnym we Wrocławiu ○ Rozwinięty system instytucji otoczenia biznesu w stolicy regionu i głównych ośrodkach miejskich ○ Dość dobre wykorzystanie środków zagranicznych przez władze wojewódzkie ○ Aktywny udział w programach współpracy transgranicznej ○ Stosunkowo rozległe kontakty międzynarodowe

	Słabe strony Przeciętna sprawność administracji
	Szanse Postępująca integracja z silnymi regionami UE, wynikająca z korzystnego położenia i silnej roli Wrocławia
	Zagrożenia Reaktywność względem partnerów niemieckich
Energia i bezpieczeństwo naturalne	Silne strony - Względnie duży udział w wytwarzaniu krajowej energii elektrycznej - Znaczny postęp w gazyfikacji regionu - Znaczny postęp w modernizacji infrastruktury przeciwpowodziowej w dolinach głównych rzek regionu
	Słabe strony - Ubytek mocy w elektrowniach regionu - Niedostateczna ilość i jakość sieci przesyłowych prądu wysokiego napięcia - Zdekaptalizowana w znacznym stopniu infrastruktura energetyczna - Ograniczony dostęp użytkowników do sieci gazowych - Mały udział energii ze źródeł odnawialnych - Niskie wykorzystanie doświadczeń z katastrof naturalnych ostatnich lat w obszarach sudeckich
	Szanse - Wzrost nakładów na bezpieczeństwo energetyczne - Lepsza koordynacja działań w zakresie modernizacji i rozbudowy sieci przesyłowych - Lepsze wykorzystanie możliwości rozwoju hydroelektrowni (korzyść dla energetyki i bezpieczeństwa) - Rozwój nowych technologii ostrzegania przed katastrofami naturalnymi
	Zagrożenia - Niedostateczne nakłady na systemową ochronę przed powodzią i ich skutkami - Niedostateczna ochrona przed potencjalnymi skutkami awarii przemysłowych w głównych ośrodkach przemysłu wydobywczego (LGOM, „worek” Turoszowski itp.) - Rosnący deficyt energii w metropolii wrocławskiej wskutek wzrostu popytu i spadku podaży - Dopuszczanie do dalszego zabudowywania obszarów zagrożonych powodzią i osuwiskami
Rozwój lokalny, dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze	Silne strony - Wyższy niż przeciętnie poziom aktywności lokalnej (także w wykorzystaniu w 2010 środków UE) - Bogate i zróżnicowane zasoby kulturowe (jedno z czołowych miejsc w kraju), także o znaczeniu europejskim - Zróżnicowane zasoby przyrodnicze - Względnie wysoki poziom zagospodarowania turystycznego, głównie w największych miastach - Udane przykłady produktów sieciowych (Dolina Pałaców i Ogrodów)
	Słabe strony - Niski poziom koordynacji lokalnych działań rozwojowych - Niedostatek produktów sieciowych turystyki - Zły stan wielu obiektów zabytkowych - Wrażliwość przyrody na zanieczyszczenie (wiatrołomy, zanieczyszczenie powietrza i wody, w okresie zimowym smog wywołany niską

	emisją) ○ Silnie zniszczone lasy ○ Niezadowalający postęp komercjalizacji i prywatyzacji uzdrowisk ○ Pogarszanie się stanu technicznego obiektów kultury
	Szanse ○ Współpraca zagraniczna z regionami Czech i Niemiec ○ Poprawa powiązań z rynkiem berlińskim (tradycyjne źródło turystów Dolnego Śląska) ○ Wdrażanie ścisłych norm ochrony środowiska ○ Poprawa koniunktury w Europie zachodniej, zwłaszcza w Niemczech
	Zagrożenia ○ Brak preferencji interwencji publicznej dla turystycznych projektów sieciowych i liniowych ○ Zmiana kierunków wyjazdów turystycznych przez bardziej wymagających klientów
Usługi publiczne	Silne strony ○ Względnie równomierna sieć terytorialna placówek medycznych, edukacyjnych i kulturowych ○ Różnorodność usług publicznych ○ Silny ośrodek o znaczeniu ponadregionalnym we Wrocławiu ○ Dobra dostępność komunikacyjna ośrodków powiatowych, dość dobra (z wyłączeniem południowo-zachodnich części regionu) do ośrodka stołecznego ○ Najwyższy udział dzieci w żłobkach ○ Wysoka aktywność czytelników bibliotek
	Słabe strony ○ Stosunkowo niskie wyniki egzaminów szkolnych
	Szanse ○ Restrukturyzacja instytucji usług zdrowotnych i uzdrowiskowych ○ Rozwój turystyki kulturowej
	Zagrożenia ○ Wzrost kosztów dostarczenia usług na obszary peryferyjne

Województwo KUJAWSKO-POMORSKIE		W 2008 r.		Dynamika 2004–2008	
Podstawowe dane	Wartość	Polska =100%	Lokata	Zmiana w pkt. % wzgl. średniej krajowej	Lokata
Powierzchnia w km ²	17970	5,7	10	:	:
Ludność w tys.	2069,1	5,4	10	0,0	0
Gęstość zaludnienia (liczba osób na km ²)	115	94,3	8	0,1	0
Wskaźnik urbanizacji	60,7	99,6	8	-1,0	-1
PKB na mieszkańca w zł	26801	86,8	9	-2,9	1
Wartość dodana brutto w:	:	:	:	:	:
- rolnictwie w %	5,9	137,3	7	-4,0	0
- przemyśle i budownictwie %	31,7	102,9	9	1,3	2
- usługach rynkowych w %	42,9	92,7	7	-2,0	1
- usługach nierynkowych w %	19,4	104,8	9	-1,3	-1
Nakłady inwestycyjne na 1 mieszkańca w zł	4817	84,5	9	13,1	-4
Nakłady na działalność B+R na 1 mieszkańca w zł	63	31,0	13	-12,2	4
Automatyczne linie przemysłowe na 10000 mieszkańców	4,0	96,0	7	8,5	0
Spółki prawa handlowego na 1000 mieszkańców	5,1	69,9	10	-5,1	1
Pracujący na 1000 ludności	343,1	95,5	9	0,3	0
Struktura zatrudnienia wg sektorów	:	:	:	:	:
- rolnictwie w %	16,6	106,4	6	-0,4	0
- przemyśle i budownictwie %	30,3	105,9	7	1,2	0
- usługach rynkowych w %	35,2	91,8	9	0,1	0
- usługach nierynkowych w %	17,8	102,8	10	-0,1	0
Współczynnik aktywności zawodowej	54,8	99,8	7	-3,1	3
Wskaźnik obciążenia ekonomicznego (ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym) *	54,6	99,3	9	0,4	0
Stopa bezrobocia rejestrowanego *	15,8	132,8	4	8,6	0
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w zł	2811	84,8	13	-2,6	0
Gospodarstwa domowe z komputerem z dostępem do Internetu w %	43,1	94,3	10	6,1	1
Powierzchnia obszarów prawnie chronionych w %	31,3	96,8	9	-2,9	2

* im wyższa lokata tym gorsza pozycja województwa (wskaźniki zjawisk negatywnych)

Analiza w obszarach tematycznych	
Infrastruktura – tworzenie i rozwijanie powiązań komunikacyjnych	Silne strony ○ Zdywersyfikowany układ transportowy (drogowy, kolejowy, wodny) ○ Znaczenie tranzytowe związane z położeniem w korytarzu transportowym drogi krajowej nr 1
	Słabe strony ○ Przepustowość układu transportowego niedostosowana do natężenia ruchu ○ Słabe powiązania transportowe ze stolicą ○ Niedrożny układ transportowy miast wojewódzkich ○ Niewykorzystany potencjał istniejących linii kolejowych ○ Brak obwodnic części dużych miast ○ Słabe powiązania transportowe ośrodków wojewódzkich oraz ich powiązania z ośrodkami subregionalnymi
	Szanse ○ Poprawa powiązań wewnątrz krajowych (w tym z Polską zachodnią, centralną oraz zespołem portów w Trójmieście) ○ Wzrost integracji transportowej dwumiasa (tj. Bydgoszczy i Torunia) ○ Rozwoju centrów logistycznych (w tym multimodalnych)
	Zagrożenia ○ Postępująca niedrożność systemu transportowego, w tym zwłaszcza w układzie wschód-zachód ○ Postępująca degradacja istniejących linii kolejowych
Gospodarka, przedsiębiorczość i tworzenie warunków dla lokalizacji inwestycji	Silne strony ○ Rozwinięta działalność przemysłowa (przede wszystkim przemysł chemiczny, tworzyw sztucznych, celulozowo-papierniczy i elektromaszynowy) ○ Dość dobrze rozwinięte instytucje otoczenia biznesu, przede wszystkim w obu stolicach regionu, ale także w mniejszych ośrodkach ○ Dogodne warunki dla lokalizacji inwestycji (Bydgoski Park Przemysłowy, Grudziądzki Park Przemysłowy, Toruński Park Technologiczny, Park Przemysłowy w Solcu Kujawskim, Vistula Park Świecie) ○ Rozwój przedsiębiorczości związanej z obsługą ruchu turystycznego
	Słabe strony ○ Instytucje otoczenia biznesu nastawione przede wszystkim na rozwój przedsiębiorczości, a w mniejszym stopniu na innowacyjność ○ Niższy niż średnia krajowa PKB per capita oraz mała dynamika rozwojowa ○ Trudna restrukturyzacja przemysłu post-socjalistycznego
	Szanse ○ Wykorzystanie potencjału instytucji otoczenia biznesu, w szczególności parków przemysłowych i technologicznych ○ Rozwój produktów turystycznych i przedsiębiorstw związanych z obsługą ruchu turystycznego ○ Wykorzystanie powstającej autostrady A1 jako czynnika przyciągającego inwestycje
	Zagrożenia ○ Niepowodzenie w przyciąganiu inwestycji o wysokiej wartości dodanej (szczególnie dotyczy to braku selektywności inwestycji w parkach przemysłowych i technologicznych)

	○ Odpływ wykwalifikowanych kadr do silniejszych ośrodków
B+R i innowacje	Silne strony ○ Znaczące ośrodki akademickie w Bydgoszczy i Toruniu o uzupełniającym się profilu naukowym i edukacyjnym
	Słabe strony ○ Koncentracja działalności naukowo-badawczej na badania podstawowe i znacznie mniejszy potencjał w zakresie badań stosowanych ○ Niskie nakłady na działalność badawczo-rozwojową oraz mały w nich udział przedsiębiorstw ○ Słabe powiązanie sektora badawczo-rozwojowego z gospodarką, w tym szczególnie MSP
	Szanse ○ Integracja potencjału akademickiego oraz naukowo-badawczego duopolu Bydgoszczy i Torunia ○ Podjęcie wysiłku komercjalizacji badań prowadzonych w regionie (np. preinkubacja akademicka)
	Zagrożenia ○ Brak integracji ośrodków akademickich Torunia i Bydgoszczy ○ Niedostosowanie oferty naukowo-badawczej do potrzeb przedsiębiorstw
Rozwój miast i system osadniczy	Silne strony ○ Dwa silne ośrodki o znaczeniu regionalnym ○ Policentryczna sieć osadnicza ○ Relatywnie wysoka jakość przestrzeni publicznej w miastach ○ Skoncentrowane osadnictwo wiejskie
	Słabe strony ○ Bardzo mała dywersyfikacja bazy ekonomicznej mniejszych ośrodków miejskich ○ Zdegradowane zasoby mieszkaniowe (zabudowa przedwojenne i część zespołów mieszkaniowych okresu 1960-1980) ○ Mały udział ludności miejskiej ○ Słabo rozwinięty transport publiczny w miastach wojewódzkich
	Szanse ○ Wzrost powiązań między ośrodkami wojewódzkimi – efekty synergii i wzrost komplementarności prowadzący do poprawy pozycji dwumiasta w przestrzeni gospodarczej Polski ○ Rozwój funkcji akademickich i kulturalnych w ośrodkach wojewódzkich ○ Pewien potencjał dla wzrostu atrakcyjności zewnętrznej (różne rodzaje turystyki)
	Zagrożenia ○ Postępująca degradacja społeczno-gospodarza niektórych miast ○ Dublowanie inwestycji w układzie dwumiejskim przy braku komplementarności
Rozwój zasobów ludzkich, kapitału intelektualnego i społecznego	Silne strony ○ Dość wysoki przyrost naturalny ○ Podobny do przeciętnego wskaźnik korzystania z Internetu do celów zawodowych ○ Dość korzystny stan motywacji wobec pracy – ponadprzeciętny nacisk na samodzielność i samorealizację.
	Słabe strony ○ Bardzo niska liczba fundacji i stowarzyszeń sytuuje region wśród najsłabszych województw ○ Bardzo mało fundacji i zrzeszeń na obszarach wiejskich – choć nieco więcej niż w regionach wschodnich. ○ Niski deklarowany poziom zaangażowania w sprawy społeczności lokalnej i sąsiedztwa

	○ Niski wskaźnik skolaryzacji młodzieży w wieku 19-24 lata oraz niski wskaźnik liczby absolwentów studiów. ○ Względnie niski poziom wykształcenia wyższego
	Szanse ○ Dobrym stan kapitału ludzkiego i dość wysoki przyrost naturalny ○ Rozwój ośrodków akademickich Torunia i Bydgoszczy
	Zagrożenia ○ Niski poziom samoorganizacji i współdziałania zbiorowego
Rozwój instytucjonalny i współpraca międzynarodowa	Silne strony ○ Względnie duża sprawność administracji samorządowej (dość dużą ilością spraw w urzędach gminnych, które można załatwić w całości drogą elektroniczną) ○ Istnienie obszarów o wysokiej aktywności eksportowej ○ Toruń i Bydgoszcz jako ośrodek współpracy naukowej z zagranicą ○ Nowoczesny szpital NATO w Bydgoszczy
	Słabe strony ○ Rozproszenie inicjatyw między dwie stolice regionu
	Szanse ○ Względnie sprawna administracja może być czynnikiem przyciągającym inwestorów ○ Integracja funkcjonalna duopolu Toruń-Bydgoszcz
	Zagrożenia ○ Utrzymywanie się rozproszenie inicjatyw między dwie stolice regionu
Energia i bezpieczeństwo naturalne	Silne strony ○ Stosunkowo wysoki (najwyższy w Polsce) udział źródeł odnawialnych w wytwarzaniu energii ○ Możliwość wykorzystania Zbiornika Włocławskiego na Wiśle na potrzeby ochrony przeciwpowodziowej regionu
	Słabe strony ○ Brak dostatecznych zabezpieczeń lokalnych przed zagrożeniem powodzią w dorzeczu Wisły ○ Pogarszający się stan starzejącej się tamy we Włocławku i grożąca katastrofa ekologiczna
	Szanse ○ Aktywizacja polityki państwa w zakresie utrzymania i rozwoju transportu na głównych drogach wodnych ○ Podjęcie przez władze państwowe decyzji o sposobie rozwiązania problemu tamy włocławskiej w sposób uwzględniający potrzeby energetyczne oraz bezpieczeństwo naturalne regionu
	Zagrożenia ○ Utrata źródeł czystej energii w razie rozbiórki tamy we Włocławku ○ Ryzyko środowiskowe (rosnące zagrożenie katastrofą ponadregionalną) w razie odkładania w czasie decyzji o rozwiązaniu problemu tamy we Włocławku
Rozwój lokalny, dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze	Silne strony ○ Tradycyjnie wysoka aktywność lokalna ○ Znaczące walory dziedzictwa kulturowego (Toruń wpisany na listę światowego dziedzictwa kulturowego UNESCO, także Bydgoszcz, Chełmno i inne, też na obszarach wiejskich)

	○ Interesujące walory przyrodnicze skoncentrowane w 2 pojezierzach, w dolinach głównych rzek (Wisły, Noteci) oraz Borach Tucholskich
	Słabe strony ○ Rozproszenie aktywności (drobne projekty) ○ Poza Toruniem (i do pewnego stopnia Bydgoszczą) brak rozwiniętych i zróżnicowanych produktów turystycznych ○ Niedostateczne zagospodarowanie turystyczne i paraturystyczne mniejszych ośrodków i tras komunikacyjnych
	Szanse ○ Poprawa skomunikowania z głównymi metropoliami Polski i Europy Środkowej ○ Wzrost zainteresowania turystyką kulturową ○ Rozwój współpracy głównych ośrodków miejskich
	Zagrożenia ○ Przewaga konkurencji między głównymi ośrodkami miejskimi regionu nad ich współpracą ○ Dalsze rozpraszanie środków na niewielkie projekty bez większego znaczenia dla rozwoju
Usługi publiczne	Silne strony ○ Szpital NATO ○ Skutecznie skomercjalizowane niektóre szpitale
	Słabe strony ○ Dość niska dostępność ośrodków powiatowych ○ Niski odsetek dzieci korzystających ze żłobków oraz przedszkoli ○ Niska dostępność na peryferyjnych obszarach regionu
	Szanse ○ Poprawa dostępności komunikacyjnej w skali regionu i kraju ○ Wzmocnienie pozycji Bydgoszczy i Torunia, rozwój synergii i współdziałania
	Zagrożenia ○ Brak poprawy obsługi w mniejszych ośrodkach

Województwo LUBELSKIE	W 2008 r.			Dynamika 2004–2008	
Podstawowe dane	Wartość	Polska =100%	Lokata	Zmiana w pkt. % wzgl. średniej krajowej	Lokata
Powierzchnia w km ²	25122	8,0	3	:	:
Ludność w tys.	2157,2	5,6	8	-0,1	0
Gęstość zaludnienia (liczba osób na km ²)	86	70,3	12	-1,0	0
Wskaźnik urbanizacji	46,5	76,3	14	-0,1	0
PKB na mieszkańca w zł	20913	67,7	15	-2,6	-1
Wartość dodana brutto w:	:	:	:	:	:
- rolnictwie w %	7,9	184,0	2	1,2	-1
- przemyśle i budownictwie %	25,4	82,4	15	0,9	1
- usługach rynkowych w %	42,6	91,9	9	-1,1	-1
- usługach nierynkowych w %	24,1	130,1	1	-10,8	0
Nakłady inwestycyjne na 1 mieszkańca w zł	3526	61,9	16	3,3	0
Nakłady na działalność B+R na 1 mieszkańca w zł	111	55,1	8	-1,8	0
Automatyczne linie przemysłowe na 10000 mieszkańców	2,1	49,7	16	-9,3	0
Spółki prawa handlowego na 1000 mieszkańców	3,7	51,1	13	-2,9	0
Pracujący na 1000 ludności	356,6	99,3	5	-2,6	0
Struktura zatrudnienia wg sektorów	:	:	:	:	:
- rolnictwie w %	36,2	231,4	1	9,1	0
- przemyśle i budownictwie %	18,5	64,6	16	0,5	0
- usługach rynkowych w %	26,8	69,9	16	1,7	0
- usługach nierynkowych w %	18,5	106,4	6	3,5	-3
Współczynnik aktywności zawodowej	55,7	101,5	5	-3,1	4
Wskaźnik obciążenia ekonomicznego (ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym) *	58,5	106,3	1	-3,1	-1
Stopa bezrobocia rejestrowanego *	12,8	107,6	7	13,9	-4
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w zł	2891	87,2	9	-0,8	-1
Gospodarstwa domowe z komputerem z dostępem do Internetu w %	36,4	79,6	15	-6,7	5
Powierzchnia obszarów prawnie chronionych w %	22,7	70,2	12	0,0	0

* im wyższa lokata tym gorsza pozycja województwa (wskaźniki zjawisk negatywnych)

Analiza w obszarach tematycznych	
Infrastruktura – tworzenie i rozwijanie powiązań komunikacyjnych	Silne strony ○ Natężenie ruchu w dużej mierze dostosowane do istniejącej przepustowości systemu transportowego ○ Relatywnie dobrze wykorzystany istniejący potencjał istniejących linii kolejowych ○ Przygraniczne położenie, tranzyt na wschód ○ Linia Hutnicza Szerokotorowa wiążąca z Ukrainą i Rosją
	Słabe strony ○ Bardzo słabe powiązania z europejskim systemem transportowym ○ Słabe powiązania transportowe z krajowym systemem transportowym (poza Warszawą) ○ Mała dywersyfikacja systemu transportowego (w tym brak lotniska) ○ Niedrożność systemu transportowego ośrodka wojewódzkiego ○ Słabe powiązania transportowe Lublina z ośrodkami subregionalnymi
	Szanse ○ Rozwój międzynarodowych powiązań transportowych i znaczenia tranzytowego ○ Poprawa krajowych powiązań transportowych, w tym zwłaszcza z Warszawą ○ Lepsze wykorzystanie LHS
	Zagrożenia ○ Pogarszanie dostępności województwa z punktu widzenia europejskiego i krajowego systemu transportowego ○ Niewystarczające wykorzystanie planowanego lotniska
Gospodarka, przedsiębiorczość i tworzenie warunków dla lokalizacji inwestycji	Silne strony ○ Rozwinięty sektor przetwórstwa rolno-spożywczego ○ Potencjalne warunki do rozwoju niszowych branżi spożywczej, sektora energii alternatywnej oraz usług turystycznych i targowych o charakterze międzynarodowym ○ Złoża węgla kamiennego, opłacalna eksploatacja
	Słabe strony ○ Niski poziom rozwoju gospodarczego (PKB) oraz mała dynamika rozwojowa ○ Wątki ekonomiczne sektoru przedsiębiorstw: przewaga małych firm o lokalnym zakresie działalności ○ Słabe zaplecze instytucji otoczenia biznesu w tym tych wspierających innowacyjność ○ Niska atrakcyjność inwestycyjna regionu połączona z niewielkim zaangażowaniem bezpośrednich inwestycji zagranicznych (BIZ) w regionie ○ Niski udział w eksporcie kraju ○ Niewykorzystanie przyrodniczego potencjału rolnictwa głównie w wyniku niskiej kultury rolnej
	Szanse ○ Rozwój kooperacji biznesu z nauką np. w ramach: parków przemysłowych w Lublinie, Świdniku i Puławach, inicjatyw klastrowych: Dolina Lotnicza, Dolina Ekologicznej Żywności itd.) ○ Inwestycje w niszowe sektory produkcji i usług (np. produkcja wysokiej jakości żywności, produkcja ekoenergii, usługi turystyczne i opiekuńczo-medyczne, targi międzynarodowe)

	Wykorzystanie technologii informacyjnych i telekomunikacyjnych (zapewnianych w ramach PORPW) dla wzrostu przedsiębiorczości i innowacyjności regionu (np. za pośrednictwem telepracy)
	Zagrożenia - Wybranie przemysłowych kierunków rozwoju o niskiej wartości dodanej w Lublinie zamiast wzmacniania funkcji metropolitalnych - Utrzymywanie się tradycyjnej struktury gospodarczej, brak przemian w strukturze zawodowej ludności
B+R i innowacje	Silne strony - Względnie silna pozycja na akademickiej mapie Polski z uwagi na Lublin – jeden z największych ośrodków akademickich kraju – oraz Puław, gdzie funkcjonują prestiżowe ośrodki badawczo-rozwojowe - Istotne zaplecze nauko-badawcze i kadrowe w zakresie niektórych branż przemysłu - Dobra współpraca sektora nauki i przedsiębiorczości w ramach ponadregionalnej inicjatywy klastrowej tzw. Doliny Lotniczej
	Słabe strony - Niedostosowanie oferty B+R do potrzeb przedsiębiorstw - Jedne z najniższych nakładów na B+R per capita i niekorzystna ich struktura (przewaga badań podstawowych i niewielki udział przedsiębiorstw w tych nakładach)
	Szanse - Silniejsze wykorzystanie rozwojowe istniejącego zaplecza naukowo-badawczego, w tym np. w zakresie przedsiębiorczości akademickiej - Dostosowanie oferty edukacyjnej szkół wyższych do potrzeb rynku pracy - Wzrost wykształcenia ludności połączony ze wzrostem świadomości innowacyjnej - Zwiększenie nakładów na działalność B+R (prywatnych i publicznych)
	Zagrożenia - Stopniowe obniżanie się rangi ośrodka naukowego w regionie i jego marginalizacja na arenie krajowej i międzynarodowej (niedostosowanie się do prorynkowych zasad finansowania i funkcjonowania nauki, słabe powiązania kooperacyjne jednostek B+R z głównymi ośrodkami w kraju i za granicą) - Odpływ z regionu kapitału i zasobów ludzkich o wysokich kwalifikacjach
Rozwój miast i system osadniczy	Silne strony - Duże znaczenie Lublina jako ośrodka o znaczeniu ponadregionalnym - Relatywnie wysoka jakość przestrzeni publicznej w miastach (Lublin, Zamość, Puławy)
	Słabe strony - Wyjątkowo niski poziom urbanizacji i pozarolniczych kierunków zatrudnienia - Depopulacja związana z odpływem ludności i niskim przyrostem naturalnym - Słabo rozwinięty transport publiczny w mieście wojewódzkim - Mała dywersyfikacja bazy ekonomicznej mniejszych ośrodków miejskich - Rozproszone osadnictwo wiejskie
	Szanse - Rozwój funkcji zarządczych i kontrolnych, kulturalnych oraz zewnętrznej atrakcyjności - Racjonalizacja osadnictwa wiejskiego
	Zagrożenia Degradacja społeczno-gospodarcza części mniejszych miast związana z brakiem substytucji funkcji centralnych świadczonych na rzecz

	wyludniających się obszarów wiejskich
Rozwój zasobów ludzkich, kapitału intelektualnego i społecznego	Silne strony ○ Wysoki odsetek osób z wykształceniem wyższym ○ Bardzo duży poziom deklarowanego zaangażowania na rzecz społeczności lokalnej i wspólnoty sąsiedzkiej – wśród 4 czołowych województw ○ Nieco wyższy od przeciętnego w kraju wskaźnik osób deklarujących używanie Internetu dla celów zawodowych ○ Dobre wyniki nauczania w szkołach regionu ○ Niski poziom przestępczości w regionie
	Słabe strony ○ Bardzo małe nasycenie stowarzyszeniami i fundacjami (w tym także stowarzyszeń i fundacji działających na terenach wiejskich) ○ Bardzo niski poziom skolaryzacji młodzieży w wieku 19-24 lata. Równie niski wskaźnik udziału absolwentów studiów na 10 tys. ludności. ○ Bardzo duże zagrożenie ubóstwem ○ Niska motywacji do pracy ○ Bardzo niski poziom szans rozwoju w oparciu o kapitał ludzki i społeczny
	Szanse ○ Bardzo dużym w skali kraju niesformalizowany kapitał społeczny
	Zagrożenia ○ Dalsze znaczne uzależnienie od zatrudnienia w rolnictwie: utrzymujący się niedobór miejsc pracy wymagających wysokich kwalifikacji
Rozwój instytucjonalny i współpraca międzynarodowa	Silne strony ○ Lublin – najważniejszym ośrodkiem Polski wschodniej w sferze współpracy z Ukrainą i Białorusią
	Słabe strony ○ Bardzo słabe wykorzystanie funduszy zagranicznych ○ Dość niski poziom sprawności administracji ○ Dość niskie wydatki na administrację publiczną
	Szanse ○ Umacnianie relacji z ośrodkami gospodarczymi i ekonomicznymi Ukrainy ○ Tworzenie w Lublinie centrum kongresowego Europy wschodniej ○ Otwarcie (obustronne) na rozwój współpracy z Ukrainą
	Zagrożenia ○ Dalsza marginalizacja ekonomiczna województwa ○ Utrzymywanie się przestarzałej struktury gospodarczej, nie tworzącej nowych miejsc pracy dla absolwentów szkół wyższych Lublina i innych miast (Zamość, Puławy itd.)
Energia i bezpieczeństwo naturalne	Silne strony ○ Nowoczesne, wysokowydajne i dochodowe kopalnictwo węgla kamiennego ○ Znaczne zasoby węgla kamiennego ○ Stosunkowo niewielkie zagrożenia katastrofami naturalnymi (z wyłączeniem obszarów nad Wisłą)

	Słabe strony ○ Niewielkie możliwości rozwoju energetyki alternatywnej (przyczyny naturalne) ○ Leje depresyjne wokół Lublina i Bogdanki ○ Utrzymujące się lokalne zagrożenie powodzią w dolinie Wisły i części jej prawych dopływów ○ Niedostateczna i przestarzała sieć przesyłu energii na znacznych obszarach regionu
	Szanse ○ Wzrost zapotrzebowania na wysokiej jakości węgiel kamienny
	Zagrożenia ○ Postępujące lokalnie zasiedlanie obszarów zalewowych
Rozwój lokalny, dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze	Silne strony ○ Układy urbanistyczne i zabytki Lublina, Nałęczowa i Kazimierza Dolnego, Zamościa (starówka na liście UNESCO) ○ Miejscami interesujące zasoby przyrodnicze (w tym dwa parki narodowe plus okolice Nałęczowa i Kazimierza D.)
	Słabe strony ○ Poza Lublinem brak oferty turystycznej skierowanej do bardziej wymagających gości (krajowych i zagranicznych) ○ Niedobór (poza Lublinem) obiektów kulturalnych (muzeów, teatrów) o znaczeniu ponadregionalnym ○ Zasoby przyrodnicze słabo przygotowane do przyjęcia gości (brak infrastruktury, zwłaszcza noclegowej dobrej i wysokiej jakości) ○ Słaby marketing regionu ○ Niski poziom skanalizowania obszarów wiejskich
	Szanse ○ Wzrost znaczenia Lublina jako ośrodka nauki i kultury
	Zagrożenia ○ Kontynuacja polityki rozwojowej wsi i rolnictwa kosztem głównych miast regionu ○ Osłabienie/niewzmacnianie relacji z krajami ościennymi
Usługi publiczne	Silne strony ○ Formujące się centrum usług publicznych (edukacyjnych, kulturalnych, medycznych) w Lublinie ○ Większa od przeciętnej liczba łóżek szpitalnych na 10000 mk
	Słabe strony ○ Istotne ograniczenia dostępności do ośrodków koncentracji usług publicznych poza centralną częścią województwa ○ Niski odsetek dzieci korzystających ze żłobków i przedszkoli ○ Ograniczenia nakładów na infrastrukturę, zwłaszcza w obszarach wiejskich ○ Niedostateczna profilaktyka zdrowotna, struktura nie gotowa na procesy starzenia się
	Szanse ○ Postępująca urbanizacja regionu (koncentracja ludności w ośrodkach miejskich) ○ Racjonalizacja osadnictwa wiejskiego
	Zagrożenia ○ Utrzymująca się zależność znacznej części ludności od rolnictwa

Województwo LUBUSKIE	W 2008 r.			Dynamika 2004–2008	
	Wartość	Polska =100%	Lokata	Zmiana w pkt. % wzgl. średniej krajowej	Lokata
Podstawowe dane					
Powierzchnia w km ²	13989	4,5	13	:	:
Ludność w tys.	1010,0	2,6	16	0,0	0
Gęstość zaludnienia (liczba osób na km ²)	72	59,1	14	0,0	0
Wskaźnik urbanizacji	63,6	104,3	7	-0,6	0
PKB na mieszkańca w zł	27350	88,6	8	2,5	-2
Wartość dodana brutto w:	:	:	:	:	:
- rolnictwie w %	4,4	102,0	9	33,0	-6
- przemyśle i budownictwie %	35,2	114,2	4	12,9	-5
- usługach rynkowych w %	41,4	89,3	10	-7,3	5
- usługach nierynkowych w %	19,0	102,6	10	-10,8	3
Nakłady inwestycyjne na 1 mieszkańca w zł	4382	76,9	11	-9,6	2
Nakłady na działalność B+R na 1 mieszkańca w zł	28	13,8	16	-3,2	1
Automatyczne linie przemysłowe na 10000 mieszkańców	4,7	111,7	4	-13,8	-6
Spółki prawa handlowego na 1000 mieszkańców	6,9	94,7	6	-5,5	0
Pracujący na 1000 ludności	314,9	87,7	13	1,6	-1
Struktura zatrudnienia wg sektorów	:	:	:	:	:
- rolnictwie w %	8,7	55,5	12	-1,0	0
- przemyśle i budownictwie %	33,3	116,2	2	6,4	-2
- usługach rynkowych w %	38,8	101,1	6	-4,0	0
- usługach nierynkowych w %	19,3	111,0	3	-5,0	2
Współczynnik aktywności zawodowej	53,6	97,6	11	-2,6	3
Wskaźnik obciążenia ekonomicznego (ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym) *	52,0	94,5	14	0,1	1
Stopa bezrobocia rejestrowanego *	15,9	133,6	3	-1,1	0
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w zł	2803	84,5	14	-2,0	0
Gospodarstwa domowe z komputerem z dostępem do Internetu w %	45,8	100,2	7	22,7	-7
Powierzchnia obszarów prawnie chronionych w %	38,9	120,2	5	-0,7	0

* im wyższa lokata tym gorsza pozycja województwa (wskaźniki zjawisk negatywnych)

Analiza w obszarach tematycznych	
Infrastruktura – tworzenie i rozwijanie powiązań komunikacyjnych	Silne strony ○ Dobre powiązania z europejskim systemem transportowym i duże znaczenie tranzytowe ○ Dobre wewnątrzregionalne powiązania transportowe między ośrodkami miejskimi przy przepustowości dostosowanej do natężenia ruchu oraz istniejących obwodnicach ważniejszych miast ○ Zdywersyfikowany system transportowy
	Słabe strony ○ Dość słabe powiązania transportowe z Warszawą, Szczecinem i Wrocławiem ○ Słabe wykorzystanie potencjału regionu dla rozwoju logistyki ○ Niewykorzystany potencjał części linii kolejowych
	Szanse ○ Rozwój międzynarodowych powiązań transportowych i znaczenia tranzytowego ○ Rozwój centrów logistycznych ○ Napływ kapitału zagranicznego, w tym głównie niemieckiego
	Zagrożenia ○ Pogorszenie potencjału tranzytowego w układzie północ-południe związane z nieukończeniem budowy drogi S3 ○ Wzrost konkurencji ze strony systemów transportowych sąsiednich państw ○ „Wewnętrzna marginalizacja” wobec układów metropolitalnych Berlina, Poznania i Wrocławia
Gospodarka, przedsiębiorczość i tworzenie warunków dla lokalizacji inwestycji	Silne strony ○ Stosunkowo wysoki poziom rozwoju przedsiębiorczości ○ Znaczące zaangażowanie kapitału zagranicznego ○ Bliskość Niemiec i korzyści z rozwoju transgranicznej współpracy gospodarczej ○ Wysoka wartość eksportu na 1 mieszkańca ○ Aktywność w pozyskiwaniu środków UE
	Słabe strony ○ Niski poziom rozwoju gospodarczego ○ Dynamika wzrostu PKB niższa niż średnia w kraju ○ Słabo rozwinięte instytucje otoczenia biznesu ○ Wysokie bezrobocie strukturalne
	Szanse ○ Rozwój instytucji otoczenia biznesu, w tym instytucji innowacyjnego otoczenia biznesu ○ Współpraca transgraniczna z Niemcami
	Zagrożenia ○ Zmniejszenie atrakcyjności inwestycyjnej wskutek rozwoju większych ośrodków miejskich w otoczeniu regionu (Wrocław, Poznań, Szczecin)
B+R i innowacje	Silne strony ○ Rozwijające się instytucje szkolnictwa wyższego

	Słabe strony ○ Niski poziom innowacyjności przedsiębiorstw ○ Najniższe w kraju nakłady na B+R ○ Niski potencjał badawczo-rozwojowy
	Szanse ○ Dalszy rozwój szkół wyższych, nakierowanie ich profilu edukacyjnego i badawczego na potrzeby gospodarki regionu ○ Rozwój współpracy lubuskich przedsiębiorstw ze szkołami wyższymi w regionie oraz wykorzystanie podaży sfery B+R spoza regionu
	Zagrożenia ○ Odpływ kadry akademickiej i studentów do atrakcyjniejszych ośrodków zagranicznych i krajowych ○ Spadek znaczenia Uniwersytetu Zielonogórskiego
Rozwój miast i system osadniczy	Silne strony ○ Relatywnie duży stopień urbanizacji ○ Policentryczna sieć osadnicza ○ Stosunkowo wysoka jakość przestrzeni publicznych w ośrodkach wojewódzkich ○ Skoncentrowane osadnictwo wiejskie
	Słabe strony ○ Ośrodki stołeczne o oddziaływaniu jedynie subregionalnym ○ Stosunkowo niski stopień powiązań ośrodków wojewódzkich ○ Słabo rozwinięty transport publiczny w ośrodkach wojewódzkich ○ Mała dywersyfikacja bazy ekonomicznej mniejszych miast ○ Silna degradacja pasa przygranicznego – poza ośrodkami bliskimi przejść granicznych ○ Utrzymywanie się obszarów post-pegeerowskiej marginalizacji społecznej i gospodarczej o nikłych szansach reintegracji z ośrodkami oferującymi prace i usługi
	Szanse ○ Wzrost atrakcyjności zewnętrznej ośrodków miejskich – napływ kapitału i turystów zagranicznych, głównie z Niemiec
	Zagrożenia ○ Degradacja społeczno-gospodarcza części mniejszych miast związana z małą dywersyfikacją ich bazy ekonomicznej
Rozwój zasobów ludzkich, kapitału intelektualnego i społecznego	Silne strony ○ Bardzo wysoki poziom nasycenia stowarzyszeniami i fundacjami, także na obszarach wiejskich ○ Dość duże zaangażowanie ludności w sprawy wspólnot lokalnych i sąsiedzkich ○ Wyższy od przeciętnego w kraju przyrost naturalny ○ Korzystna na tle kraju struktura wiekowa ludności ○ Przeciętny odsetek osób z wykształceniem wyższym ○ Dość duża liczba młodzieży uczęszczająca do szkół w Niemczech
	Słabe strony ○ Ponadprzeciętna umieralność osób w wieku produkcyjnym ○ Najniższy w kraju wskaźnik skolaryzacji młodzieży ○ Najniższy wskaźnik absolwentów studiów wyższych na 10 tys. ludności ○ Niska motywacja do pracy ○ Wysoki poziom przestępczości

	Szanse ○ Korzystne wskaźniki kapitału ○ Korzystny wpływ współpracy trans granicznej na postawy społeczne
	Zagrożenia ○ Utrata zasobów kapitału ludzkiego na rzecz sąsiednich ośrodków metropolitalnych polskich i zagranicznych
Rozwój instytucjonalny i współpraca międzynarodowa	Silne strony ○ Bardzo duża sprawność administracji ○ Rozwój współpracy transgranicznej UE z sąsiadującymi landami RFN (aktywne Euroregiony)
	Słabe strony ○ Oddalenie i względna izolacja dwóch stolic regionu
	Szanse ○ Nasilenie współpracy transgranicznej
	Zagrożenia ○ Rywalizacja między Zieloną Górą i Gorzowem Wielkopolskim utrudniająca osiągnięcie efektów synergii
Energia i bezpieczeństwo naturalne	Silne strony ○ Zasoby gazu ziemnego i węgla brunatnego ○ Najwyższe w kraju zalesienie
	Słabe strony ○ Niewielki udział energii odnawialnej w bilansie energetycznym ○ Utrzymujące się zagrożenie powodzią w dolinie Odry
	Szanse ○ Rozwój transportu rzeczno, wykorzystanie rzek na potrzeby turystyki
	Zagrożenia ○ Zapóźnienia w ochronie przeciwpowodziowej
Rozwój lokalny, dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze	Silne strony ○ Przykłady dynamicznego rozwoju lokalnego (Nowa Sól, Żary, Żagań) ○ Znaczące walory kulturowe (Zielona Góra, Międzyrzecki Rejon Umocniony oraz zabytki w obszarze małych miast /np. Łagów/ i wsi). ○ Znaczne obszary leśne i jeziorne, jeden park narodowy
	Słabe strony ○ Słabe wykorzystanie obiektów zabytkowych będących w dyspozycji ○ Degradacja (w wielu przypadkach prowadząca do całkowitego zniszczenia) majątku poniemieckiego, głównie na wsi (pałace, dwory). ○ Słabo rozwinięta infrastruktura turystyczna (mała liczba hoteli wyższej klasy) ○ Brak turystycznych produktów sieciowych i liniowych
	Szanse ○ Wzrost zainteresowania regionem ze strony Berlina, Poznania, Wrocławia ○ Atrakcyjność regionu dla osadnictwa emeryckiego, głównie z Niemiec ○ Rozwój usług opieki nad osobami starszymi

	Zagrożenia ○ Znaczący wzrost aktywności wydobywczej gazu i węgla na obszarach atrakcyjnych przyrodniczo ○ Utrzymujący się trend przyspieszonego rozwoju turystyki metropolitalnej odciągający turystów od regionu
Usługi publiczne	Silne strony ○ Bardzo dobra dostępność ośrodków koncentracji usług publicznych ○ Znacznie ponadprzeciętna liczba dzieci korzystających ze żłobków
	Słabe strony ○ Niższy niż przeciętna odsetek dzieci korzystających z przedszkola
	Szanse ○ Rozwój i umacnianie pozycji głównych miast regionu jako kluczowych ośrodków usług publicznych wyższego rzędu
	Zagrożenia ○ Konieczność dostosowania sieci placówek edukacyjnych i medycznych do zmian demograficznych

Województwo ŁÓDZKIE	W 2008 r.			Dynamika 2004–2008	
Podstawowe dane	Wartość	Polska =100%	Lokata	Zmiana w pkt. % wzgl. średniej krajowej	Lokata
Powierzchnia w km²	18219	5,8	9	:	:
Ludność w tys.	2541,8	6,6	6	-0,1	0
Gęstość zaludnienia (liczba osób na km²)	140	114,3	5	-2,3	0
Wskaźnik urbanizacji	64,2	105,2	6	-0,4	0
PKB na mieszkańca w zł	28371	91,9	6	0,6	-1
Wartość dodana brutto w:	:	:	:	:	:
- rolnictwie w %	6,5	151,1	5	58,0	-4
- przemyśle i budownictwie %	32,3	104,8	8	-2,4	2
- usługach rynkowych w %	43,0	92,8	6	-1,9	-1
- usługach nierynkowych w %	18,2	98,2	12	-6,0	1
Nakłady inwestycyjne na 1 mieszkańca w zł	5791	101,6	6	12,8	-2
Nakłady na działalność B+R na 1 mieszkańca w zł	167	82,8	5	-2,9	2
Automatyczne linie przemysłowe na 10000 mieszkańców	3,9	92,4	9	7,6	3
Spółki prawa handlowego na 1000 mieszkańców	5,2	70,9	9	-1,7	-1
Pracujący na 1000 ludności	381,7	106,3	3	0,9	0
Struktura zatrudnienia wg sektorów	:	:	:	:	:
- rolnictwie w %	19,9	126,9	5	1,5	0
- przemyśle i budownictwie %	29,9	104,4	8	0,2	0
- usługach rynkowych w %	33,9	88,6	12	0,8	0
- usługach nierynkowych w %	16,3	93,8	13	0,1	-1
Współczynnik aktywności zawodowej	54,9	100,0	6	-0,5	-1
Wskaźnik obciążenia ekonomicznego (ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym) *	56,4	102,6	7	2,6	-1
Stopa bezrobocia rejestrowanego *	11,6	97,5	12	-5,2	3
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w zł	2885	87,0	11	-0,7	0
Gospodarstwa domowe z komputerem z dostępem do Internetu w %	40,6	88,8	13	3,6	2
Powierzchnia obszarów prawnie chronionych w %	18,8	58,3	15	7,8	-1

* im wyższa lokata tym gorsza pozycja województwa (wskaźniki zjawisk negatywnych)

Analiza w obszarach tematycznych	
Infrastruktura – tworzenie i rozwijanie powiązań komunikacyjnych	Silne strony ○ Znaczenie tranzytowe – zwornikowe położenie w krajowym układzie transportowym ○ Centra logistyczne o znaczeniu krajowym ○ Dość dobre powiązania z europejskim systemem transportowym ○ Stosunkowo zdywersyfikowany system transportowy
	Słabe strony ○ Przepustowości układu transportowego niedostosowana do natężenia ruchu drogowego ○ Brak autostrady do Warszawy, w tym niska dostępność portu lotniczego na Okęciu ○ Wolne połączenia kolejowe we wszystkich kierunkach ○ Niedrożny układ transportowy ośrodka wojewódzkiego ○ Słabe powiązania ośrodka wojewódzkiego z ośrodkami subregionalnymi
	Szanse ○ Rozwój międzynarodowych powiązań transportowych i znaczenia tranzytowego ○ Rozwój transportu multmodalnego ○ Poprawa drogowych i kolejowych powiązań wewnątrzkrajowych transportowych
	Zagrożenia ○ Pogorszenie drożności układu transportowego województwa związane ze wzrostem natężenia ruchu drogowego, w tym o charakterze tranzytowym ○ Postępująca niedrożność układu transportowego ośrodka wojewódzkiego
Gospodarka, przedsiębiorczość i tworzenie warunków dla lokalizacji inwestycji	Silne strony ○ Znaczące zaangażowanie kapitału zagranicznego w działalność przemysłową (przede wszystkim AGD) ○ Rozwijające się centra logistyczne związane ze skrzyżowaniem autostrad ○ Liczne instytucje otoczenia biznesu (Bełchatowsko-Kleszczowski Park Przemysłowo Technologiczny, Kutnowski Park Agro-Przemysłowy, Łódzki Regionalny Park Naukowo-Technologiczny, Park Przemysłowy Boruta Zgierz) ○ Dostateczna atrakcyjność inwestycyjna związana z dostępnością transportową oraz stosunkowo tanią i wykwalifikowaną siłą roboczą.
	Słabe strony ○ Niski poziom rozwoju gospodarczego (PKB) oraz mała dynamika rozwojowa ○ Stosunkowo mały udział w eksporcie ○ „Cień” Warszawy - metropolia warszawska skupiająca funkcje zarządcze i kontrolne polskiej gospodarki, „drenaż mózgów” ○ Duże znaczenie tradycyjnych gałęzi przemysłu, a także branż o niskiej wartości dodanej i słabych perspektywach rozwojowych (przemysł włókienniczo-odzieżowy) ○ Małe znaczenie branży wysokich technologii i innowacyjnych przedsiębiorstw
	Szanse ○ Potencjał do rozwoju sektor nowoczesnych technologii włókienniczych oraz sektora ICT i nowych mediów ○ Przyciąganie inwestycji zagranicznych, przede wszystkim w dziedzinach o wysokiej wartości dodanej ○ Wykorzystanie bliskości Warszawy i rozwoju współpracy w zakresie badań, rozwoju i innowacji

	Wykorzystanie tradycji przemysłu odzieżowego – rozwój nowoczesnych technologii włókienniczych, działalności związanych z projektowaniem mody oraz szeroko pojętego dizajnu
	Zagrożenia - Odpływ inwestycji zagranicznych w miarę rosnących kosztów pracy - Koncentracja i uzależnienie od działalności o niskiej wartości dodanej oraz o niskim zaawansowaniu technologicznym (logistyka, AGD), co może ograniczać metropolitalny rozwój Łodzi
B+R i innowacje	Silne strony Silny ośrodek akademicki i naukowy
	Słabe strony - Mała efektywność instytucji naukowo-badawczych i szkół wyższych, dominacja badań podstawowych oraz finansowania z budżetu państwa - Słabe powiązanie sfery naukowo-badawczej i gospodarki (niedopasowanie oferty to potrzeb) - Umiarkowana efektywność instytucji innowacyjnego otoczenia biznesu
	Szanse Rozwój potencjału akademickiego i badawczo rozwojowego, zwiększenie powiązań z gospodarką
	Zagrożenia - Emigracja studentów, absolwentów i kadr naukowo-badawczych do silniejszych i atrakcyjniejszych ośrodków - Nieprzystosowanie szkół wyższych i instytucji naukowo-badawczych do potrzeb regionalnej gospodarki
Rozwój miast i system osadniczy	Silne strony - Łódź jako ośrodek metropolitalny, ale o relatywnie niskim znaczeniu w kraju - Dość duży udział ludności miejskiej
	Słabe strony - Dominacja Łodzi w strukturze osadniczej regionu - Mała dywersyfikacja bazy ekonomicznej mniejszych miast, w wielu przypadkach obciążenie tradycyjnym przemysłem, po upadku którego nie pojawiły się nowe rodzaje działalności gospodarczej - Zdegradowane zasoby mieszkaniowe w miastach - Niska jakość przestrzeni publicznych w ośrodku wojewódzkim - Duża gęstość zaludnienia na obszarach wiejskich przy niedużej liczbie mniejszych miast - Zjawisko niekontrolowanej suburbanizacji - Rozproszone osadnictwo wiejskie
	Szanse - Dalszy rozwój funkcji kulturalnych i akademickich w ośrodku wojewódzkim - Pewien potencjał do rozwoju funkcji zarządczych i kontrolnych i wzrostu atrakcyjności zewnętrznej - Racjonalizacja osadnictwa wiejskiego
	Zagrożenia - Zbyt powolny rozwój ośrodka wojewódzkiego oraz mniejszych miast poprawa jakości substancji miejskiej - Rosnąca polaryzacja społeczna w miastach - Zbyt powolne zagospodarowanie substancji poprzemysłowej

Rozwój zasobów ludzkich, kapitału intelektualnego i społecznego	Silne strony ○ Odsetek udziału osób z wykształceniem wyższym należy do najwyższych w kraju ○ Wyższy od przeciętnego w Polsce wskaźnik skolaryzacji młodzieży w wieku 19-24 lata i również wyższy wskaźnik absolwentów studiów na 10 tys. mieszkańców ○ Niższy od przeciętnej poziom przestępczości
	Słabe strony ○ Niski poziom nasycenia stowarzyszeniami i fundacjami (także na obszarach wiejskich) ○ Bardzo niski poziom zaangażowania w sprawy społeczności lokalnych i sąsiedzkich ○ Silnie ujemny przyrost naturalny, odpływ migracyjny także z układu metropolitalnego Łodzi
	Szanse ○ Wykorzystanie inicjatyw kulturalnych i modernizacji Łodzi do zatrzymania absolwentów ○ Rozwój kształcenia międzynarodowego ○ Poprawa dostępności Łodzi dla aktywności inwestycyjnej i turystyki
	Zagrożenia ○ Powolność modernizacji struktury regionu będzie stymulować dalszą ucieczka mózgów ○ Przeciętne szanse rozwojowe osłabiane przez niski poziom kapitału społecznego
Rozwój instytucjonalny i współpraca międzynarodowa	Silne strony ○ Znaczące instytucje skoncentrowane w Łodzi ○ Przeciętny poziom absorpcji środków zagranicznych ○ Międzynarodowy kapitał kulturowy
	Słabe strony ○ ...
	Szanse ○ Centralne położenie ○ Ścisłe powiązania z metropolią stołeczną
	Zagrożenia ○ Niekorzystne warunki polityczne i instytucjonalne dla inicjatyw kulturalnych
Energia i bezpieczeństwo naturalne	Silne strony ○ Drugie miejsce regionu w kraju pod względem wielkości produkcji elektrycznej ○ Dostęp do względnie taniej energii elektrycznej ○ Względnie dobrze rozbudowana sieć przesyłowa energii ○ Niski poziom zagrożenia powodzią
	Słabe strony ○ Niski udział energii odnawialnej ○ Wyłesienie i stepowanie zachodnich części regionu oraz okolic kopalni węgla brunatnego (leje depresyjne) ○ Niedobór powierzchniowych zbiorników wody
	Szanse ○ Rozwój wysokowydajnej energetyki klasycznej (nowe technologie) ○ Wykorzystanie biomasy jako źródła energii alternatywnej

	Zagrożenia ○ Konieczność wyłączenia bloków energetycznych wskutek zaostrzenia norm ochrony środowiska w UE ○ Wzrost popytu zewnętrznego na energię z elektrowni regionu i wzrost cen
Rozwój lokalny, dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze	Silne strony ○ Aktywność środowisk lokalnych (Łódź, Łowicz, Sieradz i in.) ○ Wybitne walory dziedzictwa kulturowego (poprzemysłowego i rezydencjonalnego) w Łodzi ○ Ważne instytucje i inicjatywy kulturalne (Festiwal 4 Kultur itp.) ○ Udane przykłady rewitalizacji (zwłaszcza Manufaktura)
	Słabe strony ○ Niskie zaufanie do samorządu Łodzi (2007) ○ Rozproszenie inicjatyw, brak zadowalającej koordynacji (ESK 2016 jako test) ○ Poza Łodzią brak sieciowych lub liniowych produktów turystycznych (kulturowych) ○ Co najwyżej przeciętne i słabo dostępne walory przyrodnicze (wyjątek: dolina Pilicy) ○ Słabo rozwinięta infrastruktura turystyczna wyższej jakości ○ Niedobory oczyszczalni ścieków w północno-wschodniej części regionu
	Szanse ○ Wzrost zainteresowania Łodzią i innymi głównymi ośrodkami miejskimi regionu, a w następstwie poprawa marketingu terytorialnego Łodzi i województwa dzięki lepszej koordynacji i współpracy władz, instytucji i inicjatyw ○ Wzrost popytu na produkty turystyki przemysłowej i metropolitalnej ○ Poprawa stanu skomunikowania regionu z głównymi ośrodkami miejskimi kraju i zagranicy
	Zagrożenia ○ Niewykorzystywanie potencjału wielokulturowości, ○ Słaba współpraca władz samorządowych Łodzi ze środowiskami artystycznymi
Usługi publiczne	Silne strony ○ Ogólnie dobra dostępność do ośrodków koncentracji infrastruktury społecznej ○ Nieco ponadprzeciętny odsetek dzieci korzystających z przedszkoli i żłobków ○ Silny ośrodek kultury w Łodzi
	Słabe strony ○ Niska dostępność usług publicznych w obszarach peryferyjnych
	Szanse ○ Racjonalizacja osadnictwa wiejskiego
	Zagrożenia ○ ...

Województwo MAŁOPOLSKIE	W 2008 r.			Dynamika 2004–2008	
Podstawowe dane	Wartość	Polska =100%	Lokata	Zmiana w pkt. % wzgl. średniej krajowej	Lokata
Powierzchnia w km ²	15190	4,9	12	:	:
Ludność w tys.	3298,3	8,5	4	0,1	0
Gęstość zaludnienia (liczba osób na km ²)	217	177,8	2	2,3	0
Wskaźnik urbanizacji	49,3	80,8	13	-0,5	0
PKB na mieszkańca w zł	26456	85,7	10	-1,0	1
Wartość dodana brutto w:	:	:	:	:	:
- rolnictwie w %	3,0	70,3	13	-2,1	0
- przemyśle i budownictwie %	31,5	102,2	10	4,5	-1
- usługach rynkowych w %	45,4	97,9	4	-1,5	0
- usługach nierynkowych w %	20,1	108,5	8	-3,0	-1
Nakłady inwestycyjne na 1 mieszkańca w zł	4905	86,1	8	-3,4	1
Nakłady na działalność B+R na 1 mieszkańca w zł	271	134,4	2	-12,4	0
Automatyczne linie przemysłowe na 10000 mieszkańców	3,4	80,2	13	-28,3	5
Spółki prawa handlowego na 1000 mieszkańców	6,2	85,0	8	3,9	0
Pracujący na 1000 ludności	339,9	94,6	10	-1,0	2
Struktura zatrudnienia wg sektorów	:	:	:	:	:
- rolnictwie w %	16,4	104,9	7	-0,4	0
- przemyśle i budownictwie %	27,3	95,1	12	0,3	0
- usługach rynkowych w %	38,0	99,3	7	0,0	0
- usługach nierynkowych w %	18,3	105,3	8	0,9	1
Współczynnik aktywności zawodowej	54,3	98,9	9	-5,1	6
Wskaźnik obciążenia ekonomicznego (ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym) *	57,1	103,8	4	-1,8	-1
Stopa bezrobocia rejestrowanego *	9,7	81,5	13	2,6	-2
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w zł	3058	92,2	5	-0,1	0
Gospodarstwa domowe z komputerem z dostępem do Internetu w %	51,0	111,6	3	-6,7	0
Powierzchnia obszarów prawnie chronionych w %	52,0	161,0	2	-20,2	0

* im wyższa lokata tym gorsza pozycja województwa (wskaźniki zjawisk negatywnych)

Analiza w obszarach tematycznych	
Infrastruktura – tworzenie i rozwijanie powiązań komunikacyjnych	Silne strony ○ Zdywersyfikowany układ transportowy (w tym port lotniczy o relatywnie dużym znaczeniu) ○ Relatywnie dobrze – choć niewystarczająco - rozwinięte wewnątrzkrajowe powiązania transportowe ○ Linia Hutnicza Szerokotorowa wiążąca z Ukrainą i Rosją
	Słabe strony ○ Niedrożny układ transportowy ośrodka wojewódzkiego ○ Przepustowości układu transportowego niedostosowana do natężenia ruchu drogowego ○ Brak obwodnic większych miast ○ Słabe powiązania ośrodka wojewódzkiego z ośrodkami subregionalnymi ○ Fatalny dostęp do atrakcji turystycznych Tatr ○ Niewykorzystany potencjał istniejących linii kolejowych
	Szanse ○ Rozwój międzynarodowych powiązań transportowych ○ Poprawa dostępności najważniejszych obszarów turystycznych ○ Lepsze wykorzystanie LHS
	Zagrożenia ○ Pogorszenie drożności układu transportowego województwa związane ze wzrostem natężenia ruchu drogowego ○ Postępująca niedrożność układu transportowego ośrodka wojewódzkiego
Gospodarka, przedsiębiorczość i tworzenie warunków dla lokalizacji inwestycji	Silne strony ○ Zróżnicowana struktura gospodarki; dynamiczny rozwój sektora wysokich technologii (IT), turystyki, przemysłu motoryzacyjnego i BPO ○ Stosunkowo wysoki poziom aktywności społecznej i gospodarczej ○ Region o wysokiej atrakcyjności inwestycyjnej głównie ze względu na zasoby i koszty pracy oraz infrastrukturę społeczną; duża liczba firm z kapitałem zagranicznym ○ Ponadprzeciętna gęstość instytucji otoczenia biznesu, zorientowanie ich oferty również na sektor MSP ○ Wyróżniająca aktywność w zakresie rozwoju społeczeństwa informacyjnego
	Słabe strony ○ Koncentracja kapitału zagranicznego w sektorach średniej i niskiej techniki ○ Spadek atrakcyjności inwestycyjnej w porównaniu do innych regionów ○ Brak koordynacji działań instytucji wsparcia biznesu, co powoduje dublowanie ich ofert
	Szanse ○ Przyciąganie inwestycji zagranicznych, przede wszystkim w dziedzinach innowacyjnych ○ Wzrost dostępności funduszy załączkowych i <i>venture capital</i> dla MSP ○ Wykorzystanie ICT dla rozwoju przedsiębiorczości (w tym w usługach, w turystyce) i poszukiwania źródeł informacji
	Zagrożenia ○ Brak koordynacji działań instytucji wsparcia biznesu

	○ Drenaż wykwalifikowanej kadry ○ Wycofywanie się inwestorów zagranicznych, szczególnie z branż średniej techniki w wyniku konkurencji innych obszarów
B+R i innowacje	Silne strony ○ Silny i różnicowany potencjał naukowo-badawczy; silne tradycje akademickie (Kraków) ○ Stosunkowo wysokie nakłady na B+R ○ Silniej niż przeciętnie w kraju reprezentowane kierunki inżynieryjno-techniczne, produkcji i przetwórstwa oraz architektury i budownictwa
	Słabe strony ○ Niedostateczne powiązania nauki z gospodarką: przewaga badań podstawowych, ograniczone do tradycyjnych kontakty z przedsiębiorstwami w JBR-ach ○ Niewielka innowacyjność sektora MSP
	Szanse ○ Większa komercjalizacja badań (np. wzmocnienie przedsiębiorczości akademickiej, preinkubacji badań) ○ Wzmacnianie potencjału naukowego przez zacieśnianie kooperacji instytucji regionu z nauką światową
	Zagrożenia ○ Niepowodzenia reform nauki i szkolnictwa wyższego i nauki szczególności w zakresie restrukturyzacji JBR-ów, finansowania nauki i instrumentów wzmacniających związki z sektorem przedsiębiorstw ○ Długotrwałość zmian postaw wobec innowacyjności, szczególnie wśród MSP (innowacyjność jako wybór strategiczny a nie doraźny)
Rozwój miast i system osadniczy	Silne strony ○ Kraków jako ośrodek metropolitalny, o relatywnie dużym znaczeniu w Polsce ○ Stosunkowo duża policentryczność sieci osadniczej ○ Rozwinięty transport publiczny w ośrodku wojewódzkim ○ Wysoka jakość przestrzeni publicznych w ośrodku wojewódzkim
	Słabe strony ○ Niski udział ludności miejskiej ○ Mała dywersyfikacja bazy ekonomicznej mniejszych miast ○ Wysoka gęstość zaludnienia na obszarach wiejskich przy rozproszonej (liniowej) zabudowie
	Szanse ○ Dalszy rozwój wszystkich rodzajów funkcji metropolitalnych w ośrodku wojewódzkim ○ Dywersyfikacja bazy ekonomicznej mniejszych miast ○ Urbanizacja wsi ○ Racjonalizacja osadnictwa wiejskiego
	Zagrożenia ○ Narastający chaos przestrzenny w mieście wojewódzkim , a także na obszarach o znaczących walorach dziedzictwa kulturowego (Podhale) ○ Postępująca degradacja społeczno-gospodarcza niektórych mniejszych miast
Rozwój zasobów ludzkich, kapitału intelektualnego i społecznego	Silne strony ○ Odsetek osób z wykształceniem wyższym nieco ponad przeciętną krajową ○ Jeden z najwyższych w kraju wskaźników skolaryzacji młodzieży w wieku 19-24 lata i absolwentów studiów

	○ Nieco wyższe od przeciętnego nasycenie fundacjami i stowarzyszeniami na 10 tys. mieszkańców (także na obszarach wiejskich) ○ Wysoki poziom deklarowanego zaangażowania na rzecz wspólnot sąsiedzkich i społeczności lokalnych ○ Duży przyrost naturalny ○ Niższy od przeciętnego wskaźnik zagrożenia ubóstwem ○ Wysoka dbałość o estetykę otoczenia na obszarach wiejskich ○ Duży potencjał środowisk twórczych, zróżnicowanie kulturowe ○ Nieco niższy od przeciętnej poziom przestępczości
	Słabe strony ○ Zbyt powolna modernizacja wsi
	Szanse ○ Lokalne regionalne wykorzystywanie potencjału akademickiego
	Zagrożenia ○ Wzrost zróżnicowań wewnątrzregionalnych
Rozwój instytucjonalny i współpraca międzynarodowa	Silne strony ○ Aktywny udział w realizacji programów współpracy transgranicznej ○ Bardzo intensywne wykorzystanie środków zagranicznych przez budżet ○ Wysoka aktywność we współpracy z innymi ośrodkami rozwojowymi kraju i Europy
	Słabe strony ○ Małe możliwości całościowego załatwiania spraw w urzędach gminnych drogą internetową
	Szanse ○ Duże szanse rozwojowe w oparciu o rozbudowę przemysłów kultury ○ Pełniejsze wykorzystanie potencjału turystycznego
	Zagrożenia ○ Brak uznanej specjalizacji na rynku międzynarodowym ○ Brak poprawy sprawności administracji
Energia i bezpieczeństwo naturalne	Silne strony ○ Względnie duży udział energetyki odnawialnej (głównie wodnej) ○ Zasoby gazu, ropy naftowej i wód termalnych ○ Rozbudowana sieć przesyłowa energii elektrycznej i gazu
	Słabe strony ○ Wysoka gęstość zaludnienia i rozproszone osadnictwo utrudnia wielkoskalowe inwestycje, w tym elektrowni ○ Wskutek niezwykłego rozproszenia zabudowy i struktury geologicznej utrzymujące się zagrożenie osuwiskami ○ Stosunkowo słaby poziom zabezpieczenia przeciwpowodziowego, zagrożenie większości gmin regionu powodziami ○ Przeciążenie niektórych obszarów górskich nadmiernym ruchem turystycznym, konflikty między potencjałem przyrodniczym a zagospodarowaniem turystycznym
	Szanse ○ Rozbudowa elektrowni wodnych na rzekach karpackich (np. Dunajec), zwiększenie udziału energii odnawialnej

	○ Ograniczenie zabudowy na obszarach osuwiskowych
	Zagrożenia ○ Narastający konflikt funkcji gospodarczych, przyrodniczych i turystycznych (także w związku z rozwojem energetyki odnawialnej) ○ Lokalny opór przed modernizacją systemu transportowego (np. powiat Tatrzański)
Rozwój lokalny, dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze	Silne strony ○ Dynamiczne lokalne ośrodki rozwojowe w regionie (zwłaszcza Małopolska zachodnia, ale też np. Białka T.) ○ Ważny ośrodek kulturowy Krakowa (muzea, teatry, galerie, inne instytucje kultury) ○ Znaczące ośrodki subregionalne (Wieliczka, Tarnów, Nowy Sącz, Zakopane, uzdrowiska karpackie) ○ Obiekty z listy UNESCO, kultury lokalne ○ Ponadregionalne walory przyrodnicze (w tym 5 parków narodowych, zwłaszcza Tatrzański) ○ Aktywna (i proporcjonalna do posiadanych walorów i infrastruktury) promocja regionu – o znaczeniu ogólnopolskim
	Słabe strony ○ Silna antropopresja, fragmentacja obszarów przyrodniczych ○ Poza Krakowem brak ważniejszych sieciowych produktów i wyższej klasy międzynarodowych obiektów infrastruktury turystycznej ○ Niedorozwój szczególnie dochodowej turystyki kongresowej ○ Wysoki poziom emisji pyłów i gazów
	Szanse ○ Dalszy rozwój Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego ○ Prywatyzacja uzdrowisk (jak w Szczawnicy) ○ Poprawa dostępności obszarów turystycznych
	Zagrożenia ○ Pułapka sukcesu (<i>lock-in</i>) realizowanie polityki rozwoju w regionie i subregionach w oparciu o wzory sprzed lat ○ Dalsze nastawienie na mało wymagającą turystykę masową ○ Dalsza koncentracja ruchu turystycznego w niewielu ośrodkach regionu
Usługi publiczne	Silne strony ○ Kraków - ośrodek usług publicznych o znaczeniu ponadregionalnym ○ Rozległa sieć placówek kulturalnych Krakowie i regionie ○ Poprawa standardów nauczania w szkołach
	Słabe strony ○ Utrudniona dostępność do ośrodków koncentracji usług publicznych w południowej i wschodniej części województwa ○ Niższa wykrywalność sprawców przestępstw ○ Zróżnicowana jakość usług
	Szanse ○ Racjonalizacja osadnictwa wiejskiego
	Zagrożenia ○ Postępujące rozproszenie osadnictwa utrudniającego dostępność do usług publicznych

Województwo MAZOWIECKIE	W 2008 r.			Dynamika 2004–2008	
Podstawowe dane	Wartość	Polska =100%	Lokata	Zmiana w pkt. % wzgl. średniej krajowej	Lokata
Powierzchnia w km ²	35560	11,4	1	:	:
Ludność w tys.	5222,2	13,5	1	0,2	0
Gęstość zaludnienia (liczba osób na km ²)	147	120,3	3	1,9	-1
Wskaźnik urbanizacji	64,6	106,0	5	-0,2	1
PKB na mieszkańca w zł	49415	160,1	1	6,9	0
Wartość dodana brutto w:	:	:	:	:	:
- rolnictwie w %	3,8	88,6	11	2,4	1
- przemyśle i budownictwie %	21,0	68,2	16	-9,7	0
- usługach rynkowych w %	58,3	125,9	1	5,1	0
- usługach nierynkowych w %	16,9	90,9	14	11,6	-1
Nakłady inwestycyjne na 1 mieszkańca w zł	9108	159,8	1	-8,5	0
Nakłady na działalność B+R na 1 mieszkańca w zł	636	315,1	1	-10,8	0
Automatyczne linie przemysłowe na 10000 mieszkańców	4,9	116,2	3	-9,1	1
Spółki prawa handlowego na 1000 mieszkańców	15,7	214,7	1	11,0	0
Pracujący na 1000 ludności	431,3	120,1	1	-1,1	0
Struktura zatrudnienia wg sektorów	:	:	:	:	:
- rolnictwie w %	14,3	91,1	11	-0,6	0
- przemyśle i budownictwie %	21,4	74,6	14	-3,9	0
- usługach rynkowych w %	48,4	126,2	1	0,9	0
- usługach nierynkowych w %	16,0	92,1	15	1,2	0
Współczynnik aktywności zawodowej	58,8	107,1	1	5,1	-5
Wskaźnik obciążenia ekonomicznego (ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym) *	56,9	103,4	5	1,8	-1
Stopa bezrobocia rejestrowanego *	9,0	75,6	16	-1,7	0
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w zł	4180	126,1	1	-1,9	0
Gospodarstwa domowe z komputerem z dostępem do Internetu w %	49,4	108,1	4	-11,4	2
Powierzchnia obszarów prawnie chronionych w %	29,7	91,8	10	0,7	0

* im wyższa lokata tym gorsza pozycja województwa (wskaźniki zjawisk negatywnych)

Analiza w obszarach tematycznych	
Infrastruktura – tworzenie i rozwijanie powiązań komunikacyjnych	Silne strony ○ Zdywersyfikowany układ transportowy (w tym główny krajowy port lotniczy i ważny węzeł kolejowy) ○ Znaczenie tranzytowe w ruchu lotniczym o charakterze międzynarodowym i krajowym ○ Stosunkowo dobrze wykorzystany potencjał istniejących linii kolejowych
	Słabe strony ○ Wyjątkowo niedrożny układ transportowy ośrodka wojewódzkiego ○ Niewykorzystanie układu kolejowego do transportu wewnątrz regionu metropolitalnego Warszawy ○ Przepustowości układu transportowego niedostosowana do natężenia ruchu drogowego ○ Brak obwodnic większych miast
	Szanse ○ Poprawa wewnątrz krajowych powiązań transportowych ○ Rozwój międzynarodowych powiązań transportowych ○ Rozwój aglomeracyjnych przewozów kolejowych
	Zagrożenia ○ Pogorszenie drożności układu transportowego województwa związane ze wzrostem natężenia ruchu drogowego ○ Pogorszenie dostępności transportowej ośrodków subregionalnych związanych z pogorszeniem drożności układu transportowego obszaru metropolitalnego Warszawy ○ Postępująca niedrożność układu transportowego ośrodka wojewódzkiego
Gospodarka, przedsiębiorczość i tworzenie warunków dla lokalizacji inwestycji	Silne strony ○ Najwyższy w kraju poziom PKB per capita i wysoka dynamika rozwojowa ○ Metropolia warszawska skupiająca funkcje zarządcze i kontrolne polskiej gospodarki ○ Wysoki poziom przedsiębiorczości oraz inwestycji zagranicznych w Warszawie i obszarze metropolitalnym ○ Wysoka atrakcyjność inwestycyjna Warszawy (związana z funkcjami stołecznymi oraz wizerunkiem dynamicznego ośrodka) ○ Zasoby nowoczesnej przestrzeni biurowej w Warszawie ○ Rozwinięty przemysł petrochemiczny w Płocku
	Słabe strony ○ Polaryzacja regionu – wysoki poziom rozwoju w metropolii warszawskiej vs słabo rozwinięte otoczenie ○ Słabe więzi gospodarcze regionu metropolitalnego Warszawy z otoczeniem regionalnym ○ Niedostatecznie rozwinięta infrastruktura instytucji innowacyjnego otoczenia biznesu (zwłaszcza w ośrodkach subregionalnych) ○ Brak znaczącego, rozpoznawalnego międzynarodowo parku naukowo-technologicznego
	Szanse ○ Rozwój instytucji pomostowych, w tym stworzenie silnego parku naukowo-technologicznego ○ Rozwój gospodarczy ośrodków subregionalnych (instytucje otoczenia biznesu, przedsiębiorczość)
	Zagrożenia ○ Rosnąca konkurencja ze strony innych metropolii, w tym w szczególności położonych w Europie Środkowo-Wschodniej
B+R i innowacje	Silne strony

	○ Największy w kraju potencjał naukowy i badawczo-rozwojowy, wysokie (w skali krajowej) nakłady na B+R ○ Silny ośrodek akademicki, kształcący we wszystkich najważniejszych dziedzinach ○ Rozwinięte powiązania międzynarodowe przedsiębiorstw oraz instytucji naukowo-badawczych
	Słabe strony ○ Niski poziom innowacyjności gospodarki, szczególnie poza obszarem metropolitalnym Warszawy ○ Małe znaczenie warszawskiego ośrodka naukowo-badawczego w skali Europy ○ Niskie w porównaniu z wiodącymi metropoliami europejskimi nakłady na B+R, w szczególności pochodzące z sektora prywatnego ○ Słaba intensywność współpracy instytucji naukowych i przedsiębiorstw w zakresie innowacyjności
	Szanse ○ Wzrost zaangażowania przedsiębiorstw w prace B+R ○ Wzmocnienie współpracy między sferą nauki i przedsiębiorczości ○ Większe zaangażowanie w międzynarodowe sieci współpracy naukowej (w tym intensyfikacja udziału w międzynarodowych projektach badawczych) ○ Wykorzystanie funduszy europejskich do rozbudowy i wzmocnienia potencjału naukowo-badawczego Warszawy
	Zagrożenia ○ Odpływ kadry badawczej, studentów, ekspertów do atrakcyjniejszych ośrodków zagranicznych ○ Stagnacja bądź spadek krajowego finansowania działalności badawczo-rozwojowej
Rozwój miast i system osadniczy	Silne strony ○ Warszawa jako jedyny polski ośrodek metropolitalny pełniący istotne funkcje w wymiarze europejskim ○ Dość duży udział ludności miejskiej ○ Stosunkowo dobry stan zasobów mieszkaniowych przy największym przyroście nowej powierzchni mieszkalnej w kraju
	Słabe strony ○ Chaotyczna suburbanizacja, degradacja krajobrazu, niewydolności układów infrastruktury sieciowej ○ Nieatrakcyjność średnich miast regionu, trudności w przełamaniu upadku przemysłu Radomia, monofunkcyjna zależność od rafinerii w Płocku ○ Postępująca degradacja społeczno-gospodarcza niektórych mniejszych miast oraz dzielnicy Praga Północ w Warszawie ○ Presja migracyjna na infrastrukturę Warszawy ○ Rozproszone osadnictwo wiejskie
	Szanse ○ Dalszy rozwój wszystkich rodzajów funkcji metropolitalnych w Warszawie i wzrost jej pozycji w wymiarze międzynarodowym ○ Lepsza integracja funkcjonalna ośrodków subregionalnych z metropolią warszawską ○ Racjonalizacja osadnictwa wiejskiego
	Zagrożenia ○ Narastający chaos przestrzenny w mieście wojewódzkim ○ Postępująca degradacja społeczno-gospodarcza niektórych mniejszych miast ○ Rosnąca polaryzacja społeczna w miastach ○ Brak kontroli nad suburbanizacją wokół Warszawy i pogłębianie się chaosu urbanistycznego oraz niewydolności systemów sieciowych ○ Postępująca peryferyalizacja obszarów wiejskich we wschodniej części województwa

Rozwój zasobów ludzkich, kapitału intelektualnego i społecznego	Silne strony ○ Najwyższy w kraju odsetek osób z wykształceniem wyższym ○ Najwyższy w Polsce poziom skolaryzacji młodzieży w wieku 19-24 lata oraz absolwentów studiów ○ Najwyższe w kraju nasycenie fundacjami i stowarzyszeniami na 10 tys. mieszkańców ○ Nieco wyższy od przeciętnego przyrost naturalny ○ Najniższy w kraju wskaźnik zagrożenia ubóstwem (lecz przy dużej polaryzacji wewnątrzregionalnej) ○ Wysoki poziom motywacji wobec pracy
	Słabe strony ○ Poza Warszawą i głównymi miastami niski poziom kapitału społecznego i ludzkiego ○ Należący do najniższych w kraju poziom nasycenia fundacjami i stowarzyszeniami obszarów wiejskich
	Szanse ○ Wzrost nakładów w Polsce i UE na innowacje i konkurencyjność ○ Dyfuzja procesów rozwojowych na obszary regionalne ○ Bardzo duże szanse rozwojowe, jednak wyraźnie rozbite na teren metropolitalny i resztę województwa wykazującą cechy zbliżone do województw tzw. ściany wschodniej
	Zagrożenia ○ Ucieczka mózgów wskutek ograniczeń podaży miejsc pracy wymagających wysokich kwalifikacji ○ Pogłębiająca się polaryzacja regionu, już obecnie najsilniej w Polsce wewnętrznie zróżnicowanego
Rozwój instytucjonalny i współpraca międzynarodowa	Silne strony ○ Wysoki poziom nasycenia instytucjami o charakterze ponadregionalnym (administracja, szkolnictwo, nauka, B+R, finansowe i in.) ○ Silnie rozwinięta współpraca międzynarodowa w różnych sferach
	Słabe strony ○ Niski poziom absorpcji środków zagranicznych UE przez budżet województwa ○ Niewystarczająca infrastruktura kongresowo-wystawiennicza ○ Dość niski ogólny poziom sprawności administracji publicznej w województwie ○ Wydatki na administrację publiczną per capita należą do najwyższych w Polsce ○ Pozycja regionu we współpracy międzynarodowej mniejsza, niż by to wynikało ze znaczenia metropolii stołecznej ○ Silny podział potencjałów na obszar metropolitalny stolicy i resztę regionu
	Szanse ○ Wzrost znaczenia stolicy w życiu gospodarczym, politycznym, naukowym i kulturalnym Europy ○ Poprawa skomunikowania Warszawy z resztą kraju i Europy ○ Stworzenie centrum kongresowo-wystawienniczego o silnej randze międzynarodowej
	Zagrożenia ○ Utrzymujący się dualizm polityk rozwojowych stolicy i reszty regionu ○ Utrzymywanie się dysharmonii między deklarowanym (GoW), a realizowanym paradygmatem rozwoju kluczowego regionu kraju ○ Niska jakość administracji, dalsze upolitycznienie samorządu Warszawy i regionu
Energia i bezpieczeństwo naturalne	Silne strony ○ Istnienie obiektów energetycznych o dużej skali i wydajności ○ Względnie dobrze rozwinięta sieć przesyłowa energii elektrycznej i gazu w obszarze metropolitalnym Warszawy ○ Transeuropejskie rurociągi naftowe, rafineria w Płocku

	○ Znaczne obszary województwa wolne od większości zagrożeń naturalnych
	Słabe strony ○ Braki w sieci przesyłowej wysokich napięć ○ Niewielkie znaczenie energii odnawialnej ○ Niskiej jakości sieć energetyczna w obszarach peryferyjnych ○ Zagrożenie powodziami obszarów położonych zwłaszcza nad Wisłą i Bugiem, także nad Narwią ○ Liczne odcinki wałów przeciwpowodziowych wymagających wzmocnienia lub odbudowy
	Szanse ○ Realizacja planów re-elektryfikacji części obszarów wiejskich. ○ Faktyczna urbanizacja województwa ○ Remonty wałów przeciwpowodziowych ○ Ograniczenie zabudowy terenów zalewowych
	Zagrożenia ○ Niedostateczna koordynacja działań rozwojowych obszaru metropolitalnego i reszty Mazowsza ○ Dalsze oderwanie programów rozwoju obszarów wiejskich od programów rozwoju regionalnego
Rozwój lokalny, dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze	Silne strony ○ Pobudzenie aktywności rozwojowej w niektórych ośrodkach lokalnych i subregionalnych ○ Znaczące w skali kraju zasoby kulturowe (muzea, teatry, galerie, inne instytucje, wydarzenia o znaczeniu ponadregionalnym) skoncentrowane w Warszawie ○ Dynamicznie rozwijająca się turystyka kulturowa w Warszawie ○ Nieliczne atrakcyjne obszary przyrodnicze (wyjątki: Puszcza Kampinoska, np. okolice Zalewu Zegrzyńskiego, dolina Bugu)
	Słabe strony ○ Znaczne rozproszenie inicjatyw rozwojowych ○ Słabe zagospodarowanie turystyczne na obszarach pozametroplitalnych ○ Niedobór miejsc noclegowych poza obszarem metropolitalnym, zwłaszcza w sieciowych hotelach wyższej klasy ○ Brak zintegrowanego produktu sieciowego poza obszarem metropolitalnym (z wyjątkiem Żelazowej Woli) ○ Zbyt uboga informacja turystyczna ○ Wysoki odsetek nieoczyszczonych ścieków (także w Warszawie!) ○ Niewykorzystane możliwości rozwoju turystyki wodnej na Wiśle, Bugu i Narwi
	Szanse ○ Udana rewitalizacja ośrodków subregionalnych (zwłaszcza Radomia) ○ Rozwój ośrodków subregionalnych (Płock, Radom, Siedlce, Ciechanów, Ostrołęka)
	Zagrożenia ○ Dalsze hamowanie restrukturyzacji obszarów wiejskich związanych z rolnictwem przez wspólne działanie WPR oraz polityk krajowych wobec rolnictwa ○ Dalsze zaniedbania w utrzymaniu głównych szlaków wodnych Mazowsza
Usługi publiczne	Silne strony ○ Wysokiej jakości usługi publiczne w obszarze metropolitalnym Warszawy, także te wyższego rzędu, o znaczeniu ponadregionalnym

	Słabe strony ○ Poważne ograniczenia dostępności ośrodków koncentracji usług publicznych na obszarach pozametropolitalnych (z wyłączeniem niewielkiego obszaru południowo-zachodniego, wzdłuż tzw. trasy katowickiej) ○ Rozproszenie obiektów infrastruktury publicznej na obszarach wiejskich ○ Zróżnicowanie ilości i jakości świadczonych usług między obszarem metropolitalnym a resztą regionu
	Szanse ○ Poprawa dostępności usług publicznych na obszarach pozametropolitalnych ○ Rozwój głównych ośrodków miejskich regionu (Siedlce, Płock, Radom, Ciechanów, Ostrołęka) jako centrów świadczenia usług subregionalnych ○ Racjonalizacja osadnictwa wiejskiego
	Zagrożenia ○ Nadmierne finansowanie pozametropolitalnych części województwa kosztem obszaru metropolitalnego Warszawy

Województwo OPOLSKIE	W 2008 r.			Dynamika 2004–2008	
	Wartość	Polska =100%	Lokata	Zmiana w pkt. % wzgl. średniej krajowej	Lokata
Podstawowe dane					
Powierzchnia w km ²	9412	3,0	16	:	:
Ludność w tys.	1031,1	2,7	15	-0,1	0
Gęstość zaludnienia (liczba osób na km ²)	110	89,7	10	-2,0	0
Wskaźnik urbanizacji	52,3	85,8	12	-0,3	0
PKB na mieszkańca w zł	25609	82,9	11	2,5	0
Wartość dodana brutto w:	:	:	:	:	:
- rolnictwie w %	5,3	123,8	8	-21,0	2
- przemyśle i budownictwie %	36,3	117,7	3	10,0	-2
- usługach rynkowych w %	38,0	82,1	16	-4,6	1
- usługach nierynkowych w %	20,4	109,8	6	-9,1	0
Nakłady inwestycyjne na 1 mieszkańca w zł	3778	66,3	14	-3,8	0
Nakłady na działalność B+R na 1 mieszkańca w zł	39	19,4	15	-1,3	1
Automatyczne linie przemysłowe na 10000 mieszkańców	2,7	63,1	14	1,7	3
Spółki prawa handlowego na 1000 mieszkańców	4,9	66,4	11	-4,6	0
Pracujący na 1000 ludności	311,8	86,8	15	1,9	0
Struktura zatrudnienia wg sektorów	:	:	:	:	:
- rolnictwie w %	15,5	98,9	10	-1,3	0
- przemyśle i budownictwie %	31,0	108,3	6	1,5	1
- usługach rynkowych w %	34,7	90,4	10	0,9	-1
- usługach nierynkowych w %	18,8	108,5	4	-1,6	0
Współczynnik aktywności zawodowej	53,6	97,6	11	2,0	-4
Wskaźnik obciążenia ekonomicznego (ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym) *	52,1	94,7	13	-2,6	1
Stopa bezrobocia rejestrowanego *	12,6	105,9	8	0,6	0
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w zł	2988	90,1	7	-0,9	-1
Gospodarstwa domowe z komputerem z dostępem do Internetu w %	44,1	96,5	8	19,0	-6
Powierzchnia obszarów prawnie chronionych w %	27,3	84,5	11	1,1	0

* im wyższa lokata tym gorsza pozycja województwa (wskaźniki zjawisk negatywnych)

Analiza w obszarach tematycznych	
Infrastruktura – tworzenie i rozwijanie powiązań komunikacyjnych	Silne strony ○ Stosunkowo dobre połączenia z europejskim systemem transportowym
	Słabe strony ○ Słabe rozwinięte powiązania transportowe w układzie północ-południe ○ Przepustowości układu transportowego (poza A4) niedostosowana do natężenia ruchu drogowego ○ Brak obwodnic części większych miast
	Szanse ○ Rozwój powiązań transportowych w układzie północ-południe
	Zagrożenia ○ Pogorszenie drożności układu transportowego województwa związane ze wzrostem natężenia ruchu drogowego
Gospodarka, przedsiębiorczość i tworzenie warunków dla lokalizacji inwestycji	Silne strony ○ Korzystna dynamika PKB w porównaniu ze średnią krajową ○ Rozwinięty przemysł spożywczy, budowlany i chemiczny ○ Przeciętna atrakcyjność inwestycyjna wynikająca m.in. z dostępności transportowej i infrastruktury gospodarczej oraz przychylności wobec inwestorów ○ Nowoczesne i wydajne na tle kraju rolnictwo
	Słabe strony ○ PKB per capita poniżej średniej krajowej ○ Słabe instytucje okołobiznesowe ○ Niski poziom przedsiębiorczości ○ Bardzo niski udział w eksporcie kraju
	Szanse ○ Wzrost atrakcyjności regionu jako miejsca alokacji kapitału zagranicznego
	Zagrożenia ○ Depopulacja regionu, migracje zagraniczne ○ Inwestycje zagraniczne głównie w tradycyjnych branżach – górnictwo, transport, budownictwo
B+R i innowacje	Silne strony ○ Opole jako rozwijający ośrodek akademicki o znaczeniu regionalnym ○ Obecność instytucji badawczych pracujących na rzecz przemysłu
	Słabe strony ○ Słaby potencjał naukowo-badawczy

	○ Jedne z najniższych nakładów i efektów działalności badawczej i edukacyjnej
	Szanse ○ Wzmocnienie powiązań naukowych z silniejszymi ośrodkami (w zakresie badań i kadry akademickiej) ○ Rozwój potencjału akademickiego i badawczo-rozwojowego, zwiększenie powiązań z gospodarką
	Zagrożenia ○ Dalsza utrata pozycji Opola jako ośrodka akademickiego ○ Wyczerpywanie się zdolności innowacyjnych w branżach tradycyjnych
Rozwój miast i system osadniczy	Silne strony ○ Policentryczna struktura sieci osadniczej ○ Skoncentrowane i dość zamożne osadnictwo wiejskie
	Słabe strony ○ Małe znaczenie ośrodka wojewódzkiego w krajowym systemie osadniczym ○ Położenie między silnymi ośrodkami miejskimi – Wrocławiem i aglomeracją katowicką – powoduje wypłukiwanie zasobów z regionu ○ Mały udział ludności miejskiej
	Szanse ○ Wzrost integracji regionalnego systemu osadniczego
	Zagrożenia ○ Postępująca degradacja społeczno-gospodarcza mniejszych miast
Rozwój zasobów ludzkich, kapitału intelektualnego i społecznego	Silne strony ○ Najwyższy w Polsce wskaźnik deklarowanego zaangażowania w sprawy społeczności lokalnych i wspólnot sąsiedzkich. ○ Kapitał społeczny wyższy od przeciętnej ○ Niskie zagrożenie ubóstwem ○ Silna identyfikacja z regionem
	Słabe strony ○ Wykształcenie wyższe: wskaźnik należy do najniższych w Polsce ○ Jeden z najniższych w Polsce wskaźnik nasycenia stowarzyszeniami także na obszarach wiejskich ○ Ujemny przyrost naturalny i silny odpływ migracyjny ○ Jeden z najniższych w Polsce wskaźników skolaryzacji młodzieży
	Szanse ○ Umacnianie się i specjalizacja szkół wyższych w Opolu ○ Integracja z ościennymi regionami ○ Wykorzystanie nasilonych relacji z Niemcami do importu <i>know-how</i> i współpracy międzynarodowej
	Zagrożenia ○ Dalszy odpływ migracyjny ○ Konflikty narodowościowe
Rozwój instytucjonalny i współpraca międzynarodowa	Silne strony ○ Jeden z najwyższych w Polsce poziom absorpcji środków zagranicznych przez budżet wojewódzki ○ Doinwestowana, sprawna administracja ○ Dobre warunki społeczne dla rozwoju współpracy z RFN

	Słabe strony ○ ...
	Szanse ○ Wykorzystanie kontaktów mniejszości niemieckiej do rozwoju współpracy międzynarodowej
	Zagrożenia ○ ...
Energia i bezpieczeństwo naturalne	Silne strony ○ Znaczący ośrodek produkcji energii elektrycznej ○ Względnie duża dostępność sieci gazowych
	Słabe strony ○ Umiarkowane znaczenie energii odnawialnej; ○ Znaczna część województwa zagrożona powodzią
	Szanse ○ Rozwój systemu przeciwpowodziowego w dolinie Odry
	Zagrożenia ○ Zbyt słabe wysiłki w zakresie ochrony przeciwpowodziowej.
Rozwój lokalny, dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze	Silne strony ○ Współistnienie kultury polskiej i niemieckiej; wymiana kulturowa ○ Zróżnicowane dziedzictwo kulturowe (Opole, Brzeg, Nysa, Paczków i ośrodki lokalne)
	Słabe strony ○ Brak silnego ośrodka stołecznego ○ Słabo rozwinięta infrastruktura turystyczna
	Szanse ○ Integracja aktywności rozwojowej z aglomeracją górnośląską i metropolią wrocławską ○ Wykorzystanie położenia tranzytowego w osi wschód-zachód ○ Aktywizacja relacji z Republiką Czeską
	Zagrożenia ○ Wypłukanie zasobów ludzkich województwa przez otaczające ośrodki oraz Niemcy
Usługi publiczne	Silne strony ○ Dobra dostępność ośrodków koncentracji usług publicznych (z wyjątkiem południowego krańca regionu) ○ Najniższa śmiertelność niemowląt ○ Znacznie ponadprzeciętny odsetek dzieci korzystających ze żłobków i przedszkoli
	Słabe strony ○ ...
	Szanse ○ ...

	Zagrożenia
--	-------------------

	○ Potrzeba dostosowania sieci i struktury usług zdrowotnych i edukacyjnych do zmian demograficznych

Województwo PODKARPACKIE		W 2008 r.		Dynamika 2004–2008	
Podstawowe dane	Wartość	Polska =100%	Lokata	Zmiana w pkt. % wzgl. średniej krajowej	Lokata
Powierzchnia w km ²	17844	5,7	11	:	:
Ludność w tys.	2101,7	5,4	9	0,0	0
Gęstość zaludnienia (liczba osób na km ²)	118	96,5	7	0,2	0
Wskaźnik urbanizacji	41,1	67,3	16	0,6	2
PKB na mieszkańca w zł	20829	67,5	16	-4,7	1
Wartość dodana brutto w:	:	:	:	:	:
- rolnictwie w %	3,5	80,8	12	1,5	0
- przemyśle i budownictwie %	33,0	107,1	7	-2,9	3
- usługach rynkowych w %	40,7	87,9	11	1,4	-5
- usługach nierynkowych w %	22,8	122,9	3	-3,9	-1
Nakłady inwestycyjne na 1 mieszkańca w zł	3759	65,9	15	-8,4	5
Nakłady na działalność B+R na 1 mieszkańca w zł	84	41,8	9	5,1	-1
Automatyczne linie przemysłowe na 10000 mieszkańców	4,5	107,9	5	-10,4	-8
Spółki prawa handlowego na 1000 mieszkańców	3,2	44,3	16	-1,7	0
Pracujący na 1000 ludności	328,7	91,5	12	-1,7	2
Struktura zatrudnienia wg sektorów	:	:	:	:	:
- rolnictwie w %	23,0	147,1	4	2,5	0
- przemyśle i budownictwie %	28,5	99,4	10	-0,4	0
- usługach rynkowych w %	30,2	78,8	13	2,1	0
- usługach nierynkowych w %	18,3	105,5	7	1,1	-1
Współczynnik aktywności zawodowej	56,6	103,1	2	4,7	-8
Wskaźnik obciążenia ekonomicznego (ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym) *	56,7	103,0	6	-6,3	3
Stopa bezrobocia rejestrowanego *	15,5	130,3	5	29,7	-5
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w zł	2741	82,7	16	-2,7	0
Gospodarstwa domowe z komputerem z dostępem do Internetu w %	41,9	91,7	12	-1,8	4
Powierzchnia obszarów prawnie chronionych w %	44,5	137,8	4	-8,3	1

* im wyższa lokata tym gorsza pozycja województwa (wskaźniki zjawisk negatywnych)

Analiza w obszarach tematycznych	
Infrastruktura – tworzenie i rozwijanie powiązań komunikacyjnych	Silne strony ○ Znaczenie tranzytowe związane z położeniem w korytarzu drogi krajowej nr 4 ○ Silne lotnisko regionalne
	Słabe strony ○ Słabe powiązania transportowe wewnątrz krajowe (w tym ze stolicą) ○ Słabe powiązania z europejskim systemem transportowym ○ Słabe powiązania ośrodka wojewódzkiego z subregionalnymi ○ Niewykorzystany potencjał istniejących linii kolejowych ○ Przepustowości układu transportowego niedostosowana do natężenie ruchu drogowego (niedokończona A4)
	Szanse ○ Rozwój międzynarodowych powiązań transportowych w układzie wschód-zachód i północ-południe, wzrost znaczenia tranzytowego
	Zagrożenia ○ Postępująca niedrożność systemu transportowego
Gospodarka, przedsiębiorczość i tworzenie warunków dla lokalizacji inwestycji	Silne strony ○ Dynamiczny wzrost PKB subregionu rzeszowskiego ○ Duży tradycyjny potencjał i kultura techniczna w sektorze inżynierii elektryczno-maszynowej i sektorze chemicznym ○ Dynamicznie rozwijający się przemysł lotniczy w tym funkcjonowanie Stowarzyszenia Grupy Przemysłu Lotniczego „Dolina Lotnicza” ○ Rozwijający się sektor otoczenia biznesu, w tym: specjalne strefy ekonomiczne (mielecka, tarnobrzeska) i parki technologiczne (Mielecki Park Przemysłowy, Park Przemysłowy ‘Stare Miasto’, Podkarpacki Park Naukowo-Technologiczny AEROPOLIS) ○ Relatywnie niskie koszty prowadzenia działalności ○ Relatywnie najwyższa atrakcyjność inwestycyjna regionu na tle województw ściany wschodniej połączona z rosnącym znaczeniem kapitału zagranicznego
	Słabe strony ○ Najniższy poziom PKB w kraju ○ Najniższa w porównaniu do innych województw dynamika PKB ○ Słabo rozwinięta infrastruktura techniczna regionu ○ Wysokie bezrobocie na obszarach wiejskich ○ Skrajnie niekorzystna struktura agrarna
	Szanse ○ Rozwój przemysłu lotniczego dzięki rozwojowi eksportu ○ Modernizacja infrastruktury technicznej w regionie ○ Pobudzanie napływu kapitału zagranicznego do branż rozwojowych ○ Wykorzystanie technologii informacyjnych i telekomunikacyjnych dla wzrostu przedsiębiorczości regionu

	Zagrożenia ○ Załamanie eksportu w wyniku konkurencji międzynarodowej ○ Niepowodzenie w rozwoju obiecujących sektorów produkcji i usług
B+R, innowacje	Silne strony ○ Stosunkowo silne zaplecze akademickie sektora inżynierii elektryczno-maszynowego oraz sektora chemicznego ○ Dobre warunki do rozwoju sektora informatyki (kadry, przedsiębiorstwa założone przez pracowników Politechniki Rzeszowskiej, stowarzyszenie firm) ○ Znaczący (jak na polskie warunki) udział przedsiębiorstw w finansowaniu badań i rozwoju
	Słabe strony ○ Jeden z najniższych w Polsce poziomów nakładów na B+R per capita, ○ Niski poziom komercjalizacji wyników badań ○ Niewystarczająca współpraca z partnerami zagranicznymi w dziedzinie badań i innowacyjności
	Szanse ○ Możliwość transferu nowoczesnych technologii lotniczych do innych gałęzi gospodarki ○ Dopasowanie oferty akademickiej do potrzeb regionu
	Zagrożenia ○ Niepowodzenie w przyciąganiu inwestycji o wysokiej innowacyjności (szczególnie dotyczy to braku selektywności inwestycji w parkach przemysłowych i technologicznych) ○ Odpływ wysoko wykwalifikowanej kadry w poszukiwaniu atrakcyjniejszej płacy
Rozwój miast i system osadniczy	Silne strony ○ Policentryczna struktura sieci osadniczej
	Słabe strony ○ Bardzo mały udział ludności miejskiej ○ Niska ranga Rzeszowa w skali kraju i Europy ○ Małe znaczenie ośrodka wojewódzkiego w krajowym systemie osadniczym ○ Mała dywersyfikacja bazy ekonomicznej mniejszych miast ○ Rozproszone osadnictwo wiejskie
	Szanse ○ Wzrost integracji regionalnego systemu osadniczego ○ Racjonalizacja osadnictwa wiejskiego
	Zagrożenia ○ Postępująca degradacja społeczno-gospodarcza mniejszych miast
Rozwój zasobów ludzkich, kapitału intelektualnego i społecznego	Silne strony ○ Dość dobre osiągnięcia edukacyjne ○ Ponadprzeciętne nasycenie stowarzyszeniami i fundacjami obszarów wiejskich województwa ○ Jeden z najwyższych w Polsce poziom deklarowanego zaangażowania w sprawy społeczności lokalnych i wspólnot sąsiedzkich. ○ Dość duży przyrost naturalny ○ Najniższa w Polsce przestępczość ○ Najniższa w kraju umieralność osób w wieku produkcyjnym

	Słabe strony ○ Odsetek osób z wykształceniem wyższym należy do najniższych w kraju ○ Odpływ migracyjny ○ Bardzo wysokie zagrożenie ubóstwem ○ Jeden z najniższych w kraju wskaźnik skolaryzacji młodzieży w wieku 19-24 lata ○ Niska motywacji do pracy
	Szanse ○ ./..
	Zagrożenia ○ Utrzymywanie się wysoce przestarzałej struktury społeczno-zawodowej ○ Utrwalenie się ubóstwa i wykluczenia społecznego
Rozwój instytucjonalny i współpraca międzynarodowa	Silne strony ○ Udział w programach współpracy transgranicznej UE ○ Powiązana międzynarodowo flagowa „Dolina Lotnicza”
	Słabe strony ○ Brak silnych instytucji o znaczeniu ponadregionalnym w regionie ○ Niski poziom absorpcji środków zagranicznych ○ Dość niski poziom sprawności administracji samorządowej
	Szanse ○ ...
	Zagrożenia ○ ...
Energia i bezpieczeństwo naturalne	Silne strony ○ Zasoby ropy naftowej i gazu ziemnego ○ Stosunkowo zróżnicowane źródła energii, także odnawialnej ○ Rozbudowana sieć przesyłu gazu
	Słabe strony ○ System elektroenergetyczny nie jest w stanie sprostać rosnącemu popytowi na energię ○ Znaczne obszary wiejskie wymagają re-elektryfikacji ○ Zagrożenie powodzią w dolinach Wisły i Sanu oraz mniejszych rzek karpackich ○ Zły stan wałów przeciwpowodziowych ○ Zagrożenie osuwiskami
	Szanse ○ Realizacja planu konsolidacji producentów i dystrybutorów energii województwie ○ Możliwość rozwoju elektrowni wiatrowych i wodnych
	Zagrożenia ○ Awarie przemysłowe i degradacja środowiska wskutek przestarzałych technologii

Rozwój lokalny, dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze	Silne strony ○ Atrakcyjne górskie obszary przyrodnicze ○ Dwa parki narodowe (w tym Bieszczadzki) ○ Obiekty z listy UNESCO
	Słabe strony ○ Słabo rozwinięta infrastruktura turystyczna i para-turystyczna ○ Brak atrakcyjnych produktów średniej i wyższej klasy ○ Oddalenie od ośrodków generujących intensywny ruch turystyczny
	Szanse ○ Rozwój relacji ze Słowacją i Ukrainą ○ Poprawa skomunikowania, zwłaszcza w osi północ-południe (z Warszawą, Kielcami i Lublinem) ○ Budowa i wypromowanie produktów turystycznych regionu
	Zagrożenia ○ Nadmierna specjalizacja promocji turystyki w oparciu o zasoby przyrodnicze
Usługi publiczne	Silne strony ○ Dobra dostępność ośrodków koncentracji usług publicznych wokół Rzeszowa ○ Rozwinięty społeczny ruch kulturalny ○ Poprawa standardów kształcenia w szkołach
	Słabe strony ○ Niska dostępność usług publicznych na obszarach peryferyjnych regionu, zwłaszcza południowo- i północno-wschodnich ○ Niski odsetek dzieci korzystających z przedszkoli i żłobków ○ Znaczne zróżnicowania terytorialne w dostępie do placówek kulturalnych
	Szanse ○ Poprawa dostępności komunikacyjnej regionu ○ Racjonalizacja osadnictwa wiejskiego
	Zagrożenia ○ Konieczność dostosowania sieci i struktury placówek usług edukacyjnych i zdrowotnych do zmian demograficznych

Województwo PODLASKIE	W 2008 r.			Dynamika 2004–2008	
Podstawowe dane	Wartość	Polska =100%	Lokata	Zmiana w pkt. % wzgl. średniej krajowej	Lokata
Powierzchnia w km ²	20186	6,5	6	:	:
Ludność w tys.	1189,7	3,1	14	0,0	0
Gęstość zaludnienia (liczba osób na km ²)	59	48,3	16	-0,6	1
Wskaźnik urbanizacji	60,2	98,6	9	1,1	3
PKB na mieszkańca w zł	22896	74,2	14	-1,2	0
Wartość dodana brutto w:	:	:	:	:	:
- rolnictwie w %	10,7	250,2	1	36,4	0
- przemyśle i budownictwie %	26,2	84,9	13	1,8	0
- usługach rynkowych w %	39,9	86,1	13	-5,6	2
- usługach nierynkowych w %	23,2	125,3	2	-11,9	0
Nakłady inwestycyjne na 1 mieszkańca w zł	4046	71,0	13	-2,5	1
Nakłady na działalność B+R na 1 mieszkańca w zł	63	31,1	12	-0,6	1
Automatyczne linie przemysłowe na 10000 mieszkańców	2,2	52,7	15	-5,9	0
Spółki prawa handlowego na 1000 mieszkańców	3,5	48,1	14	-2,8	-1
Pracujący na 1000 ludności	352,1	98,0	6	-1,3	0
Struktura zatrudnienia wg sektorów	:	:	:	:	:
- rolnictwie w %	33,2	212,3	2	4,6	0
- przemyśle i budownictwie %	20,3	70,7	15	3,3	0
- usługach rynkowych w %	28,7	74,9	15	0,7	0
- usługach nierynkowych w %	17,8	102,7	11	3,0	0
Współczynnik aktywności zawodowej	54,8	99,8	7	-2,2	2
Wskaźnik obciążenia ekonomicznego (ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym) *	57,8	105,0	2	-5,8	1
Stopa bezrobocia rejestrowanego *	12,6	105,9	8	21,1	-5
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w zł	2885	87,0	10	-1,2	1
Gospodarstwa domowe z komputerem z dostępem do Internetu w %	44,1	96,5	8	-6,5	3
Powierzchnia obszarów prawnie chronionych w %	32,0	99,0	7	0,8	-1

* im wyższa lokata tym gorsza pozycja województwa (wskaźniki zjawisk negatywnych)

Analiza w obszarach tematycznych	
Infrastruktura – tworzenie i rozwijanie powiązań komunikacyjnych	Silne strony ○ Znaczenie tranzytowe związane z położeniem w korytarzu drogi krajowej nr 8 ○ Przepustowości układu transportowego dostosowana do natężenia ruchu drogowego ○ Relatywnie drożny układ transportowy ośrodka wojewódzkiego
	Słabe strony ○ Słabe powiązania z europejskim systemem transportowym ○ Słabe powiązania transportowe wewnątrz krajowe (ale najlepsze ze stolicą) ○ Słabe powiązania ośrodka wojewódzkiego z subregionalnymi ○ Brak obwodnic części miast ○ Konflikt ekologiczny opóźniający budowę międzynarodowej drogi tranzytowej
	Szanse ○ Rozwój międzynarodowych powiązań transportowych i wzrost znaczenia tranzytowego
	Zagrożenia ○ Konflikty środowiskowe związane z rozwojem infrastruktury drogowej
Gospodarka, przedsiębiorczość i tworzenie warunków dla lokalizacji inwestycji	Silne strony ○ Dobrze rozwinięty sektor spożywczy (w tym głównie produkcja artykułów mleczarskich – klaster mleczny) oraz drzewny (produkcja drewna, meblarska, okien, jachtów itp.) ○ Relatywnie niskie koszty pracy
	Słabe strony ○ Relatywnie niski poziom PKB i dynamika PKB znacznie poniżej średniej ○ Niski poziom przedsiębiorczości ○ Mały udział w strukturze przedsiębiorstw firm dużych ○ Najniższa w Polsce atrakcyjność inwestycyjna regionu z uwagi na niedostatek atrakcyjnych ofert lokalizacyjnych oraz małą intensywność działalności informacyjnej ○ Śladowy udział kapitału zagranicznego
	Szanse ○ Przedsiębiorczość w sektorach związanych z naukami medycznych – rozwój centrum usług medycznych o charakterze ponadregionalnym lub międzynarodowym (np. w zakresie leczenia niepłodności, stomatologii) ○ Inwestycje w stosunkowo dobrze rozwiniętym sektorze rolno-spożywczym i przemyśle drzewno-papierniczym ○ Wykorzystanie technologii informacyjnych i telekomunikacyjnych dla wzrostu przedsiębiorczości i liczby miejsc pracy w regionie
	Zagrożenia ○ Brak pobudzania popytu i w konsekwencji wystąpienie barier w zakresie wykorzystania technologii informacyjnych i telekomunikacyjnych dla wzrostu przedsiębiorczości w regionie ○ Wzmocnienie ruchów proekologicznych hamujących przedsiębiorczość (obszary chronione) ○ Powolna modernizacja wsi i rolnictwa
B+R, innowacje	Silne strony

	○ Stosunkowo silny ośrodek akademicki (Białystok) ○ Wysoka pozycja międzynarodowa w wybranych dziedzinach medycznych
	Słabe strony ○ Brak instytucji naukowo-badawczych, oprócz akademickich ○ Niski poziom współpracy w nauce, a także słabe powiązania sektora nauki z biznesem ○ Jeden z najniższych w Polsce poziomów nakładów na B+R <i>per capita</i> ○ Niewielki udział przedsiębiorstw w nakładach na B+R
	Szanse ○ Większe zaangażowanie w krajowe i międzynarodowe sieci współpracy naukowej (w tym głównie z ośrodkiem warszawskim z uwagi na już silną współpracę, tradycję i związki personalne) ○ Wzrost motywacji przedsiębiorstw do poszukiwania współpracy z sektorem naukowo-badawczym, również poza regionem ○ Zwiększenie nakładów na działalność B+R (prywatnych i publicznych)
	Zagrożenia ○ Degradacja ośrodka naukowego w efekcie odpływ kadry naukowej i studentów do atrakcyjniejszych ośrodków krajowych i zagranicznych ○ Nieskuteczność podejmowanych instrumentów motywujących do współpracy w nauce ○ Stagnacja lub spadek krajowego finansowania działalności B+R, w tym ze źródeł prywatnych
Rozwój miast i system osadniczy	Silne strony ○ Białystok jako stosunkowo silny ośrodek regionalny ○ Policentryczna struktura sieci osadniczej, ale przy małej liczbie mniejszych miast ○ Rozwinięty transport publiczny w ośrodku wojewódzkim
	Słabe strony ○ Mały udział ludności miejskiej, niewielka liczba miast ○ Rozproszone osadnictwo wiejskie
	Szanse ○ Rozwój funkcji akademickich w ośrodku wojewódzkim ○ Rozwój funkcji kulturalnych w ośrodku wojewódzkim ○ Racjonalizacja osadnictwa wiejskiego
	Zagrożenia ○ Depopulacja mniejszych ośrodków miejskich ○ Depopulacja obszarów wiejskich
Rozwój zasobów ludzkich, kapitału intelektualnego i społecznego	Silne strony ○ Jeden z najwyższych w Polsce wskaźników absolwentów studiów wyższych na 10 tys. ludności ○ Wielokulturowość ○ Wysokie zadowolenie z życia i niski poziom poczucia deprywacji materialnej, mimo obiektywnie niekorzystnych warunków ○ Niska przestępczość
	Słabe strony ○ Silny odpływ migracyjnych i szybki proces starzenia się ludności ○ Niższy od przeciętnej wskaźnik skolaryzacji młodzieży w wieku 19-24 lata

	○ Niski poziom nasycenia stowarzyszeniami i fundacjami na 10 tys. ludności oraz szczególnie niski na obszarach wiejskich
	Szanse ○ Pielęgnowanie tradycji mniejszości etnicznych i narodowych
	Zagrożenia ○ Niski poziom kapitału społecznego grozi stagnacją cywilizacyjną obszarów wiejskich ○ Cywilizacyjny rozziw między Białymstokiem a resztą województwa ○ Konflikty na tle etnicznym i wyznaniowym ○ Niekorzystne zmiany struktury wieku ludności
Rozwój instytucjonalny i współpraca międzynarodowa	Silne strony ○ Wysoka absorpcja środków zagranicznych przez budżet wojewódzki ○ Możliwość załatwiania spraw w urzędach gminnych <i>via</i> Internet wyższa od przeciętnej
	Słabe strony ○ Utrudniona realizacja programów współpracy przygranicznej
	Szanse ○ Wykorzystanie położenia przygranicznego dla rozwoju współpracy międzynarodowej
	Zagrożenia ○ ...
Energia i bezpieczeństwo naturalne	Silne strony ○ Zagrożenie powodziami ograniczone do dolin Narwi i Biebrzy ○ W północnej części dobre warunki do rozwoju energetyki wiatrowej
	Słabe strony ○ Udział energii odnawialnej znikomy (najmniejszy w kraju) ○ Sieć przesyłu energii wymaga modernizacji (zwłaszcza obszary wiejskie) ○ Nieprawidłowo przeprowadzona przed laty melioracja części doliny Biebrzy i Narwi skutkująca zmniejszoną zdolnością retencyjną i zagrażająca powodzią położonym w dół Narwi obszarom (np. Pułtuskowi)
	Szanse ○ ...
	Zagrożenia ○ Spadek wymiany i komunikacji z krajami ościennymi
Rozwój lokalny, dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze	Silne strony ○ Walory akademickie i kulturowe Białegostoku ○ Układ urbanistyczny i zabytki Białegostoku oraz Tykocina ○ Kompleks turystyczny Augustowa ○ Białowiecki Park Narodowy (obiekt na listach dziedzictwa kulturowego i rezerwatów biosfery UNESCO) i 3 inne parki narodowe ○ Wspomnienia dawnej wielokulturowości regionu

	Słabe strony ○ Niska aktywność lokalna ○ Poza Białymstokiem i Augustowem słabo rozwinięta infrastruktura turystyczna ○ Generalnie niska jakość bazy turystycznej ○ Brak produktów sieciowych; niska jakość usług turystycznych ○ Niewykorzystane walory Suwalszczyzny i Przełomu Bugu ○ Region najslabiej wyposażony w zabytki ○ Niski poziom zwodociągowania i (zwłaszcza) kanalizacji regionu („Zielonych Płuc Polski”). Liczne wysypiska „wiejskie” i nielegalne
	Szanse ○ Zmiana strategii rozwoju turystyki w stronę rozwoju turystyki kulturowej ○ Wzrost turystycznych walorów obszarów przyrodniczo cennych niestwarzający zagrożeń dla środowiska
	Zagrożenia ○ Niestabilność nie-unijnych państw graniczących ○ Pogłębianie się konfliktu między funkcjami gospodarczymi (w tym turystyce) a walorami przyrodniczymi niektórych obszarów
Usługi publiczne	Silne strony ○ Inicjatywy lokalne w działalności kulturalnej (np. Ośrodek Pogranicze)
	Słabe strony ○ Utrudniony dostęp do ośrodków koncentracji usług publicznych poza obszarem otaczającym Białystok ○ Stosunkowo niski odsetek dzieci korzystających z przedszkoli ○ Znaczny stopień koncentracji obiektów i wydarzeń kulturowych w Białymstoku
	Szanse ○ Racjonalizacja osadnictwa wiejskiego
	Zagrożenia ○ ...

Województwo POMORSKIE	W 2008 r.			Dynamika 2004–2008	
Podstawowe dane	Wartość	Polska =100%	Lokata	Zmiana w pkt. % wzgl. średniej krajowej	Lokata
Powierzchnia w km ²	18293	5,8	8	:	:
Ludność w tys.	2230,1	5,8	7	0,1	0
Gęstość zaludnienia (liczba osób na km ²)	122	99,8	6	1,7	0
Wskaźnik urbanizacji	66,2	108,6	4	-1,4	-1
PKB na mieszkańca w zł	30396	98,5	5	0,5	0
Wartość dodana brutto w:	:	:	:	:	:
- rolnictwie w %	2,9	68,2	14	-11,1	3
- przemyśle i budownictwie %	31,1	100,8	11	-0,5	3
- usługach rynkowych w %	47,3	102,1	3	2,3	0
- usługach nierynkowych w %	18,7	100,7	11	-0,5	-1
Nakłady inwestycyjne na 1 mieszkańca w zł	6310	110,7	3	14,3	-2
Nakłady na działalność B+R na 1 mieszkańca w zł	179	88,4	4	4,8	0
Automatyczne linie przemysłowe na 10000 mieszkańców	3,5	83,3	12	-6,8	7
Spółki prawa handlowego na 1000 mieszkańców	9,2	126,4	2	-8,5	0
Pracujący na 1000 ludności	330,2	91,9	11	-0,2	-1
Struktura zatrudnienia wg sektorów	:	:	:	:	:
- rolnictwie w %	8,4	53,8	14	-1,3	1
- przemyśle i budownictwie %	31,3	109,1	5	3,4	-1
- usługach rynkowych w %	41,8	109,0	4	-3,6	1
- usługach nierynkowych w %	18,5	106,7	5	-1,9	-1
Współczynnik aktywności zawodowej	52,4	95,4	14	-2,0	1
Wskaźnik obciążenia ekonomicznego (ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym) *	54,9	99,9	8	1,5	-2
Stopa bezrobocia rejestrowanego *	12,0	100,8	11	-11,8	4
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w zł	3320	100,1	3	2,0	0
Gospodarstwa domowe z komputerem z dostępem do Internetu w %	53,0	116,0	1	-13,0	0
Powierzchnia obszarów prawnie chronionych w %	32,7	101,2	6	0,9	0

* im wyższa lokata tym gorsza pozycja województwa (wskaźniki zjawisk negatywnych)

Analiza w obszarach tematycznych	
Infrastruktura – tworzenie i rozwijanie powiązań komunikacyjnych	Silne strony ○ Zdywersyfikowany układ transportowy (drogowy, kolejowy, lotniczy, wodny) ○ Znaczenie tranzytowe związane z istnieniem wielofunkcyjnego zespołu portów morskich ○ Najważniejszy zespół portów morskich w Polsce ○ Wykorzystywany potencjał istniejących linii kolejowych ○ Istniejące obwodnice największych miast
	Słabe strony ○ Słabe powiązania transportowe wewnątrz krajowe (w tym ze stolicą, pasem nadmorskim i w kierunku zachodnim) ○ Niedrożny układ transportowy Trójmiasta, w tym dojazd do portów ○ Przepustowości układu transportowego niedostosowana do natężenia ruchu drogowego
	Szanse ○ Poprawa powiązań wewnątrz krajowych i rozwój portów morskich i centrów logistycznych ○ Rozwój aglomeracyjnych przewozów kolejowych ○ Radykalna poprawa skomunikowania transportowego z resztą kraju
	Zagrożenia ○ Niedrożność systemu transportowego, w tym w szczególności Trójmiasta ○ Relatywne pogorszenie dostępności ośrodków subregionalnych związane ze wzrostem natężenia ruchu drogowego
Gospodarka, przedsiębiorczość i tworzenie warunków dla lokalizacji inwestycji	Silne strony ○ Relatywnie wysoki poziom i dynamika PKB ○ Wysoki poziom aktywności gospodarczej ○ Rozwinięta działalność przemysłowa szczególnie w sektorze petrochemicznym i przeładunkowym ○ Atrakcyjność inwestycyjna wynikająca m.in. z dostępu do morza ○ Znaczny udział w eksporcie kraju ○ Obecność nowoczesnych sektorów gospodarki (przede wszystkim IT) ○ Rozwój instytucji innowacyjnego otoczenia biznesu (przede wszystkim Gdański Park Naukowo-Technologiczny, Pomorski Park Naukowo-Technologiczny, Starogardzki Park Przemysłowy) ○ Potencjał przedsiębiorczości związanej z obsługą ruchu turystycznego
	Słabe strony ○ Niedostateczny rozwój usług okołoportowych, w tym finansowych, spedycyjnych itp. ○ Brak zdecydowanego działań restrukturyzacyjnych i rozwojowych branży okrętowej ○ Brak wyraźnej specjalizacji eksportowej
	Szanse ○ Przyciąganie inwestycji zagranicznych, przede wszystkim w dziedzinach o wysokiej wartości dodanej ○ Rozwój przemysłu stoczniowego w specyficznych, zaawansowanych technologicznie niszach rynkowych ○ Rozwój nowoczesnej gospodarki portowej, szczególnie w sektorze finansowym i usługowym ○ Rozwój sektora IT

	○ Wykorzystanie potencjału i rozwój instytucji innowacyjnego otoczenia biznesu
	Zagrożenia ○ Odpływ wysokokwalifikowanej kadry ○ Zmniejszenie znaczenia gospodarki portowej, przegrywanie konkurencji z innymi portami bałtyckimi ○ Niepowodzenie restrukturyzacji i unowocześnienia przemysłu stoczniowego
B+R, innowacje	Silne strony ○ Duży potencjał akademicki i naukowo-badawczy ○ Zaplecze naukowo-badawcze i edukacyjne dla nowoczesnych sektorów gospodarki (przede wszystkim IT)
	Słabe strony ○ Niedostateczne powiązania nauki z gospodarką ○ Małe nakłady przedsiębiorstw na działalność badawczo-rozwojową ○ Dominacja badań podstawowych, przy małym znaczeniu badań stosowanych
	Szanse ○ Rozwój potencjału akademickiego i badawczo-rozwojowego ○ Zwiększenie powiązań sektora badawczo-naukowego z gospodarką ○ Wzmocnienie współpracy w zakresie innowacyjności w Regionie Morza Bałtyckiego
	Zagrożenia ○ Niewykorzystanie potencjału instytucji akademickich i naukowo-badawczych dla innowacyjności przedsiębiorstw regionu ○ Brak rozwoju sfery B+R, stałe niedofinansowanie działalności badawczej
Rozwój miast i system osadniczy	Silne strony ○ Trójmiasto jako stosunkowo silny ośrodek metropolitalny ○ Duży udział ludności miejskiej ○ Rozwinięty transport publiczny w Trójmieście ○ Wysoka jakość znacznej części przestrzeni publicznych w Trójmieście ○ Skoncentrowane osadnictwo wiejskie
	Słabe strony ○ Mała policentryczność sieci osadniczej w wymiarze wojewódzkim ○ Zdegradowane zasoby mieszkaniowe ○ Mała dywersyfikacja bazy ekonomicznej mniejszych miast ○ Silne procesy niekontrolowanej suburbanizacji w obszarze metropolitalnym Trójmiasta oraz obszarach nadmorskich ○ Utrzymywanie się obszarów post-pegeerowskiej marginalizacji społecznej i gospodarczej o nikłych szansach reintegracji z ośrodkami oferującymi prace i usługi
	Szanse ○ Znaczący rozwój atrakcyjności inwestycyjnej ○ Rozwój funkcji akademickich w ośrodku wojewódzkim ○ Rozwój funkcji kulturalnych w ośrodku wojewódzkim ○ Pewien potencjał rozwoju funkcji zarządczych i kontrolnych, związanych głównie z gospodarką morską
	Zagrożenia ○ Rosnąca polaryzacja społeczna w miastach

	Postępująca degradacja społeczno-gospodarcza części mniejszych miast oraz niektórych dzielnic Trójmiasta
Rozwój zasobów ludzkich, kapitału intelektualnego i społecznego	Silne strony - Silny ośrodek akademicki i naukowy Trójmiasta - Wysoki poziom nasycenia stowarzyszeniami i fundacjami - Ponadprzeciętny deklarowany poziom zaangażowania w sprawy społeczności lokalnych i sąsiedzkich - Najwyższy w Polsce wskaźnik przyrostu naturalnego - Duża atrakcyjność migracyjna - Wysoka motywacja do pracy - najwyższy w kraju poziom aspiracji co do samorealizacji i samodzielności w pracy.
	Słabe strony - Nieco niższy od przeciętnego wskaźnik skolaryzacji młodzieży w wieku 19-24 lata oraz liczby absolwentów studiów na 10 tys. ludności - Stosunkowo niski odsetek osób z wykształceniem wyższym - Ponadprzeciętna przestępczość
	Szanse - Integracja i rozwój Trójmiejskiego obszaru metropolitalnego - Aktywizacja współpracy w obszarze Bałtyku - Poprawa dostępności regionu
	Zagrożenia Dalsza marginalizacja środowisk popegeerowskich, dziedziczenie wzorców życia bez pracy i zależności od zasiłku gospodarki morskiej, spadek zapotrzebowania na specjalistów tej dziedziny
Rozwój instytucjonalny i współpraca międzynarodowa	Silne strony Instytucjonalizacja współpracy z basenem Morza Bałtyckiego
	Słabe strony - Małe możliwości całościowego załatwiania spraw przez Internet w urzędach gminnych. - Najniższy w Polsce poziom absorpcji środków zagranicznych przez budżet - Małe znaczenie współpracy instytucjonalnej w obrębie Morza Bałtyckiego dla integracji gospodarczej
	Szanse Rozwój współpracy bałtyckiej
	Zagrożenia Niewielka rola strategii bałtyckich wśród polityk UE
Energia i bezpieczeństwo naturalne	Silne strony - Stosunkowo wysoki udział energii odnawialnej w bilansie energetycznym regionu - Poza Żuławami i obszarem Trójmiasta niskie zagrożenie powodziowe
	Słabe strony - Niezadawalający stan bezpieczeństwa energetycznego regionu - Konieczność modernizacji części sieci energetycznych - Niedostateczna ochrona przeciwpowodziowa w obrębie Żuław oraz Trójmiasta - Zagrożenie wiatrami sztormowymi

	Szanse ○ Budowa elektrowni jądrowej w regionie ○ Uruchomienie wydobycia ropy naftowej na szelfie bałtyckim ○ Rozbudowa sieci elektrowni wodnych i wiatrowych ○ Poprawa retencji
	Zagrożenia ○ Wzrost zapotrzebowania na energię znacznie przekraczający zasoby energetyczne województwa ○ Trwałe zagrożenie powodzią na obszarze Żuław oraz na rzekach wiodących do Trójmiasta w związku z niestabilnością klimatu
Rozwój lokalny, dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze	Silne strony ○ Dynamiczne ośrodki wzrostu (Gdynia, ośrodki turystyczne nadmorskie) ○ Znaczące walory kulturowe, zwłaszcza skoncentrowane w Gdańsku, Gdyni i Sopocie ○ Fragment sieci gotyckich zamków ceglanych z Malborkiem na czele ○ Zachowane elementy kultury kaszubskiej i kociewskiej ○ Zróżnicowane walory przyrodnicze ○ Dwa parki narodowe, w tym obejmujący ruchome wydmy pod Łebą ○ Liczne, choć rozproszone obiekty zabytkowe w małych miastach i na wsiach ○ Dobrze ilościowo rozwinięta baza turystyczna ○ Znaczny udział wysokiej jakości bazy turystycznej; rozwinięte produkty turystyczne
	Słabe strony ○ Silna sezonowość aktywności ekonomicznej (turystycznej) w ośrodkach nadmorskich (z wyłączeniem Trójmiasta) (krótki sezon) ○ Niewydolny system komunikacyjny (zwłaszcza w południowo-zachodniej części regionu oraz w okresie wakacyjnym) ○ Poza obszarem metropolitalnym dominacja niskiej jakości usług turystycznych (z nielicznymi wyjątkami) ○ Niewielkie wykorzystanie <i>cruisingu</i> (szerzej: <i>turystyki morskiej</i>)
	Szanse ○ Dalszy rozwój funkcji metropolitalnych Trójmiasta ○ Rozwój współpracy bałtyckiej (włączenie Trójmiasta w realną współpracę) ○ Rozwój turystyki kulturowej ○ Rozwój węzła multimodalnego w Trójmieście
	Zagrożenia ○ Niestabilność Obwodu kaliningradzkiego
Usługi publiczne	Silne strony ○ Rozwój ponadregionalnych usług publicznych w Trójmieście ○ Ośrodki specjalistyczne medyczne (np. Chorób Tropikalnych)
	Słabe strony ○ Ograniczenia w dostępie do ośrodków koncentracji usług publicznych w zachodniej, zwłaszcza w południowo-zachodniej, części województwa ○ Odsetek dzieci korzystających z przedszkoli żłobków poniżej średniej krajowej
	Szanse ○ Integracja i synergia obszaru metropolitalnego

	Zagrożenia ○ ...
--	----------------------------

Województwo ŚLĄSKIE		W 2008 r.		Dynamika 2004–2008	
Podstawowe dane	Wartość	Polska =100%	Lokata	Zmiana w pkt. % wzgl. średniej krajowej	Lokata
Powierzchnia w km ²	12331	3,9	14	:	:
Ludność w tys.	4640,7	12,0	2	-0,2	0
Gęstość zaludnienia (liczba osób na km ²)	376	308,2	1	-4,5	0
Wskaźnik urbanizacji	78,1	128,1	1	-0,5	0
PKB na mieszkańca w zł	32761	106,1	3	-4,9	1
Wartość dodana brutto w:	:	:	:	:	:
- rolnictwie w %	1,1	26,6	16	-7,8	0
- przemyśle i budownictwie %	39,2	127,1	2	0,0	1
- usługach rynkowych w %	43,7	94,4	5	0,3	-4
- usługach nierynkowych w %	15,9	85,8	16	6,6	0
Nakłady inwestycyjne na 1 mieszkańca w zł	5883	103,2	5	6,6	1
Nakłady na działalność B+R na 1 mieszkańca w zł	131	65,0	7	1,7	0
Automatyczne linie przemysłowe na 10000 mieszkańców	5,5	131,5	2	20,6	1
Spółki prawa handlowego na 1000 mieszkańców	6,5	89,0	7	-1,7	0
Pracujący na 1000 ludności	351,9	98,0	7	0,5	0
Struktura zatrudnienia wg sektorów	:	:	:	:	:
- rolnictwie w %	4,3	27,7	16	0,0	0
- przemyśle i budownictwie %	38,3	133,6	1	-0,4	0
- usługach rynkowych w %	40,4	105,5	5	-2,8	0
- usługach nierynkowych w %	16,9	97,6	12	-1,8	0
Współczynnik aktywności zawodowej	52,5	95,6	13	2,0	-3
Wskaźnik obciążenia ekonomicznego (ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym) *	52,9	96,2	12	2,8	-2
Stopa bezrobocia rejestrowanego *	9,2	77,3	14	-11,6	2
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w zł	3405	102,7	2	-0,4	0
Gospodarstwa domowe z komputerem z dostępem do Internetu w %	51,3	112,3	2	4,0	-2
Powierzchnia obszarów prawnie chronionych w %	22,1	68,5	13	0,8	0

* im wyższa lokata tym gorsza pozycja województwa (wskaźniki zjawisk negatywnych)

Analiza w obszarach tematycznych	
Infrastruktura – tworzenie i rozwijanie powiązań komunikacyjnych	Silne strony ○ Zdywersyfikowany układ transportowy (drogowy, kolejowy, lotniczy i wodny) ○ Duże znaczenie tranzytowe regionu ○ Stosunkowo dobre powiązania z europejskim systemem transportowym ○ Dobre powiązania ośrodka wojewódzkiego z subregionalnymi ○ Linia Hutnicza Szerokotorowa wiążąca z Ukrainą i Rosją
	Słabe strony ○ Przepustowość układu transportowego niedostosowana do natężenia ruchu ○ Brak obwodnic części dużych miast ○ Niewykorzystany potencjał istniejących linii kolejowych ○ Niedrożny układ transportowy miasta wojewódzkiego ○ Infrastruktura silnie zniszczona
	Szanse ○ Rozwój międzynarodowych powiązań transportowych ○ Poprawa powiązań wewnątrz krajowych (w tym z zespołem portów w Trójmieście) ○ Rozwój aglomeracyjnych przewozów kolejowych ○ Lepsze wykorzystanie LHS, rozbudowa suchego portu w Sławkowie
	Zagrożenia ○ Postępująca niedrożność systemu transportowego, w tym w ośrodka wojewódzkim ○ Pogarszanie dostępności ośrodków wojewódzkich (rozwój infrastruktury wolniejszy od wzrostu natężenia ruchu)
Gospodarka, przedsiębiorczość i tworzenie warunków dla lokalizacji inwestycji	Silne strony ○ Koncentracja działalności gospodarczej w tym przemysłowej, nagromadzenie firm sektora MSP ○ Region o największej atrakcyjności inwestycyjnej i najmniejszym ryzyku inwestowania ○ Dynamiczny rozwój sektora wysokich technologii (największe w kraju skupisko podmiotów działających w branżach zaliczanych do wysokich technologii, zaplecze naukowo-techniczne) oraz silny sektor samochodowy w konurbacji katowickiej ○ Intensywny rozwój instytucji innowacyjnego wsparcia biznesu (16 parków technologicznych i przemysłowych) ○ Potencjał dla rozwoju turystyki (m.in. zabytki przemysłowe i techniki, obiekty zabytkowe, warunki dla turystyki czynnej, w tym sportowej)
	Słabe strony ○ Niska dynamika PKB ○ Region wybitnie przemysłowy o strukturze zdominowanej przez schyłkowe, nieefektywne ekonomicznie górnictwo węglowe oraz hutnictwo ○ nierozwiązany problem restrukturyzacji górnictwa ○ Niska innowacyjność MSP i ich silny związek z restrukturyzowanymi branżami przemysłowymi ○ Instytucje wsparcia biznesu historycznie skierowane dla potrzeby firm dużych, problem dublowania zadań i braków kadrowych w tychże instytucjach
	Szanse ○ Restrukturyzacja przemysłów schyłkowych i zastępowanie ich przez innowacyjne branże z sektora średniej lub niskiej techniki ○ Przyciąganie inwestycji zagranicznych, przede wszystkim w działalnościach o wysokiej wartości dodanej

	○ Wykorzystanie ICT dla rozwoju przedsiębiorczości i poszukiwania źródeł informacji ○ Wykorzystanie potencjału i rozwój instytucji wsparcia biznesu, szczególnie wobec potrzeb sektora MSP
	Zagrożenia ○ Zbyt wolne procesy restrukturyzacyjne w przemyśle, niedostateczna wizja wspierania przyszłościowych przemysłów ○ Osłabienie sektora MSP z uwagi na jego silny związek z restrukturyzowanymi przemysłami ○ Wycofywanie się inwestorów zagranicznych z branż średniej techniki (w tym przemysł samochodowy) ○ Brak postępu organizacyjnego w zakresie turystyki niszowej (np. przemysłowej) i promocji województwa śląskiego jako regionu ciekawego turystycznie ○ Znaczna degradacja środowiska naturalnego oraz duża powierzchnia zdegradowanych terenów poprzemysłowych i związane z tym napięcia społeczno-ekonomiczne jako bariery w zakresie przyciągania inwestorów
B+R, innowacje	Silne strony ○ Silny i zróżnicowany potencjał akademicki i naukowo-badawczy zlokalizowany w kilku ośrodkach w regionie ○ Specjalizacja naukowa regionu oraz dominujące kierunki studiów są w dużej mierze zgodne z jego przemysłowym charakterem ○ Duży potencjał środowisk twórczych, zróżnicowanie kulturowe
	Słabe strony ○ Małe nakłady przedsiębiorstw na działalność badawczo-rozwojową, niski poziom nowoczesności wprowadzanych rozwiązań pozwalający na utrzymanie a nie rozwinięcie rynku ○ Niedostateczne powiązania nauki z gospodarką w sektorach wschodzących ○ Niski poziom wykształcenia oraz niechęć do reorientacji zawodowej i podnoszenia kwalifikacji zawodowych (kształcenie ustawiczne)
	Szanse ○ Rozwój potencjału akademickiego i badawczo-rozwojowego, w tym zwiększenie powiązań z nauką krajową i zagraniczną ○ Dostosowywanie sektora akademickiego do potrzeb restrukturyzowanej gospodarki regionu, rozwój nauk społecznych
	Zagrożenia ○ Niewykorzystanie potencjału instytucji akademickich i naukowo-badawczych, brak rozwoju sfery B+R, stałe niedofinansowanie działalności badawczej ○ Niepowodzenie budowania współpracy sfery nauki i gospodarki z uwagi na opóźnione dopasowanie sektora nauki do zmieniających się potrzeb regionu
Rozwój miast i system osadniczy	Silne strony ○ Bardzo duży udział ludności miejskiej ○ Konurbacja górnośląska jako słaby ośrodek metropolitalny ○ Duża policentryczność sieci osadniczej oraz wysoka gęstość zaludnienia na obszarach wiejskich ○ Skoncentrowane osadnictwo wiejskie
	Słabe strony ○ Niska jakość przestrzeni publicznej w części miast ○ Zdegradowane zasoby mieszkaniowe ○ Mała dywersyfikacja bazy ekonomicznej mniejszych miast ○ Stosunkowo słabo rozwinięty transport publiczny w policentrycznej konurbacji górnośląskiej ○ Chaos urbanizacyjny południowej części regionu ○ Rozproszone osadnictwo wiejskie

	Szanse ○ Przyspieszona restrukturyzacja GOP, w tym restrukturyzacja i prywatyzacja górnictwa ○ Rewitalizacja obszarów poprzemysłowych ○ Rewitalizacja miast
	Zagrożenia ○ Postępująca degradacja społeczno-gospodarczych części ośrodków miejskich ○ Postępująca polaryzacja społeczna w miastach ○ Zagrożenie narastaniem chaosu przestrzennego
Rozwój zasobów ludzkich, kapitału intelektualnego i społecznego	Silne strony ○ Tradycje przemysłowe ○ Duża przetargowa siła polityczna wynikająca od uzależnienia kraju od energetyki węglowej ○ Silna integracja kulturowa mi etniczna mniejszości ○ Niskie zagrożenie ubóstwem
	Słabe strony ○ Relatywnie niskie wskaźniki skolaryzacji młodzieży w wieku 19-24 lata oraz liczby absolwentów studiów na 10 tys. ludności ○ Jeden z najniższych w Polsce wskaźnik nasycenia stowarzyszeniami i fundacjami ○ Deklarowana niechęć do zaangażowania w sprawy społeczności lokalnych i sąsiedzkich ○ Ujemny przyrost naturalny ○ Trudności przekwalifikowania po utracie miejsca pracy w przemyśle ciężkim i węglowym ○ Koncentracje dużych społeczności zależnych od jednego zakładu pracy ○ Postawy roszczeniowe wśród znacznych grup społeczno-zawodowych ○ Zagrożenia zdrowotne wynikające z zanieczyszczeń środowiska ○ Wysoki poziom przestępczości
	Szanse ○ Względnie silne ośrodki akademickie mogą być ważnym czynnikiem poprawy stanu kapitału ludzkiego ○ Upowszechnianie się nowoczesnych zawodów, różnicowanie kwalifikacji
	Zagrożenia ○ Znaczące gospodarcze i kulturowe zróżnicowania subregionalne: ryzyko różnych scenariuszy rozwojowych ○ Dość niski poziom kapitału społecznego ○ Brak osób o kwalifikacjach potrzebnych w sektorach nowoczesnych ○ Utrzymujący się odpływ migracyjny, szczególnie wykwalifikowanych osób w młodszych grupach wiekowych
Rozwój instytucjonalny i współpraca międzynarodowa	Silne strony ○ Wysoka sprawność instytucji samorządowych ○ Aktywny udział w programach współpracy transgranicznej ○ Funkcje zarządcze i kontrolne ○ Powołanie struktury metropolitalnej Silesia
	Słabe strony ○ Poziom absorpcji środków zagranicznych przez budżet wojewódzki nieco niższy od przeciętnego w kraju ○ Niedobór silnych instytucji otoczenia biznesu

	Szanse ○ Rozwój współpracy z Czechami i Słowacją ○ Umacnianie Śląsii i jej znaczenia w zarządzaniu publicznym ○ Zwiększanie atrakcyjności regionu dla międzynarodowych kadr zarządzających
	Zagrożenia ○ Fragmentaryzacja zarządzania konurbacją śląsko-dąbrowską
Energia i bezpieczeństwo naturalne	Silne strony ○ Dostępność zasobów na potrzeby nowych technologii wytwarzania energii z węgla
	Słabe strony ○ Niska opłacalność czystych technologii węglowych, brak wdrożeń ○ Brak dostatecznych zabezpieczeń przeciwpowodziowych na Odrze i rzekach zwłaszcza w południowej i wschodniej części województwa ○ Znaczne ilości niezagospodarowanych odpadów przemysłowych ○ Szkody górnicze zagrażające infrastrukturze i zasobom mieszkaniowym
	Szanse ○ Restrukturyzacja i prywatyzacja sektora górnictwa ○ Wzrost udziału regionu w wymianie międzynarodowej ○ Poprawa integracji wewnętrznej regionu
	Zagrożenia ○ Zaostrzenie norm ochrony środowiska przez UE ○ Polityka prowadząca do petryfikacji istniejącej struktury gospodarczej regionu
Rozwój lokalny, dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze	Silne strony ○ Rosnąca liczba dynamicznych ośrodków wzrostu (Gliwice, Katowice, Rybnik i inne) ○ Zróżnicowane zasoby kulturowe, w tym liczne układy urbanistyczne i obiekty rezydencjalne (Pszczyna, Bielsko-Biała, Tarnowskie Góry, Cieszyn i In.) oraz obiekty dziedzictwa przemysłowego (Tarnowskie Góry, Katowice, Gliwice, Zabrze) ○ Obiekty pielgrzymkowe (Częstochowa) ○ Powstanie w Zabrzu centrum turystyki przemysłowej pod auspicjami UNWTO ○ Zróżnicowane walory turystyki przyrodniczej (Beskidy, obszary leśne i zbiorniki wodne na granicy aglomeracji górnośląskiej) ○ Dobrze rozwinięta i zróżnicowana baza turystyczna w Beskidach i – w mniejszym stopniu - GOPie
	Słabe strony ○ Trudności rozwojowe licznych obszarów przemysłowych ○ Znaczny udział ośrodków wczasowych i kolonijnych w bazie Beskidów ○ Poza GOP brak hoteli sieci międzynarodowych
	Szanse ○ Przyspieszony rozwój sektora kultury i turystyki kulturowej ○ Nowe technologie rekultywacji i rewitalizacji obszarów przemysłowych GOP ○ Rozwój bazy turystycznej w Beskidach, wydłużenie okresu turystycznego
	Zagrożenia ○ Spowolnienie procesu restrukturyzacji gospodarczej regionu

	○ Wysokie koszty rekultywacji terenów przemysłowych, przekraczające możliwości finansowe regionu
Usługi publiczne	Silne strony ○ Dobry dostęp do ośrodków koncentracji usług publicznych (z wyjątkiem krańców północnych i południowych) ○ Wysoki odsetek dzieci korzystających z przedszkoli ○ Najwyższa w Polsce dostępność węzłów powiatowych ○ Aktywność rozwijana w oparciu m.in. o dziedzictwo kulturowe, często przemysłowe
	Słabe strony ○ Zróżnicowanie terytorialne w nasyceniu placówkami (ilościowe i jakościowe)
	Szanse ○ Zwiększenie synergii usług publicznych świadczonych w poszczególnych ośrodkach
	Zagrożenia ○ ...

Województwo ŚWIĘTOKRZYSKIE		W 2008 r.		Dynamika 2004–2008	
Podstawowe dane	Wartość	Polska =100%	Lokata	Zmiana w pkt. % wzgl. średniej krajowej	Lokata
Powierzchnia w km ²	11708	3,7	15	:	:
Ludność w tys.	1270,1	3,3	13	-0,1	0
Gęstość zaludnienia (liczba osób na km ²)	108	88,8	11	-1,4	0
Wskaźnik urbanizacji	45,2	74,1	15	-0,3	0
PKB na mieszkańca w zł	23741	76,9	12	-2,2	0
Wartość dodana brutto w:	:	:	:	:	:
- rolnictwie w %	6,3	147,6	6	-52,4	4
- przemyśle i budownictwie %	33,7	109,2	6	9,8	-4
- usługach rynkowych w %	39,8	85,9	15	-2,4	1
- usługach nierynkowych w %	20,2	109,0	7	-9,9	2
Nakłady inwestycyjne na 1 mieszkańca w zł	4384	76,9	10	3,2	-1
Nakłady na działalność B+R na 1 mieszkańca w zł	73	36,0	11	25,4	-5
Automatyczne linie przemysłowe na 10000 mieszkańców	4,3	101,2	6	-9,7	-6
Spółki prawa handlowego na 1000 mieszkańców	3,5	47,5	15	-4,4	1
Pracujący na 1000 ludności	369,2	102,8	4	0,4	0
Struktura zatrudnienia wg sektorów	:	:	:	:	:
- rolnictwie w %	30,6	195,6	3	1,5	0
- przemyśle i budownictwie %	23,8	83,0	13	4,4	0
- usługach rynkowych w %	29,4	76,7	14	2,0	0
- usługach nierynkowych w %	16,2	93,3	14	-0,9	1
Współczynnik aktywności zawodowej	55,9	101,8	4	5,5	-10
Wskaźnik obciążenia ekonomicznego (ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym) *	57,4	104,4	3	-2,5	-1
Stopa bezrobocia rejestrowanego *	14,7	123,5	6	7,7	0
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w zł	2868	86,5	12	-1,1	0
Gospodarstwa domowe z komputerem z dostępem do Internetu w %	32,5	71,1	16	6,0	0
Powierzchnia obszarów prawnie chronionych w %	64,6	199,8	1	9,4	0

* im wyższa lokata tym gorsza pozycja województwa (wskaźniki zjawisk negatywnych)

Analiza w obszarach tematycznych	
Infrastruktura – tworzenie i rozwijanie powiązań komunikacyjnych	Silne strony Obwodnica ośrodka wojewódzkiego w ciągu drogi krajowej nr 7
	Słabe strony - Słabe powiązania z europejskim systemem transportowym - Słabe powiązania z krajowym systemem transportowym - Przepustowości układu transportowego niedostosowana do natężenie ruchu drogowego
	Szanse Rozwój powiązań transportowych w ciągu drogi krajowej nr 7
	Zagrożenia Pogarszanie dostępności województwa z punktu widzenia europejskiego i krajowego systemu transportowego
Gospodarka, przedsiębiorczość i tworzenie warunków dla lokalizacji inwestycji	Silne strony - Dobrze rozwinięty sektor budownictwa oraz materiałów budowlanych - Rozwijający się ośrodek targowy w Kielcach
	Słabe strony - Niska dynamika i poziom PKB - Niekorzystna struktura gospodarki z dominacją mało efektywnych działalności - Słaby rozwój instytucji otoczenia biznesu oraz innowacyjnego otoczenia biznesu - Mały popyt wewnętrzny związany z niskim PKB per capita - Słabo rozwinięta infrastruktura społeczeństwa informacyjnego - Mała atrakcyjność inwestycyjna - Znaczne problemy miast związanych z jednym zakładem przemysłowym
	Szanse - Rozwój współpracy w branży budowlanej, poszukiwanie nowych rynków zbytu, odbiorców - Intensyfikacja działalności targowej w Kielcach - Wykorzystanie potencjału turystycznego do rozwoju przedsiębiorczości - Rozwój instytucji otoczenia biznesu
	Zagrożenia - Stagnacja w sektorze budownictwa - Niepowodzenie rozwoju ośrodka targowego związane z rosnącą konkurencją innych ośrodków - Stały brak rozwoju infrastruktury społeczeństwa informacyjnego - Niepowodzenie rozwoju instytucji otoczenia biznesu, brak wymiernych efektów ich działalności

B+R, innowacje	Silne strony ○ ...
	Słabe strony ○ Bardzo niski poziom wskaźników nakładów na B+R i zatrudnienia w sferze badawczej ○ Bardzo mały potencjał naukowo-badawczy (brak znaczących w skali krajowej instytucji naukowo-badawczych)
	Szanse ○ Rozwój powiązań branży budowlanej ze sferą naukowo-badawczą w regionie i poza nim ○ Rozwój ośrodka akademickiego i naukowo-badawczego nakierowanego na wykorzystanie i wzmacnianie potencjału endogenego regionu (np. w technologiach związanych z budownictwem) ○ Rozwijanie współpracy z silniejszymi ośrodkami naukowymi (przede wszystkim Kraków i Warszawa)
	Zagrożenia ○ Odpływ kadry naukowej i studentów do atrakcyjniejszych ośrodków krajowych
Rozwój miast i system osadniczy	Silne strony ○ Relatywnie policentryczna sieć osadnicza, ale niewielka liczba mniejszych miast
	Słabe strony ○ Kielce – ośrodek regionalny o małym znaczeniu w krajowym systemie osadniczym ○ Bardzo mały udział ludności miejskiej ○ Bardzo mała dywersyfikacja bazy ekonomicznej mniejszych ośrodków miejskich ○ Zdegradowane zasoby mieszkaniowe ○ Rozproszone osadnictwo wiejskie
	Szanse ○ Wzrost integracji regionalnego systemu osadniczego ○ Racjonalizacja osadnictwa wiejskiego
	Zagrożenia ○ Degradacja społeczno-gospodarcza części mniejszych miast – zwłaszcza tych monofunkcyjnych
Rozwój zasobów ludzkich, kapitału intelektualnego i społecznego	Silne strony ○ Stosunkowo wysoki odsetek osób z wykształceniem wyższym
	Słabe strony ○ Niski poziom nasycenia stowarzyszeniami i fundacjami ○ Ujemny przyrost naturalny i odpływ migracyjny powodujące spadek liczby ludności regionu ○ Wysoki stopień zagrożenia ubóstwem ○ Najmniej korzystny stan motywacji do pracy
	Szanse ○ Nawiązanie bliskiej współpracy z ośrodkami Warszawy i Krakowa ○ Rozwijający się ośrodek akademicki w Kielcach
	Zagrożenia ○ Utrwalenie się stref ubóstwa i wykluczenia społecznego w byłych miastach uzależnionych od jednego wiodącego zakładu przemysłowego

	○ Utrwalenie się ubóstwa i wykluczenia społecznego na obszarach wiejskich
Rozwój instytucjonalny i współpraca międzynarodowa	Silne strony ○ ...
	Słabe strony ○ Najniższy w Polsce poziom absorpcji środków zagranicznych przez budżet wojewódzki (w grupie pięciu województw)
	Szanse ○ Włączenie się do sieci współpracy międzynarodowej za pośrednictwem silniejszych ośrodków krajowych
	Zagrożenia ○ ...
Energia i bezpieczeństwo naturalne	Silne strony ○ Dostępność energii elektrycznej z elektrowni regionalnych (Elektrownia Połaniec) ○ Stosunkowo niskie zagrożenie katastrofami naturalnymi na większości obszaru województwa
	Słabe strony ○ Znikomy udział energii odnawialnej w bilansie województwa ○ Południowo-zachodnie obszary pozbawione dostępu do gazu ziemnego ○ Przystarzała sieć elektro-energetyczna ○ Niedostateczna ochrona przeciwpowodziowa w dolinie Wisły (południe regionu) oraz w średnim i dolnym biegu rzeki Kamiennej ○ Lokalne niedobory wód podziemnych użytecznych dla celów żywieniowych i gospodarczych
	Szanse ○ Rozwój elektrowni wiatrowych w środkowych obszarach regionu (Góry Świętokrzyskie) ○ Wykorzystanie źródeł geotermalnych w północno-zachodnich obszarach regionu
	Zagrożenia ○ Konflikt funkcji turystycznych i obszarów chronionych oraz rozwojem elektrowni wiatrowych
Rozwój lokalny, dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze	Silne strony ○ Dynamiczny rozwój lokalny (produktu turystycznego) w Bałtowie ○ Rozpoznawalna marka Św. Krzyża ○ Pojedyncze miejscowości i obiekty o istotnym potencjale turystycznym, głównie kulturowym (Bałtów, Kielce, Sandomierz, Św. Krzyż) ○ Obszary górskie położone w centrum kraju przy ważnych szlakach komunikacyjnych umożliwiające rozwój turystyki aktywnej
	Słabe strony ○ Rozproszenie inicjatyw rozwojowych ○ Słaby poziom współpracy w rozwoju np. turystyki ○ Niska jakość bazy turystycznej ○ Niedobór projektów turystycznych, zwłaszcza sieciowych ○ Mizerna promocja
	Szanse ○ Promocja walorów turystycznych w metropoliach warszawskiej i łódzkiej ○ Rozwój turystyki aktywnej i kulturowej

	○ Poprawa skomunikowania Kielc z innymi regionami
	Zagrożenia ○ Osłabianie pozycji Kielc wśród miast (stolic regionów) ○ Dalsza marginalizacja województwa wskutek tradycyjnej koncepcji rozwojowej ○ Brak porozumienia w sprawie rozwoju turystyki na obszarach chronionych (<i>vide</i>: Św. Krzyż)
Usługi publiczne	Silne strony ○ Generalnie dobry dostęp do ośrodków koncentracji usług publicznych (z wyjątkiem skrajnych fragmentów regionu) ○ Rozwój wielofunkcyjnego ośrodka Kieleckiego
	Słabe strony ○ Niski odsetek dzieci korzystających z przedszkola ○ Najniższy w Polsce odsetek dzieci korzystających ze żłóbków ○ Znaczne rozproszenie usług kulturowych
	Szanse ○ Urbanizacja, racjonalizacja sieci osadniczej
	Zagrożenia ○ Opóźnienia restrukturyzacji usług i struktury przestrzennej ○ Konieczność dostosowania struktury sieci i usług zdrowotnych i edukacyjnych do zmieniających się potrzeb

Województwo WARMIŃSKO-MAZURSKIE	W 2008 r.			Dynamika 2004–2008	
Podstawowe dane	Wartość	Polska =100%	Lokata	Zmiana w pkt. % wzgl. średniej krajowej	Lokata
Powierzchnia w km²	24192	7,7	4	:	:
Ludność w tys.	1427,1	3,7	12	0,0	0
Gęstość zaludnienia (liczba osób na km²)	59	48,3	15	0,0	-1
Wskaźnik urbanizacji	59,9	98,2	10	-0,3	0
PKB na mieszkańca w zł	22961	74,4	13	-2,8	0
Wartość dodana brutto w:	:	:	:	:	:
- rolnictwie w %	7,8	182,5	3	30,7	-2
- przemyśle i budownictwie %	29,6	96,0	12	2,7	0
- usługach rynkowych w %	39,8	85,9	14	-5,8	2
- usługach nierynkowych w %	22,8	122,8	4	-5,9	1
Nakłady inwestycyjne na 1 mieszkańca w zł	4140	72,6	12	4,0	-3
Nakłady na działalność B+R na 1 mieszkańca w zł	56	27,9	14	-1,3	2
Automatyczne linie przemysłowe na 10000 mieszkańców	3,9	92,4	10	-6,4	-4
Spółki prawa handlowego na 1000 mieszkańców	3,9	53,1	12	-6,8	0
Pracujący na 1000 ludności	298,8	83,2	16	-0,1	0
Struktura zatrudnienia wg sektorów	:	:	:	:	:
- rolnictwie w %	15,9	101,5	8	0,7	0
- przemyśle i budownictwie %	29,7	103,5	9	2,5	0
- usługach rynkowych w %	34,0	88,7	11	-2,4	1
- usługach nierynkowych w %	20,4	117,8	1	2,4	-1
Współczynnik aktywności zawodowej	52,4	95,4	14	-2,4	3
Wskaźnik obciążenia ekonomicznego (ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym) *	53,5	97,2	11	-3,0	4
Stopa bezrobocia rejestrowanego *	20,2	169,7	1	16,1	0
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w zł	2752	83,0	15	-3,5	0
Gospodarstwa domowe z komputerem z dostępem do Internetu w %	39,0	85,3	14	3,1	1
Powierzchnia obszarów prawnie chronionych w %	46,4	143,7	3	1,6	-1

* im wyższa lokata tym gorsza pozycja województwa (wskaźniki zjawisk negatywnych)

Analiza w obszarach tematycznych	
Infrastruktura – tworzenie i rozwijanie powiązań komunikacyjnych	Silne strony ○ Stosunkowo drożny układ transportowy ośrodka wojewódzkiego ○ Pewne znaczenie tranzytowe dla wymiany z obwodem kaliningradzkim
	Słabe strony ○ Słabe powiązania z europejskim systemem transportowym ○ Słabe powiązania transportowe z krajowym systemem transportowym ○ Mała dywersyfikacja systemu transportowego (w tym brak lotniska) ○ Przepustowości układu transportowego niedostosowana do natężenie ruchu drogowego ○ Słabe powiązania transportowe ośrodka wojewódzkiego z subregionalnymi ○ Zablockowanie Zalewu Wiślanego dla żeglugi międzynarodowej
	Szanse ○ Rozwój powiązań transportowych w ciągu drogi krajowej nr 7 ○ Rozwój powiązań transportowych z Obwodem Kaliningradzkim ○ Otwarcie Zalewu Wiślanego dla żeglugi międzynarodowej
	Zagrożenia ○ Pogarszanie dostępności województwa z punktu widzenia europejskiego i krajowego systemu transportowego
Gospodarka, przedsiębiorczość i tworzenie warunków dla lokalizacji inwestycji	Silne strony ○ Obecność dużych firm, również tych z kapitałem zagranicznym ○ Dobrze rozwinięty sektor spożywczy oraz drzewny (w tym produkcja mebli) ○ Potencjał dla rozwoju turystyki (wysokie walory środowiska przyrodniczego i kulturowe zasoby materialne) ○ Relatywnie najwyższa wśród regionów Ściany Wschodniej atrakcyjność inwestycyjna, głównie z uwagi na zasoby i koszty pracy, infrastrukturę gospodarczą oraz aktywność wobec inwestorów
	Słabe strony ○ Niski poziom i dynamika PKB ○ Niski poziom przedsiębiorczości i problemy społeczno-gospodarcze wynikające z długotrwałego bezrobocia w niektórych obszarach (b. PGRy) ○ Niski udział kapitału zagranicznego (znikomy udział największych inwestorów zagranicznych, spadek liczby podmiotów z kapitałem zagranicznym)
	Szanse ○ Inwestycje w stosunkowo dobrze rozwiniętym sektorze rolno-spożywczym i meblarskim ○ Międzynarodowa promocja regionu i inwestycje infrastrukturalne w sektorze turystycznym ○ Wykorzystanie technologii informacyjnych i telekomunikacyjnych (zapewnianych w ramach PORPW) dla wzrostu przedsiębiorczości w regionie (np. za pośrednictwem telepracy) ○ Inwestowanie w edukację w celu wzmocnienia kapitału ludzkiego ○ Włączenie dzieci bezrobotnych (byłe PGRy) do rynku pracy
	Zagrożenia

	- Brak pobudzania popytu i w konsekwencji wystąpienie barier w zakresie wykorzystanie technologii informacyjnych i telekomunikacyjnych (zapewnianych w ramach PORPW) dla wzrostu przedsiębiorczości w regionie - Brak zainteresowania inwestorów tradycyjnymi branżami regionu - Zaniechanie inwestycji infrastrukturalnych zwiększających dostępność regionu i bazę turystyczną a tym samym dających szansę na rozwój przedsiębiorczości w zakresie turystyki
B+R, innowacje	Silne strony - Stosunkowo silny ośrodek akademicki (Olsztyn) - Wyrażna specjalizacja regionu w zakresie nauk rolniczych
	Słabe strony - Słabość funkcji naukowych ośrodka olsztyńskiego – wskaźniki efektów prac badawczo-rozwojowych są jednymi z najniższych w Polsce - Niskie wykształcenie ludności - Najmniejszy w kraju odsetek osób studiujących na kierunkach inżynierjno- techniczny - Niski poziom nakładów na B+R <i>per capita</i> oraz niewielki udział przedsiębiorstw w tych nakładach,
	Szanse - Wzmacnianie ośrodka akademickiego przez rozwój istniejących kierunków współpracy naukowej (Warszawa, Gdańsk i Poznań) - Ukierunkowanie sektora badawczo-naukowego na potrzeby regionu przez weryfikację kierunków kształcenia - Wzrost motywacji przedsiębiorstw do poszukiwania współpracy z sektorem naukowo-badawczym również poza regionem
	Zagrożenia Degradacja ośrodka naukowego wyniku braku współpracy silniejszymi ośrodkami i w konsekwencji odpływ kadry naukowej i studentów do atrakcyjniejszych ośrodków krajowych i zagranicznych
Rozwój miast i system osadniczy	Silne strony - Policentryczna sieć osadnicza i skupione osadnictwo na obszarach wiejskich - Dość wysoka jakość przestrzeni publicznej
	Słabe strony - Olsztyn – ośrodek regionalny o małym znaczeniu w krajowym systemie osadniczym - Mały udział ludności miejskiej - Zdegradowane zasoby mieszkaniowe w mniejszych miastach - Słabo rozwinięty transport publiczny w miastach wojewódzkich - Utrzymywanie się obszarów post-pegeerowskiej marginalizacji społecznej i gospodarczej o nikłych szansach reintegracji z ośrodkami oferującymi prace i usługi - Nieład przestrzenny w wielu miejscowościach turystycznych
	Szanse Wzrost integracji regionalnego systemu osadniczego
	Zagrożenia - Degradacja społeczno-gospodarcza części mniejszych miast - Dalsza marginalizacja wielu obszarów wiejskich
Rozwój zasobów ludzkich, kapitału intelektualnego i społecznego	Silne strony - Duże nasycenie stowarzyszeniami i fundacjami - Wysoki przyrost naturalny

	Słabe strony ○ Odsetek osób z wykształceniem wyższym należy do najniższych w kraju ○ Brak silnego ośrodka stołecznego (akademickiego, kulturalnego) ○ Sezonowość wielu form aktywności (także kulturalnej) ○ Wyższe od przeciętnego zagrożenie ubóstwem ○ Patologie wynikające z relacji na granicy z Obwodem kaliningradzkim ○ Odpływ ludności
	Szanse ○ Zwiększanie poziomu wykształcenia ○ Efektywne przeciwdziałanie wykluczaniu młodych generacji ze środowisk popegeerowskich
	Zagrożenia ○ Utrzymujące się bóstwo i apatia na niektórych obszarach
Rozwój instytucjonalny i współpraca międzynarodowa	Silne strony ○ Dość dobrze funkcjonujące lokalne instytucje rozwojowe ○ Wysoka absorpcja środków zagranicznych
	Słabe strony ○ Niski poziom sprawności administracji ○ Niedobór wyspecjalizowanych instytucji otoczenia biznesu
	Szanse ○ Współpraca zagraniczna z Obwodem Kaliningradzkim ○ Wykorzystanie lokalnych instytucji rozwojowych ○ Przewycięcie sezonowości w gospodarce turystycznej regionu.
	Zagrożenia ○ Peryferyjne położenie i brak rozwoju wymiany z Rosją ○ Sezonowość części aktywności ekonomicznej: niestabilność zatrudnienia
Energia i bezpieczeństwo naturalne	Silne strony ○ Możliwość rozwoju energetyki wiatrowej w północno-zachodniej części regionu ○ Niewielkie zagrożenie katastrofami naturalnymi
	Słabe strony ○ Silna zależność od importu energii z innych regionów ○ Niewielki udział energii z odnawialnych źródeł w bilansie regionu ○ Niedostateczna jakość sieci elektro-energetycznych ○ Słabe pokrycie siecią gazu ziemnego ○ Niedostateczna infrastruktura przeciwpowodziowa w północno-zachodniej części regionu (zwłaszcza powiat elbląski) ○ Podwyższona wrażliwość przemysłowych nasadzeń leśnych (Puszcza Piska) na silne wiatry
	Szanse ○ Rozwój odnawialnych źródeł energii ○ Systemowe rozwiązanie problemów ochrony przeciwpowodziowej w obszarze Żuław i Zalewu Wiślanego

	Zagrożenia ○ Konflikty funkcji turystycznych i rozwoju energetyki ze źródeł odnawialnych (wiatrowa) ○ Trudności w realizacji programów przeciwpowodziowych na obszarach międzyregionalnych (Żuławy)
Rozwój lokalny, dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze	Silne strony ○ Istnienie znaczących ośrodków aktywności lokalnej (Gołdap, Iława, Elbląg i In) ○ Znaczące zasoby dziedzictwa kulturowego (ceglane zamki gotyckie [Ryn!], kanał elbląsko-ostródzki, obiekty sakralne o znaczeniu ponadregionalnym (Św. Lipka)) ○ Aktywne ośrodki życia kulturalnego (Olsztyn, Elbląg, Iława) ○ Rozległe i zróżnicowane walory przyrodnicze (pojezierza, zróżnicowane obszary leśne, Mazury Garbate) ○ Rozpoznawalna marka regionu
	Słabe strony ○ Silnie sezonowa aktywność w turystyce (przewaga sezonowych miejsc noclegowych) ○ Krótki sezon turystyczny ○ Budowa przewag komparatywnych głównie na zasobach przyrodniczych (sezonowość), zamiast kulturowych ○ Przewaga niskiej jakości zagospodarowania turystycznego ○ Niedobór wysokiej jakości oferty produktowej (zwłaszcza sieciowej, w tym – poza Olsztynem – międzynarodowych sieci hotelowych) ○ Brak wydolnego systemu komunikacyjnego łączącego centralny obszar regionu z sąsiednimi regionami, zwłaszcza Trójmiastem i Warszawą oraz Kaliningradem ○ Antropopresja, chaotyczna zabudowa wielu obszarów atrakcyjności przyrodniczej, zwłaszcza brzegów jezior
	Szanse ○ Otwarcie granicy z Obwodem Kaliningradzkim dla lokalnego ruchu osobowego ○ Lepsze skomunikowanie z metropolią Trójmiejską i Warszawską ○ Modernizacja polskiej polityki turystycznej ○ Otwarcie cieśniny Piławskiej (Rosja) dla ruchu statków z Elbląga i innych portów Zalewu Wiślanego
	Zagrożenia ○ Postępująca koncentracja masowego ruchu turystycznego na nielicznych lepiej wyposażonych w infrastrukturę turystyczną obszarach ○ Zmiana kierunków wyjazdów turystycznych bardziej wymagających klientów krajowych ○ Brak oferty dla wymagających turystów z Rosji ○ Wygaśnięcie turystyki sentymentalnej z Niemiec
Usługi publiczne	Silne strony ○ ...
	Słabe strony ○ Znaczne utrudnienia w dostępie do ośrodków koncentracji usług publicznych oraz – zwłaszcza w obszarze północnym i północno-wschodnim – do węzłów powiatowych ○ Niedostosowanie struktury wykształcenia do potrzeb regionu ○ Niska mobilność zawodowa i przestrzenna ○ Niski odsetek dzieci korzystających ze żłobków i przedszkoli ○ Znaczne rozproszenie terytorialne placówek
	Szanse ○ Poprawa dostępności obszarów wiejskich do usług publicznych

	Zagrożenia
--	-------------------

	○ Pogłębianie się procesów marginalizacji w niektórych ośrodkach lokalnych

Województwo WIELKOPOLSKIE	W 2008 r.			Dynamika 2004–2008	
Podstawowe dane	Wartość	Polska =100%	Lokata	Zmiana w pkt. % wzgl. średniej krajowej	Lokata
Powierzchnia w km²	29826	9,5	2	:	:
Ludność w tys.	3408,3	8,8	3	0,1	0
Gęstość zaludnienia (liczba osób na km²)	114	93,6	9	1,3	0
Wskaźnik urbanizacji	56,1	92,0	11	-1,2	-1
PKB na mieszkańca w zł	32266	104,5	4	0,3	1
Wartość dodana brutto w:	:	:	:	:	:
- rolnictwie w %	6,5	151,5	4	-14,0	0
- przemyśle i budownictwie %	34,2	110,9	5	-2,7	3
- usługach rynkowych w %	42,6	92,0	8	1,1	-5
- usługach nierynkowych w %	16,7	89,9	15	-1,5	1
Nakłady inwestycyjne na 1 mieszkańca w zł	5939	104,2	4	-16,2	2
Nakłady na działalność B+R na 1 mieszkańca w zł	179	88,9	3	6,8	-2
Automatyczne linie przemysłowe na 10000 mieszkańców	5,7	136,4	1	32,5	-2
Spółki prawa handlowego na 1000 mieszkańców	7,4	101,3	5	0,3	0
Pracujący na 1000 ludności	390,8	108,8	2	-1,9	0
Struktura zatrudnienia wg sektorów	:	:	:	:	:
- rolnictwie w %	15,8	100,9	9	0,5	0
- przemyśle i budownictwie %	32,8	114,3	3	-2,1	1
- usługach rynkowych w %	36,5	95,2	8	0,4	0
- usługach nierynkowych w %	14,9	86,1	16	1,7	0
Współczynnik aktywności zawodowej	56,0	102,0	3	-2,6	1
Wskaźnik obciążenia ekonomicznego (ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym) *	53,9	98,0	10	0,6	-1
Stopa bezrobocia rejestrowanego *	9,1	76,5	15	-7,2	1
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w zł	2976	89,8	8	-2,4	2
Gospodarstwa domowe z komputerem z dostępem do Internetu w %	42,9	93,9	11	10,4	-1
Powierzchnia obszarów prawnie chronionych w %	31,8	98,4	8	3,0	-1

* im wyższa lokata tym gorsza pozycja województwa (wskaźniki zjawisk negatywnych)

Analiza w obszarach tematycznych	
Infrastruktura – tworzenie i rozwijanie powiązań komunikacyjnych	Silne strony ○ Zdywersyfikowany układ transportowy (w tym port lotniczy i ważny węzeł kolejowy) ○ Dobre powiązania z europejskim systemem transportowym, w tym znaczenie tranzytowe ○ Stosunkowo drożny układ transportowy ośrodka wojewódzkiego
	Słabe strony ○ Przepustowości układu transportowego niedostosowana do natężenia ruchu drogowego ○ Brak obwodnic większych miast ○ Stosunkowo słabo wykorzystany potencjał istniejących linii kolejowych
	Szanse ○ Rozwój międzynarodowych powiązań transportowych ○ Poprawa wewnątrz krajowych powiązań transportowych (szczególnie w układzie płn.-płd.)
	Zagrożenia ○ Pogorszenie drożności układu transportowego województwa związane ze wzrostem natężenia ruchu drogowego ○ Pogorszenie dostępności transportowej ośrodków subregionalnych związanych z pogorszeniem drożności układu transportowego obszaru metropolitalnego Poznania
Gospodarka, przedsiębiorczość i tworzenie warunków dla lokalizacji inwestycji	Silne strony ○ Relatywnie wysoki poziom PKB oraz wyższa niż średnio dynamika PKB ○ Wysoki poziom przedsiębiorczości ○ Korzystna struktura gospodarki z dużym udziałem usług ○ Znaczące inwestycje zagraniczne ○ Dobrze rozwinięte instytucje innowacyjnego otoczenia biznesu ○ Wydajne rolnictwo ○ Turystyka biznesowa (rozwinięty ośrodek targowy) ○ Wysoko efektywne rolnictwo
	Słabe strony ○ Mała innowacyjność przedsiębiorstw
	Szanse ○ Przyciąganie nowych inwestycji zagranicznych ○ Różnicowanie się struktury gospodarczej regionu.
	Zagrożenia ○ Odpływ kapitału międzynarodowego
B+R, innowacje	Silne strony ○ Duży potencjał badawczo-rozwojowy oraz akademicki
	Słabe strony ○ Niewystarczająca współpraca sfery badawczo-rozwojowej z gospodarką

	○ Niekorzystna struktura badań (przewaga badań podstawowych) ○ Mała konkurencyjność międzynarodowa instytucji badawczo-rozwojowych i szkół wyższych
	Szanse ○ Rozwijanie współpracy sektora badawczo-rozwojowego i przedsiębiorstw, komercjalizacja badań ○ Rozwój instytucji badawczo-rozwojowych i wypracowanie konkurencyjnych międzynarodowo specjalizacji ○ Większe zaangażowanie w międzynarodowe sieci współpracy naukowej (w tym intensyfikacja udziału w międzynarodowych projektach badawczych) ○ Wykorzystanie funduszy europejskich do rozbudowy i wzmocnienia potencjału naukowo-badawczego oraz instytucji otoczenia biznesu
	Zagrożenia ○ Odpływ kadry akademickiej, naukowo-badawczej oraz studentów do atrakcyjniejszych ośrodków zagranicznych i krajowych
Rozwój miast i system osadniczy	Silne strony ○ Poznań jako silny ośrodek metropolitalny ○ Bardzo dobrze rozwinięty transport publiczny w ośrodku wojewódzkim ○ Stosunkowo dobry stan zasobów mieszkaniowych ○ Policentryczna struktura systemu osadniczego przy dużej liczbie mniejszych miast ○ Skoncentrowane osadnictwo wiejskie
	Słabe strony ○ Mały udział ludności miejskiej ○ Mała dywersyfikacja bazy ekonomicznej części miast
	Szanse ○ Dalszy rozwój wszystkich rodzajów funkcji metropolitalnych w Poznaniu i wzrost jego pozycji w wymiarze krajowym ○ Dalsza poprawa integracji funkcjonalna ośrodków subregionalnych z Poznaniem
	Zagrożenia ○ Postępująca degradacja społeczno-gospodarcza niektórych mniejszych miast ○ Rosnąca polaryzacja społeczna w miastach
Rozwój zasobów ludzkich, kapitału intelektualnego i społecznego	Silne strony ○ Ponadprzeciętny odsetek osób z wykształceniem wyższym ○ Silny ośrodek akademicki, naukowy i kulturowy Poznania ○ Nieco wyższe od przeciętnych wskaźniki skolaryzacji młodzieży w wieku 19-24 lata i liczby absolwentów na 10 tys. ludności ○ Ponadprzeciętny poziom nasycenia stowarzyszeniami i fundacjami na 10 tys. ludności ○ Tradycje gospodarności i samoorganizowania się (aktywny ruch spółdzielczy) ○ Wysoki przyrost naturalny ○ Przestępczość poniżej średniej ○ Umieralność osób w wieku produkcyjnym poniżej średniej
	Słabe strony ○ Mniej dynamiczny rozwój obszarów pozametropolitalnych (z wyjątkiem większych miast), brak przyrostu miejsc pracy wyższej jakości ○ Słabnąca pozycja Targów Poznańskich
	Szanse ○ Polityka rozwoju zorientowana na podniesienie innowacyjności regionu

	Zagrożenia - o Spowolnienie procesu modernizacji struktury regionu (o znaczącym udziale rolnictwa) - o Ucieczka mózgów do Warszawy i innych metropolii europejskich
Rozwój instytucjonalny i współpraca międzynarodowa	Silne strony - o Rozwinięty system instytucji otoczenia biznesu - o Wysoka sprawność administracji samorządowej - o Znaczący udział we współpracy gospodarczej z zagranicą
	Słabe strony o Niższa od przeciętnej absorpcja środków zagranicznych przez budżet województwa
	Szanse - o Rozbudowa ponadregionalnych funkcji metropolii poznańskiej - o Przystawienie polityki rozwoju państwa na tory rozwoju GOW i społeczeństwa informacyjnego
	Zagrożenia o Osłabienie międzynarodowej pozycji targów poznańskich
Energia i bezpieczeństwo naturalne	Silne strony - o Występowanie na znacznym obszarze województwa (zachód i południowy zachód) wód geotermalnych - o Zasoby gazu i węgla brunatnego w południowej (dla węgla też wschodniej) części województwa - o Znaczące własne zasoby energii
	Słabe strony - o Niewielki udział odnawialnych źródeł w wytwarzaniu energii - o Potrzeba modernizacji systemu elektro-energetycznego - o Stopowienie południowo-wschodniej i wschodniej części regionu (niski poziom retencji, leje depresyjne) - o Zagrożenie powodziowe w dolinie Warty i Noteci - o Zanieczyszczenia przemysłowe we wschodniej części regionu
	Szanse - o Integracja systemu regionalnego z tranzytową siecią przesyłu energii, gazu, ropy naftowej - o Możliwość rozwoju energii wiatrowej i ewentualnie geotermalnej
	Zagrożenia - o Dalsza antropopresja na obszarach zagrożonych powodzią - o Wzrost dysproporcji między rosnącym popytem a podażą energii elektrycznej w kraju - o Konflikty między walorami środowiska a przemysłem wydobywczym
Rozwój lokalny, dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze	Silne strony - o Tradycje aktywności i samoorganizacji społeczności lokalnych - o W skali kraju wybitne walory kulturowe (w tym dziedzictwa): układy urbanistyczne, zabytki świeckie i sakralne, instytucje kultury - o Koncentracja walorów w głównych ośrodkach miejskich (Poznań, Kalisz, Leszno, Gniezno) - o Liczne rozproszone walory kulturowe (pałace, zamki, dwory, grody i ich rekonstrukcje) - o Pojezierza, Wielkopolski Park Narodowy
	Słabe strony o Poza Poznaniem niedorozwój produktów turystycznych, w tym sieciowych (też hotelowych)

	○ Silna antropopresja na obszarach przyrodniczych ○ Niewydolne systemy komunikacyjne zwłaszcza w osi północ-południe ○ Niewykreowana marka (turystyczna) regionu ○ Niewykorzystane szlaki wodne Warty i Noteci
	Szanse ○ Rozwój funkcji metropolitalnych Poznania
	Zagrożenia ○ Osłabienie więzi stolicy regionu z jego obszarami peryferyjnymi ○ Dalsza utrata znaczenia Targów Poznańskich na rynku międzynarodowym
Usługi publiczne	Silne strony ○ Silny wielofunkcyjny ośrodek świadczenia usług publicznych o znaczeniu ponadregionalnym (Poznań) ○ Dobrze rozwinięte usługi publiczne w ośrodkach subregionalnych (Kalisz, Leszno, Ostrów, Konin) ○ Inicjatywy lokalne w sferze kultury ○ Ponadprzeciętny odsetek dzieci korzystających z przedszkoli
	Słabe strony ○ Niska dostępność ośrodków koncentracji usług publicznych w północnej części województwa ○ Zróżnicowane nasycenie placówkami usługowymi
	Szanse ○ ...
	Zagrożenia ○ ...

Województwo ZACHODNIOPOMORSKIE	W 2008 r.			Dynamika 2004–2008	
Podstawowe dane	Wartość	Polska =100%	Lokata	Zmiana w pkt. % wzgl. średniej krajowej	Lokata
Powierzchnia w km²	22897	7,3	5	:	:
Ludność w tys.	1693,2	4,4	11	0,0	0
Gęstość zaludnienia (liczba osób na km²)	74	60,6	13	-0,1	0
Wskaźnik urbanizacji	68,7	112,6	3	-0,6	0
PKB na mieszkańca w zł	27708	89,7	7	-5,6	1
Wartość dodana brutto w:	:	:	:	:	:
- rolnictwie w %	4,2	98,2	10	-22,5	2
- przemyśle i budownictwie %	25,8	83,8	14	3,3	-1
- usługach rynkowych w %	48,4	104,4	2	-2,6	0
- usługach nierynkowych w %	21,6	116,5	5	4,9	-3
Nakłady inwestycyjne na 1 mieszkańca w zł	5332	93,5	7	1,5	1
Nakłady na działalność B+R na 1 mieszkańca w zł	74	36,6	10	8,6	-3
Automatyczne linie przemysłowe na 10000 mieszkańców	3,6	84,7	11	13,7	2
Spółki prawa handlowego na 1000 mieszkańców	7,6	104,6	4	-3,7	1
Pracujący na 1000 ludności	314,3	87,5	14	1,1	1
Struktura zatrudnienia wg sektorów	:	:	:	:	:
- rolnictwie w %	8,7	55,4	13	1,2	-1
- przemyśle i budownictwie %	27,9	97,5	11	-0,4	0
- usługach rynkowych w %	43,3	113,0	2	-2,9	0
- usługach nierynkowych w %	20,1	115,7	2	0,5	-1
Współczynnik aktywności zawodowej	52,2	95,1	16	-4,2	7
Wskaźnik obciążenia ekonomicznego (ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym) *	51,9	94,4	16	1,0	1
Stopa bezrobocia rejestrowanego *	16,5	138,7	2	-6,1	0
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w zł	3022	91,1	6	0,1	-1
Gospodarstwa domowe z komputerem z dostępem do Internetu w %	46,4	101,5	5	5,7	-2
Powierzchnia obszarów prawnie chronionych w %	21,1	65,2	14	1,5	0

* im wyższa lokata tym gorsza pozycja województwa (wskaźniki zjawisk negatywnych)

Analiza w obszarach tematycznych	
Infrastruktura – tworzenie i rozwijanie powiązań komunikacyjnych	Silne strony ○ Zdywersyfikowany system transportowy ○ Ważny zespół portów morskich Szczecin-Świnoujście ○ Dobre powiązania z europejskim systemem transportowym przy pewnym znaczeniu tranzytowym ○ Przepustowości układu transportowego dostosowana do natężenie ruchu drogowego
	Słabe strony ○ Słabe powiązania transportowe z Warszawą ○ Słabe powiązania ośrodka wojewódzkiego z subregionalnymi ○ Niewykorzystany potencjał części linii kolejowych
	Szanse ○ Rozwój międzynarodowych powiązań transportowych ○ Rozwój centrów logistycznych (w tym multimodalnych) ○ Poprawa skomunikowania z Polską centralną i wschodnią
	Zagrożenia ○ Pogorszenie potencjału tranzytowego w układzie północ-południe związane z nieukończeniem budowy drogi S3 ○ Wzrost konkurencji ze strony systemów transportowych i portów morskich sąsiednich państw ○ Ograniczenia żeglugi spowodowane przez rurociąg Nord Stream
Gospodarka, przedsiębiorczość i tworzenie warunków dla lokalizacji inwestycji	Silne strony ○ Rozwój przedsiębiorczości związanej z turystyką ○ Korzystna struktura gospodarki z dużym udziałem usług ○ Bliskość Niemiec i korzyści z rozwoju transgranicznej współpracy gospodarczej ○ Dobrze rozwinięta infrastruktura materialna portów morskich
	Słabe strony ○ Niski poziom i dynamika PKB ○ Słabo rozwinięte instytucje otoczenia biznesu, szczególnie w zakresie potrzeb sektora MSP ○ Trudna restrukturyzacja tradycyjnego dla regionu przemysłu stoczniowego ○ Wysokie bezrobocie strukturalne, szczególnie na obszarach popegeerowskich ○ Aktywność eksportowa ograniczona do obszarów metropolitalnych Szczecina ○ Względny spadek udziału w eksporcie kraju
	Szanse ○ Rozwój instytucji otoczenia biznesu ○ Współpraca transgraniczna z Niemcami ○ Rozwój turystyki (np. tworzenie ponadregionalnych produktów turystycznych regionów nadmorskich) ○ Wykorzystanie potencjału gospodarki morskiej (porty, stocznie, rybactwo)
	Zagrożenia ○ Spadek atrakcyjności inwestycyjnej spowodowany rozwojem innych regionów kraju

	○ Regres gospodarki morskiej i przemysłu stocznioowego
B+R, innowacje	Silne strony ○ Ośrodek akademicki i badawczo-rozwojowy w Szczecinie niektóre dyscypliny (medycyna) wysoko rozwinięte
	Słabe strony ○ Niski poziom innowacyjności przedsiębiorstw, w tym MSP ○ Bardzo niskie nakłady na B+R ○ Ogólnie niski potencjał badawczo-rozwojowy i akademicki, w tym szczególnie brak instytucji pozaakademickich, zorientowanie na duże przedsiębiorstwa
	Szanse ○ Rozwój sektora B+R i jego współpracy z przedsiębiorstwami w regionie ○ Rozwój innowacyjnego otoczenia biznesu
	Zagrożenia ○ Odpływ kadry akademickiej i naukowo-badawczej oraz studentów do atrakcyjniejszych ośrodków zagranicznych i krajowych
Rozwój miast i system osadniczy	Silne strony ○ Szczecin jako silny ośrodek regionalny, w niektórych funkcjach o znaczeniu ponadregionalnym ○ Duży udział ludności miejskiej, nieźle rozwinięta sieć miast, skoncentrowane osadnictwo wiejskie ○ Rozwinięty transport publiczny w mieście wojewódzkim
	Słabe strony ○ Mała policentryczność sieci osadniczej ○ Zdegradowane zasoby mieszkaniowe ○ Niekontrolowana zabudowa na obszarach nadmorskich
	Szanse ○ Wzrost atrakcyjności zewnętrznej ośrodków miejskich – napływ turystów zagranicznych z Niemiec ○ Rozwój funkcji akademickich w Szczecinie ○ Pewien potencjał związany z rozwojem funkcji kontrolnych i zarządczych ○ Utrzymywanie się obszarów post-pegeerowskiej marginalizacji społecznej i gospodarczej o nikłych szansach reintegracji z ośrodkami oferującymi prace i usługi
	Zagrożenia ○ Wymywanie części funkcji wyższego rzędu przez Berlin ○ Degradacja społeczno-gospodarcza części mniejszych miast ○ Postępujący chaos osadniczy w pasie nadmorskim
Rozwój zasobów ludzkich, kapitału intelektualnego i społecznego	Silne strony ○ Nieco ponad przeciętny poziom nasycenia stowarzyszeniami i fundacjami na 10 tys. ludności ○ Jeden z najwyższych w skali kraju poziom nasycenia stowarzyszeniami i fundacjami obszarów wiejskich ○ Ponadprzeciętny poziom skolaryzacji młodzieży w wieku 19-24 lata i wskaźnik absolwentów studiów na 10 tys. ludności. ○ Dodatni przyrost naturalny ○ Nieco ponad przeciętne nastawienie na samorealizację i samodzielność w pracy
	Słabe strony ○ Stosunkowo niski odsetek osób z wykształceniem wyższym

	○ Nieco większy od przeciętnego wskaźnik zagrożenia ○ Znaczna liczba ludności zagrożona trwałą marginalizacją, dziedziczenie życia bez pracy i w zależności od zasiłku ○ Przestępczość powyżej średniej ○ Umieralność osób wieku produkcyjnym powyżej średniej
	Szanse ○ Umacnianie tożsamości i znaczenia Szczecina jako ważnego ośrodka rozwojowego Pomorza ○ Rozwój współpracy bałtyckiej
	Zagrożenia ○ Dalszy relatywny spadek PKB regionu; marginalizacja ekonomiczna ○ Utrzymywanie się dziedziczenia marginalizacji społecznej
Rozwój instytucjonalny i współpraca międzynarodowa	Silne strony ○ Silne instytucje otoczenia biznesu w Szczecinie ○ Dość duża sprawność doinwestowanej administracji samorządowej ○ Lokalna specjalizacja współpracy międzynarodowej (np. Koszalin: współpraca z Chinami)
	Słabe strony ○ Stosunkowo niski poziom potencjału naukowego i naukowej współpracy zagranicznej ○ Niższa od przeciętnej absorpcja środków zagranicznych przez budżet wojewódzki
	Szanse ○ Umacnianie roli Szczecina jako ośrodka akademickiego i badawczo-rozwojowego
	Zagrożenia ○ Marginalizacja gospodarki morskiej regionu ○ Niski przyrost miejsc pracy wymagających wysokich kwalifikacji ○ Narastające dysproporcje rozwojowe stolica regionu – reszta regionu
Energia i bezpieczeństwo naturalne	Silne strony ○ Praktyczna samowystarczalność energetyczna ○ Znaczna dynamika wzrostu produkcji energii ze źródeł odnawialnych, zwłaszcza wiatrowej (pierwsze miejsce w kraju) ○ Zasoby gazu ziemnego i ropy naftowej oraz wód geotermalnych ○ Brak zagrożeń katastrofami naturalnymi na większości obszaru regionu ○ Dobrze rozbudowana sieć gazu ziemnego w regionie
	Słabe strony ○ Potrzeba modernizacji i rozwoju sieci elektro-energetycznych w celu dostosowania do nowych potrzeb dostawców i odbiorców ○ Niedostateczna infrastruktura przeciwpowodziowa w dolinie Odry ○ Ryzyko powodzi w dolinach rzek uchodzących bezpośrednio do Bałtyku (efekt tzw. cofki w warunkach sztormowych)
	Szanse ○ Dobre warunki rozwoju energetyki wiatrowej w pasie przybrzeżnym ○ Włączenie w system gazowych rurociągów zachodnioeuropejskich (łącznie Bernau-Szczecin)
	Zagrożenia ○ Rozziew między popytem a malejącą podażą krajową energii elektrycznej ○ Opóźnienia w realizacji programu ODRA 2000

	○ Zaostrzenie norm ochrony środowiska
Rozwój lokalny, dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze	Silne strony ○ Ośrodki aktywności: Szczecin, główne ośrodki nadmorskie ○ Sieć miast o znaczących walorach dziedzictwa kulturowego ○ Kurorty nadmorskie ○ Niezła baza noclegowa i rekreacyjna, często wysokiej jakości także poza Szczecinem ○ Zróżnicowane i atrakcyjne walory przyrodnicze (wybrzeże, pojezierza, moreny, dwa parki narodowe)
	Słabe strony ○ Niski poziom aktywności lokalnej poza Szczecinem i ośrodkami turystycznymi Wybrzeża ○ Stosunkowo niska ranga Szczecina na mapie kulturalnej Polski ○ Koncentracja turystyki w pasie wybrzeża ○ Niedobór produktów sieciowych ○ Wysoka sezonowość wykorzystania bazy turystycznej (poza Szczecinem) ○ Poza nielicznymi wyjątkami niska jakość produktów turystycznych
	Szanse ○ Rozwój współpracy bałtyckiej ○ Rewitalizacji centrum Szczecina, wzrost atrakcyjności miasta ○ Rozwój bazy dla potrzeb turystyki morskiej i kulturowej
	Zagrożenia ○ Marginalizacja regionu wskutek konkurencji sąsiednich regionów RFN ○ Konflikt inwestycji w energetykę wiatrową z turystyką w pasie wybrzeża
Usługi publiczne	Silne strony ○ Rozwój ośrodka wielofunkcyjnego (Szczecin) ○ Odsetek dzieci korzystających ze żłobków powyżej średniej
	Słabe strony ○ Istotne utrudnienia dostępu do ośrodków koncentracji usług publicznych w środkowej i wschodniej części regionu ○ Niewystarczający i nierównomierny dostęp do usług ○ Niezadowalający stan techniczny wielu placówek publicznych
	Szanse ○ Zwiększenie dostępności do usług publicznych, zwłaszcza we wschodniej i południowej części regionu
	Zagrożenia ○ Utrwalanie się procesów marginalizacji w peryferyjnych ośrodkach lokalnych

6. MOCNE I SŁABE STRONY WOJEWÓDZTW – OCENA ZBIORCZA

	Dolnośląskie	Kujawsko-pomorskie	Lubelskie	Lubuskie	Łódzkie	Małopolskie	Mazowieckie	Opolskie	Podkarpackie	Podlaskie	Pomorskie	Śląskie	Świętokrzyskie	Warmińsko-mazurskie	Wielkopolskie	Zachodniopomorskie
INFRASTRUKTURA TRANSPORTOWA																
- powiązania z europejskim systemem transportowym	++	=	--	+	+	=	=	+	-	--	=	+	--	--	+	+
- powiązania wewnętrzne (w tym ze stolicą)	-	-	--	--	-	+	=	=	--	-	--	++	--	-	=	-
- lotnisko	++	+	nd	=	+	++	+++	nd	=	nd	++	++	nd	=	++	+
- znaczenie tranzytowe	+++	+	+	++	+++	=	++	+	=	+	+++	+++	---	--	++	+
- centra logistyczne (porty morskie/przeładunkowe)	++	+	--	--	+++	--	++	--	--	---	++	+++	---	---	++	++
- powiązania ośrodka wojewódzkiego z subregionalnymi	-	-	-	+	-	-	=	nd	--	-	=	+	nd	--	=	-
- dostosowanie przepustowości układu transportowego do natężenia ruchu drogowego	---	---	++	+++	---	--	--	-	-	++	-	---	-	-	--	+++
- drożność układu transportowego ośrodka wojewódzkiego	---	--	-	=	---	---	--	=	+	+	---	-	=	=	+	=
- obwodnice większych miast	-	--	++	+++	-	---	-	-	-	-	+	---	+	+	+	++
- gęsta sieć linii kolejowych	++	+	---	+	=	+	--	++	-	---	+	+++	=	--	+	-
- transport wodny	+	+	=	++	nd	=	=	+	=	nd	++	+	nd	+	+	+++
ROZWÓJ MIAST																
- ośrodek o charakterze metropolitalnym	++	nd	nd	nd	+	++	+++	nd	nd	nd	++	+	nd	nd	++	nd
- silny ośrodek regionalny	nd	+++	+++	+	nd	nd	nd	+	+	++	nd	nd	+	+	nd	+++
- duży udział ludności miejskiej	++	-	---	+	+	--	+	--	---	-	++	+++	---	-	--	++
- policentryczna sieć osadnicza (mała koncentracja ludności w OM w stosunku do 5 pozostałych największych miast)	+	+	+++	+	---	+	---	+++	+++	+	--	--	++	+++	+	-
- duża liczba mniejszych miast	+++	-	---	=	--	-	+	-	-	--	--	+	--	-	+++	=
- suburbanizacja	--	-	-	=	-	--	---	=	=	=	--	+	=	=	--	--
- duża gęstość zaludnienia na obszarach wiejskich	=	=	+	-	++	+++	++	++	+++	-	=	++	++	-	+	-
- dywersyfikacja bazy ekonomicznej mniejszych miast	--	---	-	=	---	-	=	=	---	=	-	---	---	=	=	=
- transport publiczny w miastach wojewódzkich	+++	-	---	-	++	++	+++	---	+	+	+	-	++	-	+++	+
- jakość przestrzeni publicznych w miastach	++	+	+	+	--	+++	-	=	++	+	++	---	=	+	+	+
- zasoby mieszkaniowe w miastach	---	--	=	=	---	=	+	=	=	-	--	---	-	--	+	--
DEMOGRAFIA																
- atrakcyjność migracyjna (dodatnie saldo migracji)	=	-	---	=	-	+	+++	-	--	---	+	-	---	---	+	-
- korzystna struktura wiekowa ludności	++	=	--	+++	---	-	-	++	-	--	=	=	--	+	+	+++
- depopulacja, niektórych obszarów	-	=	--	=	---	++	++	---	=	-	+++	--	--	--	++	=
- szybko rosnące obciążenie ekonomiczne (stosunek osób w wieku produkcyjnym do pozostałych)	+	=	--	=	++	-	+	--	---	---	+	++	--	--	=	+
B+R, INNOWACJE																
- siła ośrodka akademickiego	++	+	++	-	+	+++	+++	-	=	+	+	++	-	-	++	=
- stopień rozwoju sektora B+R	++	-	=	--	+	++	+++	--	+	-	+	++	--	--	++	--
- oferta instytucji otoczenia biznesu w zakresie innowacyjności	++	--	--	---	=	+	+	---	=	++	+	=	---	---	++	-
GOSPODARKA, PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ I TWORZENIE WARUNKÓW DLA LOKALIZACJI INWESTYCJI																
- poziom PKB	+	-	---	-	-	-	+++	-	---	--	=	+	--	--	+	-
- dynamika PKB	++	--	--	+	-	=	+++	=	---	--	+	---	--	--	+	---
- poziom przedsiębiorczości (im wyższa liczba spółek na 1000 mieszkańców tym lepiej)	+++	=	--	=	=	++	+++	=	=	--	+	+	--	--	+++	=
- poziom inwestycji zagranicznych	++	-	--	=	+	++	+++	=	=	--	+	++	--	-	++	+
- atrakcyjność inwestycyjna	++	=	--	=	+	++	+++	=	=	---	+	+	---	---	+	=
- udział przemysłów tradycyjnych o niskiej innowacyjności	+	nd	nd	nd	--	+	+	=	+	nd	-	---	-	nd	+	nd
- stopień rozwoju (liczba, sprawność) instytucji otoczenia biznesu	+++	+	-	---	++	+++	++	---	+	---	++	=	=	---	+++	--

	Dolnośląskie	Kujawsko-pomorskie	Lubelskie	Lubuskie	łódzkie	Małopolskie	Mazowieckie	Opolskie	Podkarpackie	Podlaskie	Pomorskie	Śląskie	Świętokrzyskie	Warmińsko-mazurskie	Wielkopolskie	Zachodniopomorskie
- transgraniczna współpraca gospodarcza	+++	nd	+	++	nd	++	nd	++	++	+	++	+	nd	+	nd	+
- bezrobocie strukturalne	+	-	--	--	--	+	=	=	-	--	-	-	-	--	+	---
- wewnętrzne zróżnicowanie w regionie	---	=	=	=	=	=	---	=	=	=	=	-	=	=	=	=
- struktura inwestycji zagranicznych z pktu widzenia nowoczesności/innowacyjności	+++	-	-	-	+	+++	+++	-	=	-	++	++	-	-	++	-
ROZWÓJ ZASOBÓW LUDZKICH, KAPITAŁU INTELEKTUALNEGO I SPOŁECZNEGO																
- udział osób z wykształceniem wyższym (BAEL 2008)	-	-	+	-	++	++	+++	-	-	++	++	--	-	-	-	+
- nasycenie organizacjami pozarządowymi	++	-	++	++	-	=	+++	--	-	-	++	--	--	++	=	=
- wykorzystanie internetu	-	=	+	+	-	-	+++	+	---	+++	+	++	--	-	--	=
- zaangażowania w codzienne sprawy na rzecz społeczności lokalnej i sąsiedztwa	++	-	++	++	--	+	=	+++	++	=	=	--	--	=	=	=
- motywacja do pracy	+	+	---	---	-	=	+++	-	--	-	++	---	--	--	=	=
- przyrost naturalny	---	+	---	+	---	+	=	--	+	-	++	--	--	+	+	=
- ubóstwo i marginalizacja społeczna	=	--	--	+++	+++	-	+++	+++	-	--	=	=	---	--	=	-
ROZWÓJ INSTYTUCJONALNY I WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA																
- wykorzystanie środków zagranicznych	=	=	--	+++	-	-	---	+++	--	++	=	---	++	-	++	++
- udział w programach współpracy transgranicznej	++	nd	-	++	nd	+	nd	=	+	-	+	+	nd	=	nd	++
- współpraca z otoczeniem (krajowym i zagranicznym)	++	+	+	+	++	+++	+++	=	=	+	++	++	-	-	++	+
- sprawność administracji	=	++	--	++	-	---	---	+++	---	+	--	++	---	---	=	+++
- infrastruktura o znaczeniu międzynarodowym	++	+	+	-	+	++	++	-	=	-	++	++	-	=	+++	+
ENERGIA I BEZPIECZEŃSTWO NATURALNE																
- zasoby surowców energetycznych	++	+	+	+	++	++	--	--	++	--	+	+++	=	---	++	++
- bezpieczeństwo energetyczne	++	+	--	--	+++	+	+++	+	+	---	+	+++	+	---	++	++
- odnawialne źródła energii w energetyce regionu	+	+	-	+	-	++	-	--	+	--	++	=	--	-	+	++
- dostępność wód podziemnych	--	=	-	-	--	--	-	-	--	++	+	---	--	++	-	-
- zagrożenie katastrofami naturalnymi (głównie powódzie, osuwiska)	---	-	-	-	+	---	=	=	--	++	-	-	++	+++	+	-
- restrukturyzacja i prywatyzacja sektora wydobywczego	+++	=	++	++	++	+	nd	nd	+	nd	+	+++	nd	nd	+	+
- konflikty funkcji gospodarczych i przyrodniczych (także antropopresja)	--	-	-	=	+	---	--	=	--	-	--	--	--	--	--	--
- infrastruktura ochrony środowiska naturalnego (kanalizacja, oczyszczalnie i in.)	++	+	---	=	-	--	=	-	--	-	+++	++	---	++	=	+++
ROZWÓJ LOKALNY, DZIEDZICTWO KULTUROWE I PRZYRODNICZE																
- zasoby kulturowe (obiekty i układy urbanistyczne zabytkowe)	+++	++	++	+	=	+++	++	-	+	=	++	++	=	+	+++	++
- zasoby przyrodnicze	+++	+	=	+	-	+++	+	-	++	+	+++	+	+	++	++	+++
- poziom zagospodarowania turystycznego	+++	=	=	=	=	+++	+++	-	=	=	++	++	=	+	++	+
- atrakcyjność turystyczna	+++	+	+	+	=	+++	++	-	+	=	++	++	=	++	++	+++
- promocja regionu	+	-	-	-	-	++	-	-	-	-	++	++	+	+	++	+
USŁUGI PUBLICZNE																
- dostępność terytorialna usług publicznych	+	+	--	-	=	-	=	++	--	-	=	++	-	--	+++	---
- nasycenie usługami medycznymi (liczba mieszkańców na 1 lekarza)	=	--	+++	--	+++	=	++	--	--	++	-	++	=	---	---	=
- bezpieczeństwo publiczne	+++	=	--	+++	=	-	-	=	---	---	++	++	=	=	--	+++
- czytelnictwo (biblioteki publiczne)	=	--	+	+	=	+++	=	--	=	---	---	+++	---	=	--	=
- korzystanie ze żłobków i przedszkoli	++	-	-	+	+	=	=	++	-	=	-	-	---	-	-	+

7. SZANSE I ZAGROŻENIA WOJEWÓDZTW – OCENA ZBIORCZA

	Dolnośląskie	Kujawsko-pomorskie	Lubelskie	Lubuskie	Łódzkie	Małopolskie	Mazowieckie	Opolskie	Podkarpackie	Podlaskie	Pomorskie	Śląskie	Świętokrzyskie	Warmińsko-mazurskie	Wielkopolskie	Zachodniopomorskie
SZANSE REGIONALNE O ZNACZENIU KRAJOWYM																
- rozwój międzynarodowych powiązań transportowych	++	=	+	++	++	+	++	=	+	+	+	+++	=	=	++	+
- poprawa powiązań wewnątrz krajowych	++	+	+	+	++	++	+++	=	+	+	++	+++	=	=	++	+
- transport multimodalny	+	=	=	=	++	+	+	=	=	=	++	++	=	=	+	++
- rozwój centrów logistycznych	++	=	=	=	++	=	++	=	=	=	++	+++	=	=	++	+
- rozwój funkcji kontrolnych w ośrodku wojewódzkim	++	+	+	=	+	++	+++	=	=	=	+	+	=	=	++	+
- rozwój funkcji akademickich i naukowych w ośrodku wojewódzkim	++	++	++	=	++	+++	+++	=	+	+	++	++	=	+	++	+
- rozwój funkcji kulturalnych w ośrodku wojewódzkim	++	++	+	=	++	+++	+++	=	+	+	++	++	=	=	++	+
- wzrost atrakcyjności turystycznej ośrodka wojewódzkiego	+++	+	+	+	+	+++	+++	=	+	+	+++	+	=	++	++	+++
- stworzenie ośrodka kongresowo-wystawienniczego rangi międzynarodowej	+++	=	+	=	++	+++	+++	=	+	+	++	++	+	=	++	+
- wzrost atrakcyjności inwestycyjnej ośrodka wojewódzkiego	++	+	+	=	++	++	+++	=	+	=	++	++	=	=	++	+
- rozwój ośrodków subregionalnych	++	+	+	=	+	+	++	=	+	=	+	++	=	=	+	=
- rozwój powiązań sfery B+R i przedsiębiorstw oraz komercjalizacja badań	+++	+	+	=	++	+++	+++	=	++	+	++	+++	=	=	+++	+
- rozwój współpracy międzynarodowej w zakresie B+R	+++	+	=	+	+	+++	+++	=	=	=	++	+++	=	=	+++	+
- rozwój instytucji pomostowych i wzrost dostępności funduszy załączkowych i venture capital dla MSP	+++	+	+	+	++	+++	+++	+	+	+	++	+++	+	+	+++	+
- rozwój sektorów o wysokiej wartości dodanej	+++	+	+	+	++	+++	+++	+	++	+	+++	+++	+	+	+++	++
- napływ kapitału zagranicznego w przemysłach innowacyjnych	+++	+	=	+	++	+++	+++	+	++	=	++	++	=	=	+++	+
- rozwój innowacyjnych nisz w przemysłach tradycyjnych	+	=	=	=	+++	=	=	=	=	=	+	+++	=	=	=	+
- atrakcyjność regionu dla osadnictwa emeryckiego	+	=	=	+	=	+	=	=	=	=	+	=	=	+	+	+
- rozwój energetyki wiatrowej	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	++	=	=	=	=	++
- nowe (czyste) technologie energetyki klasycznej	=	=	++	+	+	=	=	=	=	=	=	+++	=	=	+	=
- rozwój transportu wodnego	++	++	=	++	=	=	+	+	=	=	+++	+	=	=	+	+++
- promocja regionu	++	+	+	+	++	+++	+++	+	+	+	+++	++	+	+	++	++
- infrastruktura przejść granicznych	nd	nd	++	nd	nd	nd	nd	nd	++	++	nd	nd	nd	++	nd	nd
- racjonalizacja osadnictwa wiejskiego	=	=	+	=	+	++	+	=	++	=	=	=	+	=	=	=
- restrukturyzacja usług uzdrowiskowych	++	=	=	=	=	+	=	=	=	=	+	=	=	=	=	++
ZAGROŻENIA REGIONALNE O ZNACZENIU KRAJOWYM																
- niedrożność regionalnego systemu transportowego	-	-	=	=	--	---	--	=	-	=	--	---	=	=	-	-
- niedrożność systemu transportowego ośrodka wojewódzkiego	-	=	=	=	-	--	---	=	=	=	--	-	=	=	-	=
- postępująca degradacja (miast lub dzielnic)	--	-	-	-	--	-	-	=	-	=	-	---	-	-	=	-
- narastanie zjawiska niekontrolowanej suburbanizacji	--	=	-	=	--	--	---	=	=	=	---	=	=	=	--	=
- postępująca depopulacja	=	=	--	=	=	=	=	--	=	--	=	=	-	-	=	=
- zaawansowanie procesów starzenia się ludności	=	=	--	=	--	-	-	=	-	--	=	=	--	=	=	=
- negatywne konsekwencje restrukturyzacji przemysłów tradycyjnych	--	-	=	=	--	=	=	=	-	=	--	---	-	=	=	--
- negatywne konsekwencje restrukturyzacji rolnictwa uspołecznionego	--	=	-	--	=	=	=	-	-	=	--	=	=	--	-	--
- utrzymujące się duże zatrudnienie w rolnictwie indywidualnym	=	-	---	=	-	-	-	=	---	--	-	=	--	=	=	=
- lokalne konflikty na tle etnicznym, wyznaniowym	nd	nd	-	nd	nd	nd	nd	--	-	-	nd	-	nd	nd	nd	nd
- katastrofy przemysłowe (tamy, osadniki, kopalnie itp.)	---	--	=	=	=	-	=	=	-	=	-	---	=	=	=	-
- zagrożenie powodziami	---	--	-	--	=	---	--	--	---	=	--	--	-	-	-	--
- zasiedlenie terenów niekorzystnych (zalewowych i osuwiskowych)	-	=	=	=	=	--	=	=	--	=	-	-	=	=	=	-
- antropopresja na tereny przyrodniczo cenne	--	-	=	=	=	---	-	=	-	-	--	--	-	--	-	--
- dalsze rozpraszanie środków na drobne, nieistotne projekty (na podst. Danych MRR z 2008)	=	--	---	=	-	=	-	=	=	---	-	=	---	-	--	=

8. DZIEDZINY KRAJOWEJ POLITYKI REGIONALNEJ

8.1 NAUKA, SZKOLNICTWO WYŻSZE, BADANIA I ROZWÓJ, PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

Władze publiczne mają dość duże możliwości oddziaływania na badania naukowe, mniejsze zaś na badania rozwojowe prowadzone w przedsiębiorstwach i na samą przedsiębiorczość.

Oddziaływanie na badania prowadzone w sektorze nauki publicznej może być dość bezpośredni, i może przybierać postać bezpośredniego finansowania tematów badawczych uznanych przez władze za priorytetowe, przez bezpośrednie finansowanie placówek naukowych tak w ich działalności bieżącej, jak w zakresie prowadzonych inwestycji. Oddziaływanie na badania prowadzone w przedsiębiorstwach może być jedynie pośrednie – w drodze zachęt i stwarzania określonych warunków, jak też dzięki decyzjom o przyciąganiu określonej działalności finansowanej przez kapitał zewnętrzny (najczęściej zagraniczny).

Z punktu widzenia uwarunkowań terytorialnych za kluczowe zagadnienie należy uznać wybór strategii wspomagania nauki: koncentrowanie się na najsilniejszych placówkach i zespołach, czy też wspieranie słabszych w nadziei, że osiągną oni w ten sposób wyższy potencjał badawczy. W niniejszym opracowaniu jednoznacznie opowiadamy się za wyborem pierwszym, wskazując, że słabsze placówki naukowe swoje szanse mogą wykorzystać jedynie dzięki zacieśnianiu współpracy z placówkami wyżej zaawansowanymi w badaniach.

Polski potencjał naukowo-akademicki jest bardzo nierównomiernie rozłożony. Ok jednej trzeciej (albo więcej, jeżeli oceniać te proporcje z punktu widzenia współpracy międzynarodowej) tego potencjału skupiona jest w Warszawie, a znacząca część w kilku największych miastach kraju (Krakowie, także w Poznaniu, Wrocławiu, Trójmieście, konurbacji śląskiej, Łodzi, Lublinie, aglomeracji bydgosko-toruńskiej). Wiele ośrodków wojewódzkich nie posiada placówek o znaczącym dorobku badawczym, a bądź też istnieje w nich jeden-dwa zespoły o wyższej, niż przeciętna, renomie naukowej.

Polityka regionalna państwa powinna zmierzać – we współpracy w samorządzie regionalnym - do oceny kierunków oddziaływania na sektor nauki w dwóch wymiarach, która to ocena powinna stanowić podstawę do wspierania wybranych placówek i kierunków badań:

- międzynarodowej pozycji danej dyscypliny/placówki, zespołu badawczego oraz szkoły wyższej. Układ terytorialny pełni tu rolę tu bierną, będąc jedynie „nośnikiem” określonych funkcji;
- regionalnych potrzeb badawczych – tu nauka i szkolnictwo wyższe stają się integralną częścią gospodarki regionu.

O ile pierwszy wymiar dobrze poddaje się obiektywnej ocenie, o tyle drugi aspekt jest trudniejszy, i powinien być ściśle powiązany z dobrym rozeznaniem szans gospodarki regionu i jej potrzeb w zakresie wsparcia naukowo-badawczego i akademickiego.

Wybrane placówki w wymienionych wyżej ośrodkach akademickich i naukowych powinny otrzymywać wielowymiarowe wsparcie – także na intensyfikację współpracy międzynarodowej - od władz regionalnych, miejskich i krajowych.

Ponadto, wsparcie takie powinny otrzymać placówki badawcze i akademickie, których profil jest zgodny w najbardziej konkurencyjnych sektorach regionalnych gospodarek: nowoczesnego przerobu węgla i gospodarki energetycznej w woj. śląskim, kompleksu żywnościowego w woj. warmińsko-mazurskim, być może budowy statków w województwach pomorskim i zachodniopomorskim. Listę tę można uzupełnić w oparciu o nowe edycje regionalnych strategii innowacji (po zweryfikowaniu niektórych sugestii w nich zawartych).

Istotnym kierunkiem polityki regionalnej w sferze badań i przedsiębiorczości powinno być zacieśnianie więzów między sferą nauki a gospodarki. Sektor publiczny jest tu koniecznym katalizatorem takiej współpracy. Powinna ona być szczególnie silnie intensyfikowana – co może być przedmiotem porozumień władz krajowych i samorządowych – w województwach: dolnośląskim, małopolskim, mazowieckim, śląskim i wielkopolskim, a także w łódzkim, podkarpackim i pomorskim.

Na napływ kapitału do sektorów innowacyjnych, a co za tym idzie na rozwój sektorów o wysokiej wartości dodanej, największe szanse mają województwa: dolnośląskie, małopolskie, mazowieckie, pomorskie, śląskie i wielkopolskie. Województwa łódzkie i śląskie powinny uzyskać wsparcie w rozwoju nisz wysokiej innowacyjności w sektorach tradycyjnych, co może stać się istotnym czynnikiem ich restrukturyzacji.

8.2 ŚRODOWISKO I ZAGROŻENIA EKOLOGICZNE

Środowisko przyrodnicze jest bardzo istotnym, ale jednocześnie dość wyraźnie zróżnicowanym jakościowo zasobem rozwojowym. Jego najwyższa atrakcyjność traktowana w kategoriach szans jest jednocześnie najczęściej poddawana nasilonej antropopresji stanowiąc poważne zagrożenie. Stan środowiska przyrodniczego jest wypadkową zarówno procesów o charakterze naturalnym, jak też skutkiem wielu zdecentralizowanych decyzji podejmowanych przez administrację publiczną (rządową i samorządową) różnych szczebli, podmioty gospodarcze czy też poszczególne osoby (np. w zakresie miejsc osiedleńczych). Zmienność zjawisk klimatycznych, której w ostatnich latach poświęca się wiele uwagi, nasilająca okresowo niekorzystne - z punktu widzenia działalności gospodarczej człowieka – zjawiska, skłania do weryfikowania dotychczasowego paradygmatu rozwojowego.

Środowisko przyrodnicze będąc złożonym systemem, wymaga systemowego zarządzania. I w tym zakresie rolę nie do przecenienia powinna odgrywać polityka regionalna państwa, koncentrując się z jednej strony na obszarach o - co najmniej krajowej wagi - walorach przyrodniczych, a z drugiej - na obszarach poddawanych ponadprzeciętnej antropopresji oraz odczuwającym w sposób szczególny niekorzystne procesy przyrodnicze (powodzie, osuwiska itp.). Rola ta powinna przejawiać przede wszystkim w koordynowaniu aktywności różnych podmiotów publicznych oraz prywatnych w tym zakresie, a tym samym harmonizowaniu wielu polityk sektorowych takich jak: polityka ochrony środowiska, energetyczna, transportowa, rozwoju mieszkalnictwa itp., oraz integracji z polityką przestrzenną. Jest tym bardziej istotne, że funkcjonowanie ekosystemów nie uwzględnia zarówno wewnętrznych podziałów administracyjnych poszczególnych państw jak i granic międzypaństwowych.

Z punktu widzenia zróżnicowań środowiska przyrodniczego Polski można dostrzec dwa, rozciągające się równoleżnikowo pasma, o wysokich walorach środowiska przyrodniczego, tj. południowe (sudecko-karpackie) oraz północne (nadmorsko-pojezierne). Jednocześnie poddawane są one nasilonej antropopresji, co w największym stopniu widoczne jest w województwie małopolskim. Jest to efektem bardzo dużego natężenia ruchu turystycznego oraz presji osiedleńczej. Presja osiedleńcza prowadzi do wykorzystywania pod zabudowę także obszarów osuwiskowych. Konieczne jest w związku z tym wyznaczenie tego typu obszarów (nie tylko w województwie małopolskim, ale także w podkarpackim, dolnośląskim i śląskim), na których niedopuszczalna byłaby jakakolwiek zabudowa.

Województwa południowej Polski są zagrożone powodzią, które ze względu na zwiększone ilości opadów na terenach górskich i podgórskich nie są zjawiskami wyjątkowymi. Południkowy przebieg głównych rzek, tj. Wisły i Odry powoduje, że zagrożenie powodziowe dotyczy także województw położonych wzdłuż ich biegu aż do ujścia oraz w zlewni obu rzek. W tej sytuacji niezbędne jest zarządzanie zlewniowe, w ramach którego należy określić obszary, które – bez względu na skalę zagrożeń - nie mogą zostać zalane z uwagi na swój potencjał społeczno-

ekonomiczny oraz tzw. polderów, które bez większych strat mogłyby być podtapiane, zmniejszając w ten sposób poziom rzek. Konieczne jest także budowanie obiektów hydrologicznych (zbiorników wodnych, obwałowań itp.) oraz skoordynowane zarządzanie nimi. Dodatkową trudnością w przypadku Odry i w mniejszym stopniu Sanu i Bugu jest ich transgraniczny charakter co powoduje konieczność koordynowania działań z krajami sąsiednimi tj.: Czechami i Ukrainą.

Koordynacja transgraniczna jest także niezbędna dla zachowania i wykorzystywania walorów środowiska przyrodniczego województw południowej Polski, ale szczególnie jest to odczuwane w przypadku województwa dolnośląskiego, jako że przy dominującym w Polsce zachodnim kierunku wiatrów, jest ono narażone na emisję zanieczyszczeń z Czech i Niemiec.

Województwa nadmorskie odczuwają skutki zanieczyszczeń napływających rzekami do ich ujścia. Ważnym zadaniem polityki regionalnej jest zatem kontynuowanie i wzmacnianie skuteczności działań Polski w zakresie redukcji zanieczyszczeń wpływających do Morza Bałtyckiego i dalsza integracja działań w ramach tzw. Europy Bałtyckiej. Natomiast w przypadku województwa warmińsko-mazurskiego oraz podlaskiego działania transgraniczne z Białorusią, Litwą i Rosją mogłyby skoncentrować się na realizacji koncepcji Zielonych Płuc Europy czy też transgranicznych obszarów chronionych (zlokalizowanych ponadto w województwach: lubelskim i podkarpackim), utworzeniu wzdłuż wschodniej i północno-wschodniej granicy międzynarodowych rezerwatów biosfery, a tym samym stworzenia unikalnej pod względem przyrodniczym i bardzo atrakcyjnej turystycznie w skali europejskiej strefy. Rozszerzenie tej strefy poza granice Polski oraz skoordynowane jej zagospodarowanie przyczyniłoby się do bardziej zrównoważonego rozwoju turystyki na tym obszarze.

8.3 INFRASTRUKTURA TRANSPORTOWA

Infrastruktura transportowa jest niezbędna do funkcjonowania gospodarki, gdyż umożliwia przepływy dóbr i osób między poszczególnymi lokalizacjami oraz integruje działanie wszystkich jej sektorów. W Polsce wieloletnie zaniedbania w zakresie rozwoju infrastruktury transportowej połączone były z radykalną zmianą potrzeb w tym zakresie związanych m.in.: z ogromnym przyrostem liczby samochodów osobowych, przejściem większości przewozów towarowych przez transport samochodowy oraz kilkukrotnym wzrostem natężenia ruchu drogowego przy jednoczesnym zwiększeniu wypadkowości. Wymaga to podjęcia odpowiedniej i szybkiej interwencji, w tym związanej z rozwojem powiązań między najważniejszymi krajowymi ośrodkami metropolitalnymi. W większości krajów za funkcjonowanie i rozwój tej infrastruktury odpowiadają władze publiczne, choć w niektórych przypadkach w jej tworzeniu uczestniczy kapitał prywatny, w tym w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego.

W Polsce istnieje szereg dokumentów strategicznych przedstawiających stan docelowej sieci dróg krajowych i autostrad. Za proces inwestycyjny na poziomie krajowym odpowiedzialne są władze centralne, w związku z czym budowa dróg krajowych nie będzie stanowiła przedmiotu kontraktów regionalnych. Niemniej jednak rozbudowa sieci krajowej może prowadzić do istotnych zmian w organizacji ruchu w poszczególnych regionach, co będzie wymagać interwencji związanej m.in. z budową i modernizacją dróg dojazdowych do węzłów autostradowych. Ponadto nowe inwestycje drogowe będą stwarzać możliwości dla tworzenia nowych lub rozbudowy istniejących centrów logistycznych. Trudno jest jednak wskazać, których z tych inwestycji miałyby być realizowane w ramach polityki regionalnej państwa.

Rozbudowa sieci kolejowej również leży w gestii władz centralnych. Pojawiające się ostatnio plany budowy kolei dużych prędkości w Polsce należy uznać za stosunkowo wątpliwe w kontekście przeciętnej odległości między najważniejszymi ośrodkami miejskim wynoszącej do 350 km, co pozwala na sprawną obsługę tych połączeń koleją tradycyjną rozwijającą prędkość do 200 km/h (potencjalny czas przejazdu do 2 godzin). Zyski związane ze skróceniem czasu przejazdu w zestawieniu z kosztami budowy i utrzymania nowej infrastruktury, a także specjalnego taboru wydają

się być zbyt małe. W związku z tym należy skoncentrować się na modernizacji istniejącej sieci kolejowej oraz zakupach taboru, które pozwolą skrócić czas przejazdu między najważniejszymi metropoliami. W ujęciu regionalnym istotne są natomiast połączenia kolejowe ośrodków subregionalnych ze stolicami poszczególnych województw. Na tych odcinakach poza modernizacją infrastruktury konieczne jest też unowocześnienie taboru, co powinno podnieść komfort podróży. Trudno jest jednak, podobnie jak w przypadku dróg regionalnych, wskazać interwencje, które powinny być realizowane w ramach polityki regionalnej państwa. Relatywnie najbardziej istotne pod tym względem jest woj. mazowieckie, a w szczególności połączenie kolejowe między Warszawą i Radomiem.

W przypadku powyższych rodzajów transportu priorytetem powinien być rozwój infrastruktury łączącej największe polskie ośrodki miejskie oraz wspieranie ich powiązań z europejskim systemem transportowym oraz z ich ośrodkami subregionalnymi. W drugiej kolejności powinno się skoncentrować na rozwoju połączeń o charakterze tranzytowym, w tym także na rozbudowie i unowocześnianiu przejść granicznych z krajami pozostającymi poza Unią Europejską (dotyczy to woj. warmińsko-mazurskiego, podlaskiego, lubelskiego i podkarpackiego).

Transport wodny w Polsce nie stanowi istotnej alternatywy dla ruchu drogowego i kolejowego. Mimo to należy dążyć do wykorzystania istniejących zasobów dokonując modernizacji szlaku żeglugowego Odry, a także, choć w mniejszym stopniu, dolnej Wisły oraz ich połączenia kanałem bydgoskim, Notecią i Wartą. W wymiarze regionalnym potencjalne wsparcie może dotyczyć inwestycji związanych z budową i modernizacją portów rzecznych. Nakłady polityki regionalnej państwa powinny być jednak skoncentrowane na polskich portach morskich, co umożliwiłoby ich przekształcenie w multimodalne centra logistyczne o ponadkrajowym zasięgu oddziaływania. Rozbudowa portów i infrastruktury transportowej w otoczeniu zespołów portowych: Świnoujście-Szczecin i Gdynia-Gdańsk powinna być zatem jednym z istotnych celów tej polityki.

Ruch lotniczy w Polsce koncentruje się w porcie lotniczym na warszawskim Okęciu. Należy oczekiwać, że Okęcie pozostanie najważniejszym lotniskiem kraju, gdyż jak się wydaje (na podstawie przykładów światowych) koncepcja budowy centralnego portu lotniczego położonego w dużym oddaleniu od głównych ośrodków miejskich ma małe szanse na realizację. Funkcjonowanie Okęcia zostanie usprawnione po oddaniu portu w Modlinie-Nowym Dworze, który powinien przejąć ruch towarowy, czarterowy i tanich linii – do tego konieczne jest jednak zbudowanie połączenia kolejowego tego portu z centrum Warszawy i z Okęciem. Pozostałe porty lotnicze mają znacznie mniejsze znaczenie. Wśród nich relatywnie najlepiej rozwinięte są porty lotnicze w Katowicach, Krakowie, Poznaniu, Wrocławiu i Gdańsku. Pozostałe lotniska mają mniejsze znaczenie, a ich rozbudowa nie powinna być przedmiotem polityki regionalnej państwa. W szczególności dotyczy to lotnisk położonych w regionach peryferyjnych. W przypadku tych województw działania powinny być skoncentrowane na poprawie ich dostępności względem istniejących dużych portów lotniczych, a nie rozbudową lub tworzeniem nowych lotnisk, które nie mają uzasadnienia ekonomicznego.

Szczególnie istotnym przedmiotem interwencji polityki regionalnej państwa powinny być systemy transportowe w obszarach metropolitalnych dużych miast. Dotyczy to zwłaszcza obszarów metropolitalnych Warszawy, konurbacji śląskiej, Trójmiasta, Krakowa, Wrocławia, Poznania i Łodzi. W pierwszej kolejności należy dążyć do modernizacji infrastruktury kolejowej, która powinna być obsługiwana nowoczesnym taboru w ramach zintegrowanego systemu aglomeracyjnego. Braki w tej infrastrukturze powinny być uzupełniane szybkim tramwajem lub w przypadku Warszawy metrem. Przy rozwoju infrastruktury transportowej należy uwzględnić również połączenia z portami lotniczymi. Istotny jest również rozwój i modernizacja tras wylotowych z miast niezbędna do dyfuzji procesów rozwoju do dalszego otoczenia tych metropolii oraz do pozostałych regionów peryferyjnych.

8.4 MIASTA I SYSTEM OSADNICZY

Współczesne przekształcenia systemów osadniczych w największej mierze związane są z procesami metropolizacji. Część dużych miast zwłaszcza w krajach wysokorozwiniętych staje się bowiem ośrodkami nowoczesnej, wysoko wydajnej gospodarki sieciowej o dominacji usług – w tym naukowych, doradczych, finansowych, publikacyjnych i medialnych. Metropolie pełnią funkcje kontrolne i zarządcze, stając się centrami podejmowania decyzji o zasięgu międzynarodowym. Ponadto miasta te są inkubatorami innowacji technologicznych, a także miejscem narodzin nowych wzorców kulturowych, stylów życia i wartości. Jednocześnie ich zasoby kulturowe i biznesowe powodują, iż są atrakcyjnymi miejscami odwiedzin, przyciągając turystów – w tym zamożnych turystów biznesowych - z całego świata. Powyższa charakterystyka pozwala wskazać najważniejsze funkcje metropolitalne ośrodków miejskich, do których należą funkcje: kontrolne i zarządcze, naukowe i akademickie, kulturalne i turystyczne (w tym turystyka biznesowa).

Regionalna polityka państwa powinna wspierać rozwój tych funkcji w dużych polskich ośrodkach miejskich. Poza próbami bezpośredniego oddziaływania na powyższe aspekty, instrumentarium działań powinno obejmować także rozwój ich międzynarodowych i krajowych powiązań transportowych, usprawnianie metropolitalnego transportu publicznego, poprawę jakości przestrzeni publicznych oraz zasobów mieszkaniowych, w celu stworzenia właściwego środowiska życia dla kreatywnej klasy metropolitalnej.

W szczególności działania te powinny dotyczyć Warszawy, która jest najlepiej predysponowana do ogrywania znaczącej roli w europejskiej sieci ośrodków metropolitalnych. W dalszej kolejności wspierane powinny być pozostałe ośrodki metropolitalne takie jak: Kraków, Wrocław, Poznań, Trójmiasto, a także Łódź i konurbacja śląska. Rozwój funkcji metropolitalnych w ograniczonej skali możliwy jest także w silnych ośrodkach regionalnych takich jak: Lublin, Szczecin, Toruń-Bydgoszcz, a także, choć w mniejszym stopniu, w pozostałych miastach takich jak: Białystok, Olsztyn, Kielce i Rzeszów. Relatywnie najmniejsze są szanse na to w przypadku ośrodków o znaczeniu subregionalnym: Zielonej Góry, Gorzowa Wielkopolskiego oraz Opola.

Współczesne procesy rozwoju w ujęciu regionalnym mają charakter polaryzacyjny, związany z koncentracją potencjału gospodarczego i ludności w najważniejszych ośrodkach i ich regionach miejskich. Jest to proces naturalny, któremu nie należy przeciwdziałać z uwagi na to, że ośrodki wojewódzkie są kluczowe dla zachowania konkurencyjności i atrakcyjności danego regionu. Jest to szczególnie istotne w słabo rozwiniętych regionach peryferyjnych takich jak np. Polska wschodnia. Wsparcie dla tych miast powinno obejmować podnoszenie poziomu zaawansowania technologicznego przedsiębiorstw, rozwój przedsiębiorczości, a także poprawę jakości usług publicznych oraz warunków mieszkaniowych. Wraz z osiągnięciem postępu w tym zakresie można podjąć próbę działań skłaniających do powrotów emigrantów – zarówno krajowych jak i zagranicznych, a także stworzyć ofertę dla selektywnych zagranicznych migracji kompensacyjnych.

Do podstawowych ograniczeń rozwoju obszarów metropolitalnych i wielkomiejskich, w tym związanych z zachodzącymi procesami suburbanizacji, należą chaos przestrzenny, niesprawny układ transportowy, niedorozwój i niska jakość komunikacji publicznej zwłaszcza w strefie podmiejskiej, nieuporządkowana gospodarka wodno-ściekowa i odpadami oraz rosnąca presja na środowisko przyrodnicze. Przeciwdziałanie tym ograniczeniom powinno stanowić jeden z celów polityki regionalnej państwa, a działania powinny być skoncentrowane przede wszystkim na tych obszarach, na których te procesy mają największą skalę, czyli w strefie podmiejskiej Warszawy, Trójmiasta, Wrocławia, Łodzi, Krakowa i Poznania oraz Łodzi.

W odniesieniu do obszarów pozametropolitalnych należy dążyć po pierwsze, do dywersyfikacji bazy ekonomicznej mniejszych miast. Te działania powinny być skoncentrowane w województwach o największych problemach związanych z degradacją społeczno-gospodarczą monofunkcyjnych ośrodków miejskich tj. w woj. śląskim, łódzkim i dolnośląskim. W dalszej kolejności można je rozszerzyć na pozostałe województwa. Po drugie należy podejmować działania zmierzające

do racjonalizacji sieci osadniczej na obszarach wiejskich polegające na wzmocnieniu ośrodków powiatowych. Ta interwencja powinna być w największym stopniu skoncentrowana w woj. podkarpackim i małopolskim, a w następnej kolejności także w woj. lubelskim, łódzkim, mazowieckim i świętokrzyskim.

W obszarach peryferyjnych często występują problemy demograficzne związane z depopulacją i starzeniem się ludności. Można próbować je łagodzić z pomocą działań polegających na:

- rozwoju transportu publicznego, w tym w pierwszej kolejności łączącego mniejsze ośrodki miejskie z ośrodkami wojewódzkimi, a w drugiej kolejności z subregionalnymi;
- podnoszeniu jakości usług publicznych w powiatach problemowych;
- rozwoju nowoczesnej, dobrze adresowanej opieki społecznej skierowanej do osób starszych zwłaszcza w problemowych powiatach o regresywnej strukturze wiekowej ludności.

Są to jednak działania, które powinny być podejmowane przez władze samorządowe, choć polityka regionalna państwa może je w pewniej mierze wspierać.

Ponadto, można próbować neutralizować przyczyny niekorzystnych procesów demograficznych na niektórych obszarach – szczególnie odpływu ludności - za pomocą tworzenia zapewnianiu łatwo dostępnej i elastycznej opieki żłobkowej i przedszkolnej. Również istotne jest zapewnienie wysokiej jakości szkolnictwa podstawowego oraz dostępnych i atrakcyjnych zajęć pozalekcyjnych, prowadzonych w szkołach, domach kultury, bibliotekach, klubach sportowych, etc. Działania takie powinny zmierzać do ułatwiania godzenia pracy zawodowej z wychowywaniem dzieci. W pierwszej kolejności należy objąć nimi powiaty o relatywnie progresywnej strukturze wiekowej ludności.

Działania dotyczące problemów demograficznych w szczególności powinny dotyczyć województw: lubelskiego, podlaskiego i świętokrzyskiego, a także, choć w mniejszym stopniu, podkarpackiego, warmińsko-mazurskiego, opolskiego, mazowieckiego, łódzkiego i małopolskiego.

8.5 TURYSTYKA JAKO PRZEDMIOT WSPARCIA POLITYKI REGIONALNEJ PAŃSTWA

Turystyka – rozumiana jako gospodarka turystyczna - uważana jest za w skali światowej, jak i krajowej czy regionalnej za jeden z najważniejszych sektorów działalności ekonomicznej, tworzący do 10% dochodu i miejsc pracy. Co więcej podkreśla się, że tak pojmowana turystyka przyczynia się do przyspieszenia przejścia od ery gospodarki przemysłowej do postindustrialnej, opartej na wiedzy i współtworzącej sektor usług. Podkreśla się także na gruncie polityk rozwojowych, że rozwój turystyki może stać się skutecznym narzędziem wspierającym restrukturyzację obszarów poprzemysłowych (zob. np. Zagłębie Ruhry) oraz stymulującym procesy rozwojowe na obszarach słabo rozwiniętych. W Polsce, według dostępnych danych, gospodarka turystyczna już dziś ma większe znaczenie ekonomiczne niż np. hojnie subsydiowane ze źródeł krajowych i europejskich rolnictwo. Należy też podkreślić, że w zgodzie ze światową (przyjętą przez Światową Organizację Turystyki ONZ i kraje członkowskie) definicją turysty, jest nim nie tylko osoba na urlopie, ale każdy podróżny przebywający w celach wypoczynkowych, zawodowych lub innych nie dłużej niż rok poza swoim codziennym otoczeniem.¹

Spośród wszystkich aspektów turystyki (społecznego, kulturowego, ekonomicznego, środowiskowego), faktycznym przedmiotem interwencji władz publicznych w obszarze rozwojowym – pomijając horyzontalne regulacje związane z ochroną środowiska i dziedzictwa kulturowego – może być gospodarka turystyczna. W tym zakresie władze publiczne stoją przed koniecznością dokonania

¹ Definicja ta wyłącza w dalszej części osoby, których wyjazd motywowany jest podjęciem w nowym miejscu pracy zawodowej (nie mylić z podróżą w ramach delegacji służbowej). Gdyby uwzględnić także te osoby, to miejsca pracy i dochód tworzony przez gospodarkę turystyczną dzięki wydatkom tej kategorii podróżnych byłyby jeszcze większe. *De facto* wydatki każdego podróżnego powiększają tę wartość.

następujących wyborów strategicznych dotyczących. Po pierwsze, jasnego określenia, jakim celom ma służyć rozwój turystyki na danym obszarze, a zatem dlaczego i gdzie skoncentrowane zostaną nakłady na produkty i niezbędną infrastrukturę turystyczną, warunkującą zarówno możliwość realizacji funkcji turystycznych, jak i będącej coraz częściej samoistnym produktem turystycznym (hotel Bristol, hotel Jantar). Po drugie, podjęcia decyzji dotyczącej jakości wspieranych przedsięwzięć. Po trzecie wreszcie, w powiązaniu z poprzednim, rozstrzygnięcia kwestii znaczenia podejścia produktowego (tylko tworzenie nowych produktów turystycznych, najlepiej sieciowych, przynosi dochód i daje trwałe miejsca pracy²). U podłoża tych decyzji winny zatem leżeć przesłanki wynikające z nowego paradygmatu rozwoju i oparte na obiektywnych dowodach (*evidence based*), nie zaś stereotypach i wyobrażeniach z minionych czasów. W gruncie rzeczy efektem wymienionych wyborów strategicznych powinna być ograniczona do niewielu priorytetów polityka rozwoju określonych produktów (i służących im infrastruktur). Nie ma władz mogących sobie pozwolić na finansowanie wszystkiego. Dotyczy to zwłaszcza państw na dorobku i nie dysponujących wieloma spektakularnymi atrakcjami turystycznymi skali światowej czy choćby europejskiej.

Władze publiczne nie muszą i nie powinny finansować wszystkich możliwych przedsięwzięć, pozostawiając inicjatywę w zakresie rozwoju większości produktów inwestorom prywatnym. Powinny jednak wyraźnie określić i uzasadnić wybór kluczowych priorytetów wsparcia (sformułować realistyczną politykę rozwoju turystyki).³ Wybór ten winien też znaleźć odzwierciedlenie także w planach zagospodarowania przestrzennego, zapobiegając chaosowi i ograniczając do rozsądnego minimum skalę możliwych konfliktów gospodarki (w tym turystycznej) i przyrody.

Z punktu widzenia atrakcyjności turystycznej Polski w międzynarodowym ujęciu porównawczym Polska – podobnie jak większość wschodnich i południowych sąsiadów - nie należy do czołówki europejskiej. Góry bywają większe i wyższe, pojezierza bardziej rozległe, miasta większe, starsze i hojniej wyposażone w zabytki, morza cieplejsze i czystsze, klimat bardziej sprzyjający pobytom rekreacyjnym. Potwierdza to także statystyka: Polska należy wraz z Ukrainą, Białorusią i krajami bałtyckimi do najrzadziej odwiedzanych krajów regionu.

Duża skala zróżnicowań dotyczy także układu regionalnego. W ujęciu krajowym celem podróży turystycznych są przede wszystkim wielkie miasta i ich okolice (Warszawa i Kraków zajmują czołowe miejsce) oraz dysponujące rozwiniętą infrastrukturą obszary górskie, nadmorskie i pojezierne. Niestety, szczególnie te pojezierne i nadmorskie (z wyłączeniem znów największych miast, jak Gdańsk, Gdynia i Olsztyn), funkcjonują jedynie przez kilka tygodni latem, co niesłychanie pogarsza rachunek kosztów i korzyści budowy infrastruktury turystycznej. Analizując faktyczne kierunki podróży turystycznych trzeba też wziąć pod uwagę, że turyści – zwłaszcza w ci z zagranicy - chętniej odwiedzają zachodnią, niż wschodnią Polskę (choćby z racji lepszego skomunikowania z Niemcami).

Wszystkie te względy potwierdzają potrzebę zerwania z dotychczasową praktyką przynajmniej deklaratywnego wspierania przez władze wszystkiego, co daje się podciągnąć pod termin „turystyka” i podporządkowania interwencji publicznej w tym zakresie jedynie kluczowym dla danego obszaru produktom i towarzyszącej im infrastrukturze o dających się udowodnić bezpośrednich korzyściach w postaci tworzenia nowych i trwałych miejsc pracy i dochodu. Wynika stąd także potrzeba prowadzenia promocji w oparciu o produkty, nie tylko zasoby: turyści w swej masie jeżdżą tylko tam, gdzie mogą korzystać z konkretnych i licznych, najlepiej powiązanych produktów (zakwaterowanie, wyżywienie, zakupy, atrakcje umożliwiające spędzenie wolnego czasu). Na korzyść państw położonych i wyposażonych tak, jak Polska, działają przemiany we współczesnej

² Wbrew rozpowszechnianemu w Polsce mniemaniu, produktem turystycznym nie są ścieżki, szlaki, drogi. Produktem jest jedynie to, co może być przedmiotem sprzedaży turyście. Wymieniona infrastruktura z niewieloma wyjątkami (zresztą na ogół pośrednimi), jest dostępna bezpłatnie i bez bezpośredniego związku z jakimkolwiek innym produktem turystycznym. Decyzja o ich finansowaniu winna zatem wynikać z analizy realnych kosztów i korzyści.

³ Wymogu tego (koncentracji działań i zasobów na prawdziwie strategicznych kwestiach) nie spełniają żadne obowiązujące dziś dokumenty strategiczne turystyki rangi krajowej i regionalnej.

turystyce, polegające na odchodzeniu od tradycyjnego modelu turystyki masowej rekreacyjnej (tzw. słońce, piasek, morze) i m.in. na wzroście zainteresowania turystyką kulturową oraz turystykami niszowymi, a także na wzroście znaczenia produktów i infrastruktury jako podstawy budowania przewag konkurencyjnych.

Polityka regionalna państwa powinna zmierzać w obszarze gospodarki turystycznej we współdziałaniu z władzami regionalnymi do:

- wspierania jej rozwoju poprzez podnoszenie jakości produktów i infrastruktury w najsilniejszych (najczęściej odwiedzanych) ośrodkach ruchu turystycznego, dając pierwszeństwo przedsięwzięciom służącym tworzeniu produktom o najwyższej jakości międzynarodowej, pozostawiając pozostałe decyzjom władz lokalnych;
- koncentracji nakładów na przedsięwzięciach szeroko pojmowanej turystyki kulturowej, jako z jednej strony coraz bardziej dominującej w konkurencji krajowej i międzynarodowej, zatem przyszłościowej, z drugiej zaś pozwalającej przez wzbogacenie oferty podnieść jakość i przedłużyć sezon w ośrodkach turystyki wakacyjno-rekreacyjnej, bazującej pierwotnie na walorach przyrodniczych (nie bez znaczenia jest także to, że rozwój turystyki kulturowej pozwala ograniczyć presję anieliczne w Polsce obszary atrakcyjne zarazem przyrodniczo i turystycznie);
- prowadzenia polityki wyboru projektów wsparcia na podstawie analizy ich efektów w postaci trwałych miejsc pracy i dochodu;
- wspierania jedynie akcji promocyjnych regionów budowanych na konkretnych produktach turystycznych (turystyka z punktu widzenia rozwoju jest sektorem gospodarki) i skoordynowanych z promocją biznesową.

Wsparcie krajowe dla rozwoju turystyki w województwach powinno zostać przede wszystkim skoncentrowane w dolnośląskim, małopolskim, mazowieckim, pomorskim, warmińsko-mazurskim i zachodniopomorskim.

8.6 PROMOCJA REGIONÓW

Promocja jest tu rozumiana jako integralny element koncepcji 4P, to jest marketingu (obok produktu, ceny, dystrybucji – po angielsku *product, price, place*). Koncepcja pierwotnie dotycząca jedynie promocji produktów przedsiębiorstw, w związku z pojawieniem się nowych pól konkurencji, obejmowanych przez kraje, regiony i miasta, dziś jest powszechnie rozwijana na potrzeby władz publicznych, a marką (produktem promowanym)stają się one same.

Produkt w przypadku promocji regionów rozumie się na ogół także jako więcej niż sumę produktów regionalnych (produkt złożony lub mega-produkt). Dotyczy to zwłaszcza obszarów o wysokiej aktywności gospodarczej, dysponujących wieloma i znanymi poza granicami regionu, zróżnicowanymi i spełniającymi współczesne wymogi jakościowe produktami, gdzie mnogość wysokiej jakości i uznanych produktów upoważnia do podjęcia *brandingu* (promocji marki) pod wspólną nazwą⁴. Jednak im mniej znany obszar lub region, i jego oferta, tym bardziej konkretna, oparta na specyficznych istniejących produktach, winna być akcja promocyjna. Działanie promocyjne winno odwoływać się do skojarzeń z regionem charakteryzujących nie jego mieszkańców czy władze, lecz przez adresatów promocji, zatem osoby i instytucje z zewnątrz, na ogół dysponujące raczej wyobrażeniami, niż wiedzą na temat promowanego regionu. Zależnie od tego, czy wyobrażenia te mają charakter w przeważnej mierze pozytywny czy negatywny, promocja regionu winna zmierzać ku neutralizacji skojarzeń negatywnych i budowie lub umacnianiu skojarzeń pozytywnych. Wszelkie znaki graficzne winny odwoływać się do już istniejących pozytywnych skojarzeń i winny być skoordynowane niezależnie od sfery, jakiej dotyczą (turystyka, biznes itd.). W szczególności za

⁴ np. kampania marketingowa Hiszpanii pod hasłem: „Spain: everything under the Sun”

wszelką cenę należy unikać stosowania w promocji danego obszaru wielu odrębnych znaków graficznych stosowanych przez działających autonomicznie, w sposób nieskoordynowany, gestorów (właścicieli marek)⁵. Wreszcie podejmowanie działań promocyjnych oderwanych od realnie istniejącej oferty biznesowej czy turystycznej najzupełniej mija się z celem. Promocja winna być z jednej strony skoncentrowana na najlepszych produktach, wiodących markach regionu, z drugiej zaś na grupie docelowej najliczniej reprezentującej potencjalnych klientów.

Pod tym względem sytuacja w Polsce jest wielce zróżnicowana, co, biorąc pod uwagę stosunkowo krótką historię promocji regionów i kraju w warunkach demokracji i gospodarki rynkowej o cechach wyznaczanych w rosnącym stopniu przez globalizację nie powinno specjalnie dziwić, choć może martwić. Promocja kraju na razie (do czasu opracowania i wdrożenia zintegrowanej koncepcji) nie może być uznana za wzór dla kogokolwiek. Podejmowane działania przez władze regionalne są silnie zróżnicowane pod względem spójności koncepcji, nasilenia czy też stopnia spełnienia wcześniej przedstawionych pożądanых cech promocji. Przykładem przemysłowej, spójnej graficznie koncepcji może być promocja województwa śląskiego (pod ogólnym hasłem „*Śląsk: pozytywna energia*”). Zbliżone próby z wykorzystaniem do celów kampanii promocyjnych podjęto (czasem wcześniej) m.in. w Małopolsce, pomorskim czy zachodniopomorskim. Na ogół jednak (z wyłączeniem Małopolski, gdzie produkty flagowe to Kraków i Tatry) trudno się zorientować, jakie produkty tworzą faktyczną podstawę promocji i mogą służyć specjalizacji regionu w konkurencji krajowej i międzynarodowej.

Istnieją regiony, gdzie o kampanii promocyjnej trudno mówić. Tak jest np. na Mazowszu, rozdartym na obszar metropolitalny Warszawy i resztę oraz i pozbawionym pomysłu na wspólną lub oddzielne kampanie promocyjne. Istnieją wreszcie regiony o na tyle ograniczonym zasobie produktów i budżecie, że prowadzą minimalną akcję promocyjną (np. opolskie). Istnieją także regiony o podobnie ograniczonym zasobie produktowym i słabo rozwiniętej infrastrukturze, a mimo to rozwijające szeroką i kosztowną akcję promocyjną województwa (świętokrzyskie). Bardzo zróżnicowana jest także zdolność regionów do trafnego zdefiniowania adresatów promocji, co pomogłoby poprawić relację kosztów do efektów. W niektórych przypadkach (Małopolska, a ściślej Kraków), zbyt późne podjęcie prac nad pozycjonowaniem oferty turystycznej (określeniem i dostosowaniem do grupy docelowej) przyczyniło się do zalania miasta masowymi, mało wymagającymi, za to często kłopotliwymi i kosztownymi w obsłudze turystami. W niektórych obszarach promocji (np. w turystyce) nadal przeważa stary paradygmat, pod wpływem czego rozwój i promocję turystyki ogranicza się do eksponowania walorów przyrodniczych (choć dane statystyczne wyraźnie pokazują, że nie tylko turyści zagraniczni odwiedzają w Polsce przede wszystkim wielkie miasta i szukają atrakcji bazujących na szeroko pojmowanych walorach kulturowych). Generalnie wszystkie pomysły na promocję terytorialną łączy brak powiązań z promocją kraju.

Jednym z warunków racjonalnego oddziaływania na promocję terytorialną winno być – wykraczające poza ramy polityki regionalnej – wypracowanie jednolitej koncepcji promocji kraju. Z zastrzeżeniem konieczności spełnienia tego warunku w odniesieniu do wspierania zwłaszcza promocji zagranicznej, podstawowym kierunkiem polityki regionalnej kraju w zakresie wsparcia promocji regionalnej winno być ograniczenie wsparcia do projektów stanowiących ważny dla regionu i dla kraju i już konkurencyjny produkt o wysokiej jakości w świetle standardów międzynarodowych. W sferze biznesu winno to preferować produkty innowacyjne, tam, gdzie to możliwe odwołujące się do regionalnej tradycji i warunków (np. rozwój technologii ochrony środowiska czy czystych technologii węglowych w śląskim). Podobnie w przypadku promocji turystycznej już istniejące atrakcje winny stać się podstawą promocji. Generalnie zaś wspierane powinny być przede wszystkim działania promocyjne o jasno określonych podstawach (sektorach, produktach, czy flagowych ośrodkach turystycznych), trafnie zdefiniowanej grupie docelowej, posługującej się mierzalnymi wskaźnikami sukcesu i gwarantującej efektywność i wykonalność przedsięwzięcia oraz podnoszące konkurencyjność regionu i kraju. Preferencja winna też być dana działaniom skoordynowanym z

⁵ Z takim stanem rzeczy mamy do czynienia na poziomie krajowym, gdzie do celów promocji Polski za granicą w użyciu jest kilkanaście znaków graficznych, co *summa summarum* przynosi więcej strat, niż korzyści.

flagowymi akcjami promocyjnymi realizowanymi przez rząd i jego agendy. Biorąc pod uwagę słabą rozpoznawalność polskich produktów, regionów i miast za granicą, absolutne pierwszeństwo winno się dać tym, które choć trochę są znane (z wykluczeniem sektorów upadających, przestarzałych). W ujęciu terytorialnym daje to preferencję regionom i ośrodkom metropolitalnym oraz ich produktom biznesowym, kulturalnym i turystycznym.

W związku z powyższymi uwagami wsparcie krajowe dla promocji regionów – z zastrzeżeniem spełnienia wymogów jakościowych – winno się ograniczyć w najbliższych latach w pierwszej kolejności do województw mazowieckiego, małopolskiego, dolnośląskiego, wielkopolskiego, pomorskiego i zachodniopomorskiego, a w Polsce wschodniej – w znacznym stopniu dla zainicjowania procesu budowy marki – lubelskiego.

9. KRAJOWA POLITYKA REGIONALNE W WOJEWÓDZTWACH

9.1 WOJEWÓDZTWO DOLNOŚLĄSKIE

Województwo dolnośląskie jest regionem ważnym dla kraju. Wrocław jest jego największym zasobem, ma bowiem relatywnie nieźle rozwinięte funkcje metropolitalne, jest jednocześnie istotnym ośrodkiem badawczym i akademickim, o ponadregionalnym znaczeniu. Podjęte w ostatnim okresie wysiłki rewitalizacji centralnych części miasta zwiększyły jego turystyczną atrakcyjność, choć znaczne obszary ciągle wymagają rewitalizacji.

Ważnym zasobem regionu są złoża miedzi i innych metali w LGOM – choć sytuacja ekonomiczna komitatu jest zależna od czynników zewnętrznych – ceny miedzi i światowego popytu na nią. Walorami regionu jest tak ze jego potencjał turystyczno-uzdrowiskowy, zmieniony korzystnymi choć ciągle niewystarczającymi przemianami w substancji miejskiej, szczególnie w Kotlinie Kłodzkiej.

Relatywnie dobre skomunikowanie regionu z Niemcami i (gorsze) z Czechami oraz z południowymi regionami Polski zwiększa atrakcyjność inwestycyjną województwa, a szczególnie terenów położonych w bliskości Wrocławia.

Region ma wiele szans rozwoju o znaczeniu ponadregionalnym, a często ogólnokrajowym. Do najważniejszych z nich należy zaliczyć intensyfikowanie jego związków z zagranicą (inwestycyjnych, turystycznych, handlowych, naukowo-badawczych i kulturalnych), rozwijanie potencjału naukowo-badawczego i ściślejsze wiązanie go ze sferą przedsiębiorczości i tym samym zwiększanie poziomu technologicznego i innowacyjnego gospodarki. Szansą jest rozwijanie transportu wodnego na Odrze oraz promocja regionu jako obszaru turystycznie i gospodarczo atrakcyjnego (region może być jedną z „wizytówek” Polski).

Wykorzystanie powyższych szans będzie możliwe, jeżeli zostaną sunięte Lu gospodarki b przynajmniej ograniczone zagrożenia stojące przed województwem. Za najważniejsze należy uznać te, które wynikają z eksploatacji kopali (LGOM, „worek Turowski”) oraz z niewystarczająco uregulowanej gospodarki wodnej. Społeczne i gospodarcze skutki upadku wielu tradycyjnych dziedzin gospodarki regionu (wydobycie i przetwarzanie węgla, rolnictwo uspołecznione, przemysł maszynowy, kompleks uzdrowiskowy) nie zostały do dzisiaj przezwyciężone, co ogranicza endogenne możliwości rozwoju niektórych obszarów regionu i jego atrakcyjność inwestycyjną i turystyczną. Atrakcyjność tę można także zwiększać przezwyciężając chaotyczną suburbanizację Wrocławia oraz degradację niektórych miast.

Szanse regionu nie zostaną w pełni wykorzystane, jeżeli nie poprawi się jego skomunikowanie (drogowe i kolejowe) z przynajmniej dwoma ważnymi ośrodkami miejskimi Polski: Warszawą (a tym samym i Łodzią) oraz Poznaniem. Budowa dróg krajowych oraz poprawa sieci kolejowej nie jest, co prawda, przedmiotem działań samorządu, lecz może on współpracować z agendami rządowymi w usprawnieniu tego procesu.

Oddziaływania krajowej polityki regionalnej na województwo dolnośląskie powinno koncentrować się na następujących przedsięwzięciach podejmowanych wspólnie z samorządem wojewódzkim i ewentualnie także z lokalnym:

- Wspomaganiu jego atrakcyjności międzynarodowej. Należą tu takie jak:
 - budowę centrum konferencyjno-wystawienniczego;
 - promocja biznesowa i turystyczna;
 - wspieranie międzynarodowej współpracy naukowo-badawczej najsilniejszych placówek i zespołów naukowych;

- stwarzanie zachęt inwestycyjnych (niekoniecznie w formie pieniężnej) dla potencjalnych inwestorów, szczególnie niosących kapitał innowacyjny;
- wspieranie działań rewitalizacyjnych najbardziej atrakcyjnych miejscowości turystycznych i uzdrowiskowych.
- Wspieranie najsilniejszych placówek i zespołów naukowych, a także relacji nauki między biznesem a nauka przez współprace w tworzeniu parków technologicznych, zamawianiu i współfinansowaniu badań stosowanych.
- Radykalna poprawa połączeń transportowych z Warszawą oraz z Poznaniem, jak również z Czechami.
- Ograniczanie zagrożeń ekologicznych:
 - ochrona przeciwpowodziowa – podejmowana wraz w województwami położonymi w zlewni Odry, wraz ze zwiększaniem możliwości żeglugi rzecznej;
 - monitorowanie zagrożeń wynikających z eksploatacji złóż miedzi i ewentualne współdziałanie w ich zmniejszaniu.

9.2 WOJEWÓDZTWO KUJAWSKO-POMORSKIE

Województwo kujawsko-pomorskie jest położone w środkowo-północnej części Polski. Ma dwie stolice, będące zarazem głównymi miastami regionu: Toruń (siedziba władz samorządowych) oraz Bydgoszcz (siedziba wojewody). Rozproszenie kluczowych instytucji pomiędzy dwa miasta nie jest ułatwieniem w tworzeniu silnego regionalnego ośrodka wzrostu. Rozwijane są koncepcje utworzenia duopolu Bydgoszcz-Toruń, jednak odległość dzieląca oba miasta oraz czynniki historyczne ograniczają możliwość sukcesu takiego przedsięwzięcia w dającym się przewidzieć czasie. Oba miasta pełnią istotne funkcje regionalne jako ośrodki administracyjne, akademickie oraz – zwłaszcza Toruń (starówka na liście dziedzictwa kulturowego UNESCO) – turystyczne. Rewitalizacja śródmiejskich obszarów Bydgoszczy nad Brdą oraz rewitalizacja tzw. węzła wodnego (z wykorzystaniem systemu wodnego łączącego dorzecze Wisły z Notecią i Europą zachodnią) sprzyja rozwojowi funkcji turystycznych miasta. W Bydgoszczy znajduje się jeden z najlepszych polskich szpitali oraz ośrodek szkoleniowy NATO. W regionie istnieją także inne miasta o znaczących walorach kulturowych (m.in. Chełmno) oraz tradycjach przemysłowych (np. Włocławek, Grudziądz). Ich restrukturyzacja jest zaawansowana, ale jeszcze nie zakończona. Do obszarów atrakcyjnych przyrodniczo zalicza się coraz łatwiej dostępne obszary pojezierne, dolinę Wisły oraz Bory Tucholskie.

Region jest stosunkowo dobrze dostępny dzięki położeniu na szlakach transportowych A1 (Gdańsk- Katowice) oraz dróg krajowych nr 5 (Poznań-Gdańsk) i 10 (Warszawa-Szczecin). Względnie dobrze rozwinięta sieć dróg czyni znaczne obszary województwa – zwłaszcza w centralnej części województwa - atrakcyjnymi inwestycyjnie.

Województwo kujawsko-pomorskie, odznaczając się względnie dobrym poziomem rozwoju oraz liczącym się potencjałem endogenicznym, nie napotyka ekstremalnych zagrożeń, a z powodu rozproszenia terytorialnego funkcji regionalnych i kluczowych ośrodków administracyjnych ma równie zróżnicowane szanse.

Region dzięki korzystnemu położeniu, względnie dobrze rozwiniętej gospodarce i atrakcjom turystycznym, ma istotne szanse rozwojowe o znaczeniu ponadregionalnym. Do najważniejszych należy istnienie dość silnych ośrodków akademickich i badawczych Bydgoszczy i Torunia, które w połączeniu z rozwiniętą przedsiębiorczością tworzą warunki aktywizacji ekonomicznej regionu także z wykorzystaniem kontaktów zagranicznych. Spory potencjał kryje się także w rozwoju funkcji kulturalnych obu miast, a także w rozwoju turystyki kulturowej i – w pewnym stopniu – także przyrodniczej. Z racji dziedzictwa kulturowego rangi międzynarodowej (zwłaszcza Toruń) turystyka kulturowa winna stać się podstawą promocji regionu. Szansą w długim okresie jest także rozwój transportu wodnego w oparciu o bydgoski węzeł wodny.

Wykorzystanie powyższych szans wymagać będzie uporania się z istniejącymi zagrożeniami. Do głównych należą zagrożenie powodzią oraz problem zdekapitalizowanej tamy na Wiśle we Włocławku. To drugie zależy w oczywistym stopniu od decyzji władz centralnych. Rolniczy charakter znacznej części regionu i rozproszone osadnictwo sprzyjają też rozpraszaniu środków inwestycyjnych na drobne, lokalne przedsięwzięcia, co utrudnia koncentrację wysiłków na niewielu, ale kluczowych, o znacznym potencjale rozwojowym projektach.

Oddziaływanie polityki krajowej na rzecz województwa kujawsko-pomorskiego winno się koncentrować na następujących działaniach:

- Wspomaganiu budowania jego atrakcyjności krajowej i międzynarodowej przez:
 - wzmacnianie współpracy stolic województwa;
 - promocję biznesową i turystyczną regionu;
 - wsparcie udzielane dla czołowych zespołów i placówek naukowo-badawczych;
 - tworzenie zachęt dla potencjalnych inwestorów.

- Niwelowanie zagrożeń środowiskowych:
 - inwestycje związane ze stopniem wodnym we Włocławku;
 - poprawa stanu ochrony przeciw-powodziowej.

9.3 WOJEWÓDZTWO LUBELSKIE

Województwo lubelskie należy do grona najslabiej rozwiniętych regionów Polski wschodniej. Największym miastem regionu (zarazem największym miastem Polski wschodniej) jest Lublin. Miasto Lublin na tle pozostałych wyróżnia się potencjałem ludnościowym, znacznym potencjałem akademickim i – w nieco mniejszym stopniu - naukowo-badawczym. Na tle innych regionów Polski wyróżnia się wysokim odsetkiem osób z wykształceniem wyższym. Lublin zarazem jest ważnym ośrodkiem życia kulturalnego wschodniej Polski oraz – dzięki konsekwentnie prowadzonej rewitalizacji zabytków staromiejskich – szybko rozwijającym się ośrodkiem turystycznym. Do znaczących ośrodków turystycznych województwa należą także – choć na ogół położone peryferyjnie - Zamość (na liście dziedzictwa UNESCO), Puławy i Chełm z okolicami. Walory przyrodnicze (parki narodowe i krajobrazowe) są słabo wykorzystane (i tylko na potrzeby lokalne) z powodu niedoborów odpowiedniej infrastruktury. Województwo ma w znacznym stopniu charakter wiejski i rolniczy. Region dysponuje zasobami dobrej jakości węgla kamiennego. Region leży na trasie łączącej z Ukrainą (z Warszawy), jednakże infrastruktura transportowa jest słabo rozwinięta (drogowa i tym bardziej kolejowa). Główne szlaki transportowe kraju omijają województwo, wskutek czego jest słabo dostępne komunikacyjnie, co niekorzystnie wpływa na atrakcyjność inwestycyjną regionu. Podobnie jak sąsiedztwo słabo rozwiniętych obszarów Białorusi i Ukrainy.

Szanse rozwoju regionu są ograniczone jego peryferyjnym położeniem i niedorozwojem infrastruktury komunikacyjnej oraz strukturą gospodarczą obciążoną wysokim zatrudnieniem w rolnictwie. Do głównych szans należy rozwój funkcji ponadregionalnych w Lublinie w oparciu o istniejące instytucje administracji, kulturalne i szkoły wyższe. W pierwszej kolejności realizacji szans przysłuży się silniejsze powiązanie czołowych regionalnych uczelni z najsilniejszymi ośrodkami naukowo-badawczymi kraju, a także zagranicy (zarówno unijnymi, jak i Europy wschodniej). Silny ośrodek akademicki Lublina, po wzmocnieniu więzi ze sferą przedsiębiorstw, może odegrać istotną rolę w procesie restrukturyzacji przestarzałej gospodarki regionu. Szansą jest także promocja walorów turystycznych regionu (pod warunkiem równoczesnej konsekwentnej rozbudowy dobrej jakości infrastruktury turystycznej), a także rozwój kontaktów z krajami ościennymi. Podniesieniu atrakcyjności regionu służyć będzie także poprawa infrastruktury transportowej łączącej z głównymi ośrodkami kraju i przejściami granicznymi.

Wykorzystanie powyższych szans będzie możliwe pod warunkiem uporania się z zagrożeniami stojącymi przed regionem. Za główne należy uznać nieproporcjonalnie wysokie zatrudnienie w rolnictwie, a także szybkie na niektórych obszarach procesy starzenia się ludności i/lub depopulacji (też w wyniku migracji). Istotnym zagrożeniem w związku ze zmianami demograficznymi oraz występującą i oczekiwaną restrukturyzacją może się okazać utrzymanie tendencji do rozpraszania środków na rozwój na liczne małe projekty punktowe o zerowym lub znikomym znaczeniu dla restrukturyzacji i rozwoju regionu.

Oddziaływania krajowej polityki regionalnej na województwo lubelskie powinno koncentrować się na następujących przedsięwzięciach:

- Wspieraniu atrakcyjności regionu dla inwestycji i turystyki przez:
 - restrukturyzację bazy gospodarczej regionu;
 - rozwój stolicy i głównych miast subregionalnych;
 - wspieranie rozwoju współpracy naukowej i badawczej lubelskich przodujących zespołów naukowo-badawczych z czołowymi ośrodkami krajowymi i zagranicznymi;
 - rozwój funkcji kongresowo-wystawienniczej o zasięgu ponadnarodowym w Lublinie;
 - promocję biznesową i turystyczną;
 - tworzenie zachęt dla inwestycji w regionie.

- Wspieranie najsilniejszych placówek i zespołów naukowych, a także relacji nauki między biznesem a nauka przez współprace w tworzeniu parków technologicznych, zamawianiu i współfinansowaniu badań stosowanych.
- Rozwój połączeń transportowych z najbliższymi metropoliami krajowymi oraz przejściami granicznymi.

9.4 WOJEWÓDZTWO LUBUSKIE

Województwo lubuskie leży w zachodniej części Polski i graniczy z Niemcami. W rezultacie region ma duże znaczenie dla powiązań gospodarczych Polski z pozostałymi krajami Unii Europejskiej, bowiem na lubuskim odcinku polsko-niemieckiej granicy funkcjonuje szereg najważniejszych drogowych i kolejowych przejść granicznych. Funkcję ośrodków stołecznych w regionie pełnią dwa miasta: Gorzów Wielkopolski i Zielona Góra, które mają jednak trzeciorzędne znaczenie w polskim systemie osadniczym. W efekcie dostępność niektórych usług publicznych, np. medycznych, jest w tym regionie relatywnie słaba.

Region dysponuje pewnymi zasobami naturalnymi, wśród których - poza najwyższą w kraju lesistością - należy wskazać nieeksploatowane złoża węgla brunatnego w okolicach Gubina.

Do silnych stron województwa lubuskiego należy zaliczyć korzystną strukturę wiekową ludności, a także relatywnie dobrze rozwiniętą policentryczną sieć osadniczą złożoną z mniejszych ośrodków miejskich. Ponadto przygraniczne położenie województwa sprzyja rozwojowi współpracy transgranicznej, w tym prowadzonej w ramach euroregionów, których działania obejmują m.in. rozwój kontaktów społecznych, edukacyjnych i kulturalnych. W regionie obserwowane jest duże zaangażowanie społeczności lokalnych i organizacji pozarządowych w funkcjonowanie samorządów terytorialnych. Ponadto bliskość berlińskiego rynku pracy powoduje, że realna skala ubóstwa i marginalizacji społecznej jest ograniczona.

Natomiast do słabych stron regionu można zaliczyć niski poziom innowacyjności gospodarki przy jednoczesnej dominacji pracochłonnych gałęzi przemysłu, a także słabo rozwiniętych instytucjach otoczenia biznesu. Ponadto stopa bezrobocia, w niektórych powiatach jest relatywnie wysoka, co wynika z likwidacji PGR-ów na początku lat 90-tych.

Do najważniejszych szans województwa lubuskiego należy rozwój międzynarodowych powiązań transportowych w układzie równoleżnikowym (A2) i południkowym (S3). Szansą jest również rozwój transportu śródlądowego na Odrze, a także wykorzystanie walorów przyrodniczych i kulturowych do rozwoju turystyki, w tym osadnictwa emeryckiego. Pewne możliwości związane są również napływem do regionu kapitału zagranicznego w przemysłach innowacyjnych, rozwojem międzynarodowych powiązań w sferze badawczo-rozwojowej, a także większą dostępnością kapitału ryzyka dla małych i średnich przedsiębiorstw.

Zagrożenia dotyczą przede wszystkim utrwalania się obszarów biedy na obszarach postpegeerowskich, a także degradacji społeczno-gospodarczej niektórych mniejszych ośrodków miejskich oraz pasa przygranicznego w tych jego fragmentach, które nie leżą w bezpośredniej bliskości przejść drogowych do Niemiec.. Ponadto w regionie występuje zagrożenia powodziowe.

Oddziaływanie krajowej polityki regionalnej na województwo lubuskie powinno koncentrować się na następujących przedsięwzięciach podejmowanych wspólnie z samorządem wojewódzkim i ewentualnie także z lokalnym:

- wzmacnianiu funkcji metropolitalnych w dwóch najważniejszych ośrodkach miejskich, w tych rozwój powiązań między tymi ośrodkami,
- rozwoju szkolnictwa wyższego, w tym w ramach transgranicznego Collegium Polonicum,
- podniesieniu jakości kształcenia w obszarach postpegeerowskich,
- rozwoju transportu wodnego i poprawa systemu ochrony przeciwpowodziowej w zlewni Odry.

9.5 WOJEWÓDZTWO ŁÓDZKIE

Województwo łódzkie jest centralnie położonym regionem kraju borykającym się nadal z następstwami restrukturyzacji tradycyjnych przemysłów w głównych miastach regionu oraz z niskim potencjałem rozwoju endogenicznego na obszarach wiejskich zdominowanych przez niskoproduktywne rolnictwo. Zarazem stolica regionu, Łódź, dysponuje poważnym zasobem w postaci wyższych uczelni i ośrodków badawczo-rozwojowych i dobrze rozwiniętym kapitałem ludzkim. Położenie na skrzyżowaniu głównych szlaków drogowych (przyszłej autostrady A1 i niedokończonych A2) wkrótce (?) uczyni Łódź jedną z lepiej skomunikowanych aglomeracji, o łatwym dostępie do Poznania, Krakowa, Trójmiasta i Katowic, później też do Warszawy. Złe są połączenia z dynamicznie rozwijającym się Wrocławiem. Problemem są także połączenia kolejowe do Poznania i Wrocławia, a połączenie z Warszawą nie osiąga współcześnie wymaganych parametrów jakościowych..

Korzystne centralne położenie czyni region coraz bardziej atrakcyjnym miejscem lokowania inwestycji, choć na razie są to w większości inwestycje niskiej technologii. Region, podobnie jak pobliskie mazowieckie, ma charakter dualny: wielkie miasto otoczone przez słabo rozwinięte i niskozurbanizowane obszary. Kluczowy zasób regionu, jakim jest Łódź, do dziś boryka się ze skutkami gwałtownej restrukturyzacji przemysłu włókienniczego i cierpi na znaczący odpływ mieszkańców, zwłaszcza młodych i dobrze wykształconych, dla których brakuje miejsc pracy odpowiadających ich kwalifikacjom. Łódź jest w skali europejskiej wybitnym zespołem urbanistycznym obfitującym w zabudowę przemysłową i rezydencjonalną, wymagającą jednak wielkich nakładów na ich rewitalizację i dostosowanie do współczesnych wymogów miasta, które nie dysponuje niezbędnymi środkami. Istotne znaczenie w gospodarce regionu ma wydobywanie węgla brunatnego i produkcja energii elektrycznej, jednak w razie zaostrzenia norm środowiskowych pod hasłem „walki ze zmianami klimatu” region czeka w przyszłości restrukturyzacja tego sektora, mimo wystarczających zasobów surowcowych.

Województwo na obecnym etapie rozwoju ma względnie ograniczone szanse rozwojowe o znaczeniu ogólnokrajowym. Należy do nich zaliczyć przede wszystkim rozwój przedsiębiorczości i konkurencyjności regionu w oparciu o zasoby uczelni łódzkich. Szansą jest też rozwój nisz w przemysłach tradycyjnych: dostępność specjalistów, ośrodków badawczo-rozwojowych i wyższych uczelni tworzy po temu dobre warunki (np. przemysł mody i wzornictwo tekstylne oraz odzieżowe), a także promocja regionu, koncentrująca się w pierwszej kolejności na walorach Łodzi jako miejsca inwestycji i turystyki kulturowej. Głównym czynnikiem wspomagającym w najbliższym czasie szanse rozwojowe regionu i podnoszącą jego atrakcyjność w wielu dziedzinach jest postępująca (i dość zaawansowana) budowa i modernizacja sieci transportowej. Dlatego w krótkim okresie za szansę można uznać budowę centrów logistycznych korzystających z dostępu do głównych szlaków transportowych, a w przyszłości także rozwój inwestycji w innych sektorach.

Dla wykorzystania powyższych szans konieczne będzie uporeanie się z zagrożeniami rozwoju województwa. Dziś zaliczyć do nich należy nadal niedrożny system transportowy regionu i – w mniejszym stopniu - miasta stołecznego oraz negatywne następstwa restrukturyzacji tradycyjnych przemysłów. Towarzyszy im od dłuższego czasu postępująca degradacja miast i dzielnic (przybierająca katastrofalny wymiar na niektórych obszarach Łodzi), starzenie się ludności i niekontrolowana suburbanizacja.

Polityka regionalna w odniesieniu do województwa łódzkiego powinna się w najbliższym czasie koncentrować na następujących działaniach.

- Wzrost atrakcyjności regionu jako miejsca inwestycji, pracy i turystyki
 - wsparcie rewitalizacji kompleksów poprzemysłowo-rezydencjonalnych w Łodzi m.in. przez budowę centrum konferencyjno-wystawienniczego i rozwój infrastruktury turystyki i kultury;

- promocja biznesowa; początkowo w oparciu o zasoby aglomeracji łódzkiej i ośrodków węzłowych przy głównych szlakach transportowych;
 - wspieranie międzynarodowej współpracy naukowo-badawczej najsilniejszych placówek i zespołów naukowych;
 - stwarzanie zachęt inwestycyjnych (niekoniecznie tylko w formie pieniężnej) dla potencjalnych inwestorów, szczególnie niosących kapitał innowacyjny;
- Wspieranie najsilniejszych placówek i zespołów naukowych, a także relacji nauki między biznesem a nauką przez współpracę w tworzeniu parków technologicznych, zamawianiu i współfinansowaniu badań stosowanych. Także wsparcie rozwoju Łodzi jako centrum kształcenia międzynarodowego.
 - Monitorowanie szans rozwojowych kompleksu węglowo-energetycznego.

9.6 WOJEWÓDZTWO MAŁOPOLSKIE

Województwo małopolskie jest położone na południu kraju i graniczy ze Słowacją. Mimo dużej gęstości zaludnienia poziom zurbanizowania jest dosyć niski. Stolica województwa, Kraków, jest ważnym w skali krajowej ośrodkiem gospodarczym, naukowym, kulturalnym i turystycznym. Inne ważniejsze miasta to Tarnów i Nowy Sącz.

Województwo małopolskie charakteryzuje się znaczącym potencjałem naukowym i badawczo-rozwojowym. Pod względem nakładów na działalność badawczo-rozwojową *per capita* wyprzedza je jedynie województwo mazowieckie.

Region pełni ważną rolę w systemie transportowym kraju, jednak infrastruktura transportowa nie jest wystarczająco rozwinięta, a częściowo zdekapitalizowana (szczególnie dotyczy to sieci kolejowej). Problemem jest również przeciążony układ drogowy w Krakowie.

Zróżnicowane środowisko geograficzne decyduje o atrakcyjności turystycznej regionu. Na terytorium województwa małopolskiego znajduje się aż sześć parków narodowych (Babiogórski, Gorczański, Ojcowski, Pieniński, Tatrzański oraz częściowo Magurski). Obszary prawnie chronione zajmują 58,9% powierzchni województwa (2. miejsce w kraju). Region dysponuje także znacznym potencjałem uzdrowiskowym (np.: Krynica, Muszyna, Rabka). Także walory kultury materialnej decydują o atrakcyjności turystycznej Małopolski. Jest to przede wszystkim Kraków, ale także drewniane sakralne obiekty zabytkowe wpisane na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego UNESCO, zamki i ruiny zamków, zespoły urbanistyczne Starego Sącza i Tarnowa, miejsca pielgrzymkowe (np. Kalwaria Zebrzydowska), kopalnia soli w Wieliczce.

W regionie występują dość poważne problemy ekologiczne: zanieczyszczenie Krakowa pyłami i gazami pochodzącymi z elektrociepłowni oraz huty, a także antropopresja na przyrodę Karpat.

Region ma istotne szanse rozwojowe o znaczeniu ogólnokrajowym. Wśród najważniejszych należy wymienić: rozwój funkcji metropolitalnych Krakowa, rozwój ośrodka akademickiego i naukowego, rozwój działalności innowacyjnej, rozwój turystyki.

Najważniejsze zagrożenia dla rozwoju regionu to przede wszystkim: postępująca niedrożność regionalnego systemu transportowego, narastające zjawisko niekontrolowanej suburbanizacji w otoczeniu Krakowa, utrzymywanie się dużego zatrudnienia w rolnictwie, katastrofy przemysłowe, zagrożenie powodzią, zasiedlenie terenów zalewowych i osuwiskowych zagrożonych katastrofami naturalnymi, antropopresja na tereny przyrodniczo cenne.

Krajowa polityka regionalna w województwie małopolskim powinna koncentrować się na następujących przedsięwzięciach podejmowanych wspólnie z samorządem wojewódzkim i ewentualnie także z lokalnym:

- Wzmacnianie funkcji metropolitalnych Krakowa (przede wszystkim: wzmacnianie ośrodka akademickiego i naukowego; rozwój instytucji otoczenia biznesu; rozwój funkcji kulturalnych; rewitalizacja, rozwój turystyki, utworzenie centrum kongresowo-wystawienniczego).
- Wspieranie najsilniejszych placówek i zespołów naukowych, a także relacji nauki między biznesem a nauką oraz instytucji innowacyjnego otoczenia biznesu.
- Poprawa dostępności transportowej regionu (infrastruktura transportu drogowego, kolejowego oraz lotniczego – rozwój podkrakowskiego lotniska Balice) oraz wewnątrzregionalnego systemu transportowego (w tym przede wszystkim między Krakowem a Zakopanem).
- Wspieranie utrzymania wysokiej jakości krajobrazu i poprawy stanu środowiska naturalnego w najważniejszych przyrodniczo i turystycznie częściach regionu (ze szczególnym uwzględnieniem Tatr).

- Poprawa ochrony przeciwpowodziowej w zlewni Wisły.
- Międzynarodowa promocja zasobów turystycznych i kulturowych regionu.

9.7 WOJEWÓDZTWO MAZOWIECKIE

Metropolia warszawska stanowi największy zasób regionu, co wynika ze jej specjalizacji w usługach wyższego rzędu takich jak: pośrednictwo finansowe oraz obsługa firm i nieruchomości, funkcje kontrolne i zarządcze, a także działalności naukowo-badawczej i akademickiej. Pozostałe usługi takie jak handel i naprawy, transport, gospodarka magazynowa i łączność oraz hotele i restauracje również mają zasięg ogólnopolski i duże znaczenie w gospodarce regionu. W pozametropolitalnej części regionu znaczącą rolę odgrywa rolnictwo wyspecjalizowane – sadownictwo i ogrodnictwo oraz kompleks mleczny. Różnice w poziomie rozwoju między metropolią warszawską i pozostałą częścią regionu są jednak najwyższe w kraju i należą do największych w Europie.

Wśród silnych stron regionu można wskazać rozwinięty transport lotniczy (tym znaczenie tranzytowe i logistyczne), dużą atrakcyjność migracyjną, w tym zwłaszcza dla osób z wykształceniem wyższym oraz inwestycyjną, szczególnie dla branż o dużej wartości dodanej. Ponadto województwo, dzięki Warszawie, dysponuje najlepszymi w kraju zasobami kapitału ludzkiego oraz dobrze rozwiniętym sektorem małej i średniej przedsiębiorczości.

Do największych problemów regionu należy niedorozwój infrastruktury transportowej (zwłaszcza drogowej), jak również skrajnie niewydolny system transportowy regionu warszawskiego i samej Warszawy. Problem ten jest potęgowany żywiołową suburbanizacją w otoczeniu Warszawy, czemu nie są w stanie sprostać zbyt słabo rozwinięte względem potrzeb systemu infrastruktury sieciowej. Słabą stroną regionu jest duże zróżnicowanie wewnątrzregionalne wynikające ze słabości subregionalnych ośrodków miejskich, które wymagają restrukturyzacji mało zdywersyfikowanej bazy ekonomicznej oraz które powinny być lepiej połączone ze stolicą regionu.

Szanse województwa związane są przede wszystkim z umacnianiem się pozycji Warszawy w globalnej sieci ośrodków metropolitalnych, w tym zwłaszcza poprawy jej atrakcyjności inwestycyjnej pod względem jakościowym, która powinna zastąpić dotychczasowy czynnik konkurencyjności związany z niskimi kosztami wykwalifikowanej siły roboczej. Ponadto należy oczekiwać dalszej internacjonalizacji gospodarki miasta, w tym związanej z rozwojem funkcji kontrolnych i zarządczych w skali ponadnarodowej. Koniecznym warunkiem jest wzrost innowacyjności gospodarki, czemu mógłby sprzyjać rozwój powiązań między sferą nauki i biznesu. Niezbędna jest również poprawa dostępności transportowej regionu w wymiarze krajowym (autostrady i nowoczesne koleje). Województwo z uwagi na najlepszą dostępność w wymiarze międzynarodowym (najważniejsze lotnisko krajowe) powinno być też uwzględnione w zagranicznych akcjach promujących Polskę.

Do najważniejszy zagrożeń należy pogarszanie się spójności transportowej regionu i obszaru metropolitalnego Warszawy związane ze zbyt powolnym eliminowaniem braków infrastruktury transportowej oraz z niedostosowaniem tempa jej rozbudowy do wzrostu natężenia ruchu. Ponadto można oczekiwać nasilenia żywiołowej suburbanizacji na obszarach otaczających Warszawę, co będzie wymagało przeciwstawienia się wzmożonej antropopresji na obszary cenne przyrodniczo, w tym Kampinoski Park Narodowy, a z drugiej koniecznością szybkiego rozwoju infrastruktury technicznej i społecznej. W pozostałej części regionu do podstawowych zagrożeń należy: petryfikacja dotychczasowej struktury gospodarczej charakteryzującej się dużym udziałem nieefektywnego rolnictwa indywidualnego oraz potencjalna degradacja społeczno-gospodarcza monofunkcyjnych ośrodków miejskich.

Oddziaływanie krajowej polityki regionalnej na województwo mazowieckie powinno koncentrować się na następujących przedsięwzięciach podejmowanych wspólnie z samorządem wojewódzkim i ewentualnie także z lokalnym:

- wzmocnieniu metropolitalnych funkcji Warszawy, w szczególnie tych, które mają istotne znaczenie dla międzynarodowej pozycji miasta i jego relacji w światowej sieci metropolitalnej, w tym uwzględnienie promocji międzynarodowej,

- rozwoju innowacyjny branż działalności gospodarczej, w tym przy wykorzystaniu instytucji pomostowych między sektorem nauki i biznesu (np. park technologiczny),
- przeciwdziałaniu niekontrolowanej suburbanizacji poprzez wdrożenie zasady „skoncentrowanej dyspersji” (przyjmującej formę policentrycznego obszaru metropolitalnego), w ramach której powinno nastąpić koordynacja między działaniami planistycznymi i inwestycyjnymi,
- poprawie spójności przestrzenno-funkcjonalnej, polegająca na radykalnej poprawie wewnątrzwojewódzkich oraz wewnątrzmetropolitalnych powiązań transportowych (drogowych i kolejowych),
- poprawie jakości edukacji na obszarach wiejskich województwa.

9.8 WOJEWÓDZTWO OPOLSKIE

Województwo opolskie jest najmniejszym polskim regionem, zarówno z punktu widzenia zajmowanej powierzchni, jak i populacji. Położony jest między lepiej rozwiniętymi i posiadającymi większy potencjał województwami dolnośląskim i śląskim, a od południa graniczy z Republiką Czeską. Stolicą województwa i jedynym większym miastem jest Opole liczące około 125 tysięcy mieszkańców. Opole koncentruje usługi publiczne wyższego rzędu oraz jest ośrodkiem akademickim o skali regionalnej. W regionie mieszka stosunkowo dużo ludności deklarującej narodowość niemiecką co sprzyja nawiązywaniu współpracy międzynarodowej. Rozwija się również transgraniczna współpraca z Czechami.

Infrastruktura transportowa w regionie jest relatywnie dobrze rozwinięta (gęsta sieć drogowa i kolejowa). Region jest również stosunkowo dobrze powiązany z europejskim systemem transportowym (autostrada A4).

Struktura gospodarki regionu charakteryzuje się większym niż przeciętnie w kraju znaczeniem przemysłu, rolnictwa i usług nierynkowych. Względnie duża efektywność opolskiego rolnictwa wynika z wysokiej kultury rolnej, korzystnych warunków glebowo-klimatycznych, a także z lepszego niż w innych polskich regionach wyposażenia gospodarstw rolnych.

Potencjał turystyczny regionu jest umiarkowany. Na uwagę zasługują: Park Krajobrazowy Góry św. Anny i Park Krajobrazowy Gór Opawskich. Najciekawsze zabytki kultury materialnej skoncentrowane są w Opolu, Brzegu, Nysie, Głogówku i Paczkowie.

Obecnie województwo ma raczej ograniczone szanse rozwojowe o znaczeniu ogólnokrajowym. Wśród najważniejszych można wymienić: rozwój stolicy województwa, rozwój współpracy transgranicznej, poprawę powiązań transportowych z Poznaniem i Warszawą oraz Czechami, przyciągnięcie kapitału zagranicznego w przemysłach innowacyjnych, rozwój instytucji otoczenia biznesu i współpracy przedsiębiorstw z instytucjami B+R (z regionu i spoza niego).

Najważniejsze zagrożenia dla rozwoju regionu to przede wszystkim depopulacja związana z odpływem migracyjnym, utrzymująca się mała atrakcyjność inwestycyjna oraz zagrożenie powodziowe.

Krajowa polityka regionalna w województwie opolskim powinna koncentrować się na następujących przedsięwzięciach podejmowanych wspólnie z samorządem wojewódzkim i ewentualnie także z lokalnym:

- Wzmacnianie atrakcyjności inwestycyjnej regionu poprzez:
 - rozwój instytucji otoczenia biznesu i powiązań przedsiębiorstw ze sferą nauki;
 - tworzenie warunków do napływu kapitału zagranicznego w przemysłach innowacyjnych;
 - tworzenie warunków do rozwój sektorów o wysokiej wartości dodanej.
- Wzmacnianie takich form współpracy transgranicznej z Czechami, które w największym stopniu będą przyczyniały się do uzyskiwania korzyści gospodarczych.
- Poprawa bezpieczeństwa przeciwpowodziowego w zlewni Odry oraz rozwój transportu wodnego.

9.9 WOJEWÓDZTWO PODKARPACKIE

Podkarpackie jest jednym z najbiedniejszych regionów Polski oraz Unii Europejskiej. Województwo graniczy ze Słowacją i z Ukrainą. Górski charakter województwa warunkuje rozmieszczenie ludności i strukturę gospodarki. Poziom zurbanizowania regionu jest najniższy spośród wszystkich regionów kraju. Stolicą regionu jest Rzeszów, który pełni rolę regionalnego ośrodka usług wyższego rzędu, w tym szkolnictwa wyższego.

Region ma dość duże znaczenie tranzytowe w układzie wschód-zachód. Infrastruktura transportowa nie jest jednak dostatecznie rozwinięta, zarówno w aspekcie powiązań wewnątrzkrajowych, jak i międzynarodowych.

Istotne znaczenie dla gospodarki regionu ma działalność przemysłowa, w tym w branżach zaawansowanych technologicznie, przede wszystkim związana z klastrem „Dolina Lotnicza”. Słabością regionu jest natomiast duże zatrudnienie w rolnictwie oraz charakterystyki tego sektora. Podkarpackie rolnictwo cechuje się niską towarowością, małą efektywnością oraz szczególnie złą strukturą agrarną. Średnia powierzchnia użytków rolnych przypadających na gospodarstwo jest o połowę niższa niż przeciętnie w kraju.

Największą atrakcją turystyczną województwa są Bieszczady – najślabiej zaludniony rejon Podkarpacia. Obszary chronione, w tym Parki Narodowe (Bieszczadzki i Magurski) zajmują znaczną powierzchnię województwa. Możliwości rozwoju turystyki są jednak istotnie ograniczone słabym rozwojem bazy turystycznej.

Na obecnym etapie rozwoju województwo ma raczej niewielkie szanse rozwojowe o znaczeniu ogólnokrajowym. Najważniejszą szansą jest rozwój Rzeszowa polegający na budowaniu funkcji metropolitalnych o znaczeniu regionalnym i ponadregionalnym szczególnie w zakresie edukacji, szkolnictwa wyższego, badań i rozwoju, innowacyjności, kultury, przedsiębiorczości. Duży potencjał tkwi także w rozwoju „Doliny Lotniczej” oraz innych działalności zaawansowanych technologicznie. Istotnymi szansami rozwojowymi są również: usprawnienie powiązań transportowych wewnątrzkrajowych i międzynarodowych (w tym infrastruktury przejść granicznych) oraz rozwój współpracy transgranicznej.

Najważniejsze zagrożenia dla rozwoju regionu to przede wszystkim utrzymywanie się dużego zatrudnienia w rolnictwie, depopulacja i starzenie się ludności, antropopresja na obszarach przyrodniczo cennych oraz zagrożenia naturalne związane z zasiedlaniem terenów zalewowych i osuwiskowych.

Krajowa polityka regionalna w województwie podkarpackim powinna koncentrować się na następujących przedsięwzięciach podejmowanych wspólnie z samorządem wojewódzkim i ewentualnie także z lokalnym:

- Wzmacnianie funkcji metropolitalnych Rzeszowa
 - wzmacnianie ośrodka akademickiego i naukowego,
 - rozwój instytucji otoczenia biznesu,
 - rozwój funkcji kulturalnych,
 - rozwój funkcji turystycznych (w tym stworzenie ośrodka kongresowo-wystawienniczego o znaczeniu ponadregionalnym).
- Wspieranie działalności gospodarczej w branżach o wysokiej wartości dodanej, w tym przyciąganie kapitału zagranicznego w przemysłach innowacyjnych i budowanie więzi z lokalnymi dostawcami i odbiorcami.
- Rozwój powiązań transportowych o charakterze międzynarodowym (w tym rozbudowa infrastruktury przejść granicznych) i wewnątrzkrajowym.

9.10 WOJEWÓDZTWO PODLASKIE

Województwo podlaskie jest jednym z najslabiej rozwiniętych regionów Polski, a także Unii Europejskiej. Położenie regionu jest peryferyjne a dostępność transportowa do centrów rozwojowych mała zarówno w skali krajowej, jak i europejskiej. Jednocześnie region ma stosunkowo duże znaczenie tranzytowe w kierunku wschodnim (Litwa, Łotwa, Estonia, Białoruś, Rosja). Jednak wyposażenie w infrastrukturę transportową oraz jakość tej infrastruktury (drogowej i kolejowej) pozostawia wiele do życzenia. W kontekście tranzytu szczególnie uciążliwy jest brak obwodnic niektórych miast i miejscowość (np. Augustów).

Region ma charakter typowo rolniczy z najwyższym w kraju udziałem produkcji rolnej w wartości dodanej brutto oraz dużym odsetkiem ludności pracującej w rolnictwie. Przemysł jest stosunkowo słabo rozwinięty, podobnie jak usługi rynkowe.

Stolica województwa, Białystok, jest ośrodkiem akademickim o znaczeniu regionalnym. Miasto posiada także pewien potencjał w zakresie działalności naukowej i badawczo-rozwojowej. Potencjał sektora nauki regionu cechuje się specjalizacją w zakresie medycyny.

Region charakteryzuje się dobrym stanem środowiska przyrodniczego. Na terenie województwa funkcjonują 4 parki narodowe chroniące ekosystemy o znaczeniu międzynarodowym. Podlaskie Parki Narodowe (Białowiecki, Biebrzański, Narwiański, Wigierski) stanowią 30% powierzchni tego rodzaju obszarów w Polsce. Jednakże obecność terenów przyrodniczo cennych, w tym objętych ochroną w ramach programu Natura 2000, wpływa na konieczność należytego uwzględniania uwarunkowań środowiskowych inwestycji infrastrukturalnych już na początkowym etapie ich planowania (co nie zawsze się jednak udaje, tak jak w przypadku wstrzymanej budowy obwodnicy Augustowa przez Rospudę). Z drugiej strony zasoby przyrodnicze stanowią potencjał do rozwoju turystyki, szczególnie turystyki niemassowej, ekologicznej, kwalifikowanej.

Na obecnym etapie rozwoju województwo ma raczej ograniczone szanse rozwojowe o znaczeniu ogólnokrajowym. Najważniejszą szansą jest rozwój Białegostoku polegający na budowaniu funkcji metropolitalnych o znaczeniu regionalnym i ponadregionalnym szczególnie w zakresie edukacji, szkolnictwa wyższego, badań i rozwoju, innowacyjności, kultury, przedsiębiorczości. Istotną szansą rozwojową jest usprawnienie powiązań transportowych zarówno wewnątrz krajowych, jak i międzynarodowych. Do mniej istotnych szans rozwojowych można zaliczyć: restrukturyzację i rozwój sektora rolnego, rozwój współpracy zagranicznej, rozwój turystyki kwalifikowanej.

Najważniejsze zagrożenia dla rozwoju regionu stanowi przede wszystkim niekorzystna struktura gospodarki cechująca się istotnym zatrudnieniem w rolnictwie; depopulacja związana z odpływami migracyjnymi i starzeniem się ludności; oraz mała atrakcyjność inwestycyjna.

Krajowa polityka regionalna w województwie podlaskim powinna koncentrować się na następujących przedsięwzięciach podejmowanych wspólnie z samorządem wojewódzkim i ewentualnie także z lokalnym:

- Wzmacnianie funkcji metropolitalnych Białegostoku
 - wzmacnianie ośrodka akademickiego i naukowego,
 - rozwój instytucji otoczenia biznesu,
 - rozwój funkcji kulturalnych,
 - rozwój funkcji turystycznych (w tym stworzenie ośrodka kongresowo-wystawienniczego o znaczeniu ponadregionalnym).
- Rozwój powiązań transportowych międzynarodowych (w tym rozbudowa infrastruktury przejść granicznych) i wewnątrz krajowych, drogowych i kolejowych (zapewniających także sprawny dojazd do lotniska międzynarodowego w Warszawie).

- Działaniach mających na celu zachowanie przyrodniczych walorów regionu (Puszcza Białowieska, dolina Biebrzy) oraz wykorzystanie ich do rozwoju przyjaznej dla środowiska turystyki kwalifikowanej.

9.11 WOJEWÓDZTWO POMORSKIE

Województwo pomorskie należy do grona województw o dużym znaczeniu dla rozwoju kraju. Kluczowy zasób regionu to ośrodek trójmiejski, będąca znaczącym ośrodkiem naukowo-badawczym i turystycznym o rozwiniętych funkcjach metropolitalnych. Trójmiasto jest w zaawansowanej fazie restrukturyzacji, gdzie tradycyjny przemysł stoczniowy jest zastępowany z powodzeniem przez nowe formy aktywności gospodarczej. Zarówno Trójmiasto, jak i pozostałe obszary nadmorskie i znaczna część pojeziernych (położonych w pobliżu Trójmiasta) stanowią obszar dynamicznego rozwoju turystyki, także tej wyższej jakości, dla bardziej wymagających (i zamożnych) turystów. Region nie dysponuje szczególnymi zasobami surowcowymi. Porty Trójmiasta w połączeniu z rozbudowywanym systemem autostradowym łączącym z głównymi ośrodkami centralnej i południowej Polski i lotniskiem czynią dodatkowo Trójmiasto i jego najbliższe okolice atrakcyjnym miejscem do inwestowania. Połączenia transportowe w ujęciu południkowym ulegają szybkiej poprawie, problemem są jednak połączenia wewnętrzne oraz w kierunku Słupska, Koszalina i Szczecina.

Województwo pomorskie dysponuje istotnymi szansami o charakterze ponadregionalnym. W szczególności należy zaliczyć do nich intensyfikowanie powiązań obszaru centralnego z zagranicą (w tym zwłaszcza w ramach współpracy bałtyckiej) w zakresie udziału w projektach naukowo-badawczych, gospodarczych i turystycznych. Dobrze rozwinięty trójmiejski ośrodek akademicki i B+R, dysponujący liczącymi się instytucjami otoczenia biznesu, aktywny w polu planowania rozwoju strategicznego, jest atrakcyjnym partnerem do współpracy nie tylko międzynarodowej. Do szans należy zaliczyć także rozwój transportu morskiego, zarówno frachtowego, jak i osobowego (w tym turystycznego: Gdynia jest jedynym⁶ polskim portem morskim zdolnym przyjmować wielkie statki wycieczkowe [*cruisery*]). Ogółem turystyka, bazująca zarówno na walorach kulturowych, jak i przyrodniczych regionu, tworzy istotne szanse rozwojowe w skali międzynarodowej regionu, szczególnie Trójmiasta i pasa nadmorskiego. Gdańsk należy do niewielu dobrze rozpoznawanych za granicą (i odwiedzanych) miast polskich, zatem promocja regionu może przynieść korzyści o znaczeniu krajowym.

Wykorzystanie tych szans wymaga z jednej strony na eliminacji głównych zagrożeń stojących przed regionem, z drugiej zaś koncentracji polityki rozwoju regionu na głównych szansach rozwojowych. Do zagrożeń należy zaliczyć przede wszystkim niekontrolowaną suburbanizację oraz nasiloną antropopresję na obszary przyrodniczo cenne. Suburbanizacja jest problemem głównie Trójmiasta, w mniejszym stopniu Słupska i Elbląga. Antropopresja sięga znacznie dalej, obejmując znaczne obszary pojezierne oraz całe wybrzeże Bałtyku, ze szczególnym naciskiem na Półwyspie Helskim, co w połączeniu z chaotyczną zabudową długofalowo może stanowić przeszkodę w rozwoju nowoczesnej i dochodowej turystyki spełniającej standardy europejskie. Poważnym problemem wymagającym interwencji jest niska drożność systemu transportowego w regionie, szczególnie w sezonie turystycznym. Szanse rozwoju są także mniejsze dla mniejszych, peryferyjnych, słabo skomunikowanych ośrodków miejskich obszaru południowo-wschodniego, borykających się ze skutkami restrukturyzacji lokalnego przemysłu oraz rolnictwa uspołecznionego.

Polityka regionalna w odniesieniu do województwa pomorskiego powinna się koncentrować na następujących przedsięwzięciach istotnych także dla władz regionalnych i lokalnych:

- Wspieranie rozwoju atrakcyjności międzynarodowej. Należą tu działania takie, jak:
 - utworzenie nowoczesnego centrum kongresowo-wystawienniczego;
 - promocja biznesowa i turystyczna;
 - wspieranie międzynarodowej współpracy naukowo-badawczej najsilniejszych placówek i zespołów naukowych;

⁶ Takie możliwości ma też Szczecin, który jest jednak położony 60 km od morza.

- stwarzanie zachęt inwestycyjnych (niekoniecznie w formie pieniężnej) dla potencjalnych inwestorów, szczególnie niosących kapitał innowacyjny;
 - przemysłany rozwój turystyki, spełniającej wysokie standardy jakościowe oraz z zakresu zagospodarowania przestrzennego i ochrony środowiska.
- Wspieranie najsilniejszych placówek i zespołów naukowych, a także relacji nauki między biznesem a nauką przez współpracę w tworzeniu parków technologicznych, zamawianiu i współfinansowaniu badań stosowanych.
- Usprawnienie połączeń transportowych z Warszawą i Łodzią, udrożnienie połączeń w kierunku zachodnim (Szczecin), usprawnienie połączeń wewnątrzregionalnych, rozwój połączeń morskich z krajami bałtyckimi.

9.12 WOJEWÓDZTWO ŚLĄSKIE

Województwo śląskie jest położone w południowej części Polski i graniczy ze Słowacją oraz Republiką Czeską. Jest to jeden z najmniejszych regionów kraju, który skupia znaczny potencjał ludnościowy. Gęstość zaludnienia osiąga bardzo wysoki poziom (nawet w skali europejskiej). Także poziom urbanizacji w regionie jest najwyższy w kraju. Region cechuje się dobrze rozwiniętą siecią miejską, ważniejsze miasta (poza Katowicami – stolicą województwa) to: Częstochowa, Gliwice, Bielsko-Biała, Chorzów, Tychy, Zabrze, Sosnowiec, Dąbrowa Górnicza, Cieszyn. Konurbacja śląska, zamieszkiwana przez ponad 3 mln. osób, jest największym skupiskiem ludności w Polsce.

Region zajmuje ważne miejsce w układzie transportowym kraju, zarówno w aspekcie powiązań wewnątrz krajowych, jak i międzynarodowych. Problemem w zakresie infrastruktury jest jej częściowa dekapitalizacja (szczególnie dotyczy to linii kolejowych), niedostosowanie do natężenia ruchu oraz brak obwodnic niektórych miast (np. Częstochowy, Bielska Białej – w budowie).

Województwo śląskie to region wybitnie przemysłowy. Zdecydowały o tym duże zasoby węgla kamiennego, cynku i ołowiu. Struktura społeczno-gospodarcza zaczęła się kształtować u progu XIX wieku i od tej pory Śląsk jest kojarzony przede wszystkim z przemysłem energetyczno-surowcowym i metalowym. Województwo charakteryzuje się średnimi warunkami glebowymi i klimatycznymi dla rozwoju rolnictwa, choć znaczne zanieczyszczenie środowiska przyrodniczego ogranicza celowość rozwoju tego sektora w znacznej części województwa.

Poważnym problemem regionu jest znaczna degradacja środowiska przyrodniczego oraz duża powierzchnia zdegradowanych terenów poprzemysłowych. Te problemy koncentrują się szczególnie w gospodarczym centrum regionu zdominowanym przez schyłkowe górnictwo węglowe oraz hutnictwo. Mimo utrzymującej się dominacji upadających branż przemysłowych (w przypadku górnictwa węglowego podtrzymywanej przejściową koniunkturą), w regionie zaczynają rozwijać się bardziej nowoczesne przemysły średniej techniki (przede wszystkim przemysł samochodowy – na terenach Katowickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej).

Na południu województwa (Beskidy i Przedgórze) rozwija się turystyka i rekreacja. Pewne szanse rozwojowe można wiązać także z turystyką przemysłową, która wymaga jednak postępu organizacyjnego i promocji.

Region ma istotne szanse rozwojowe o znaczeniu ogólnokrajowym. Wśród najważniejszych należy wymienić: rozwój powiązań transportowych wewnątrz krajowych oraz międzynarodowych, wzmacnianie funkcji metropolitalnych konurbacji śląskiej, rozwój przemysłów innowacyjnych i o wysokiej wartości dodanej, rozwój innowacyjnych nisz w przemysłach tradycyjnych, nowe (czyste) technologie energetyki klasycznej.

Najważniejsze zagrożenia dla rozwoju regionu to przede wszystkim: postępująca degradacja miast (dzielnic miast), niedrożność systemu transportowego, negatywne konsekwencje restrukturyzacji przemysłów tradycyjnych, katastrofy przemysłowe (tamy, osadniki, kopalnie itp.), zagrożenie powodzią, zasiedlenie terenów niekorzystnych (zalewowych i osuwiskowych), antropopresja na tereny przyrodniczo cenne położone w południowej części regionu.

Krajowa polityka regionalna w województwie śląskim powinna koncentrować się na następujących przedsięwzięciach podejmowanych wspólnie z samorządem wojewódzkim i ewentualnie także z lokalnym:

- Wzmacnianie funkcji metropolitalnych konurbacji śląskiej, w tym przede wszystkim: wzmacnianie ośrodka akademickiego i naukowego; rozwój instytucji otoczenia biznesu; rozwój funkcji kulturalnych; rewitalizacja i wykorzystanie dziedzictwa kulturowego i przemysłowego do rozwoju turystyki, utworzenie centrum kongresowo-wystawienniczego.
- Wspieranie najsilniejszych placówek i zespołów naukowych, a także relacji między biznesem a nauką oraz wzmacnianie instytucji innowacyjnego otoczenia biznesu.

- Poprawa infrastruktury technicznej, w tym transportowej, co jest istotne zwłaszcza w odniesieniu do dwóch głównych szlaków komunikacyjnych przecinających województwo w układzie południkowym (wyjście na Cieszyn) i równoleżnikowym (korytarz A4).
- Działania skierowane na poprawę stanu środowiska przyrodniczego oraz rewitalizację terenów zdegradowanych.

9.13 WOJEWÓDZTWO ŚWIĘTOKRZYSKIE

Województwo świętokrzyskie należy do niewielu centralnie położonych regionów Polski. Jest stosunkowo małym regionem, zarówno pod względem obszaru, jak i ludności. Historycznie jeden z ważniejszych ośrodków kulturowych i gospodarczych kraju, od czasów Kontrreformacji, mimo poważnych prób industrializacji, wykazuje niektóre cechy wewnętrznej peryferii. Sprzyja temu brak silnego ośrodka stołecznego (Kielce mają tylko 205 tysięcy mieszkańców i cierpią na odpływ ludności) oraz niewiele liczących się ośrodków subregionalnych. Utrzymujące się znaczące zatrudnienie w słabo rozwiniętym rolnictwie oraz trudna restrukturyzacja lokalnych ośrodków przemysłowych są poważnym ograniczeniem w wykorzystaniu rozwoju endogenicznego.

Najważniejszym ośrodkiem o regionalnych funkcjach administracyjnych, akademickich, gospodarczych (w tym wystawienniczych) są Kielce, położone w pobliżu jedynych w Polsce centralnej Gór Świętokrzyskich, uznawanych za jedną z ważniejszych atrakcji regionu, mimo wyraźnego niedorozwoju infrastruktury turystycznej oraz utrudnień w dostępie i zagospodarowaniu głównie ze względu na istniejący na tym terenie park narodowy. Południe regionu dysponuje znanym uzdrowiskiem w Busku i zasobami wód mineralnych. Mimo to, część województwa cierpi na niedobór wody użytkowej. Lokalnie, wskutek lokalizacji osiedli na terenach zalewowych (pod Sandomierzem), problemem są powodzie.

Województwo jest korzystnie usytuowane na ważnym szlaku transportowym łączącym Warszawę z Krakowem (ekspresowa droga nr 7 z odgałęzieniem do Rzeszowa oraz linia kolejowa do Krakowa) oraz drogach równoleżnikowych łączących Polskę zachodnią z Lublinem. Mimo to wschodnie części województwa są stosunkowo trudno dostępne (także z powodu ograniczonej liczby mostów na Wiśle). Region dysponuje zasobami kruszywa budowlanego i wykorzystującymi je cementowniami. Stosunkowo słabe zasoby endogeniczne oraz niedorozwój infrastruktury noclegowej i gastronomicznej, mimo bliskości metropolii (Warszawa, Kraków, Łódź), czynią region mniej atrakcyjnym turystycznie i inwestycyjnie, niż można by się spodziewać biorąc pod uwagę jego lokalizację.

Region ma dość ograniczone szanse rozwojowe. Należy do nich m.in. rozwój ośrodka targowo-wystawienniczego w Kielcach w oparciu o starannie przemyślaną specjalizację. Także rozwój turystyki, pod warunkiem poważnych inwestycji w wysokojakościowe produkty turystyczne i infrastrukturę turystyczną (np. w Sandomierzu, Bałtowie i głównym paśmie Gór Świętokrzyskich), dbając o dyfuzję korzyści na otaczające obszary.

Wykorzystaniu tych szans może służyć minimalizacja zagrożeń występujących w województwie. Chodzi przede wszystkim o utrzymujące się wysokie zatrudnienie w drobnych gospodarstwach rolnych oraz postępujące starzenie się ludności, a także rozpraszanie tak potrzebnych w regionie środków na niewielkie, pozbawione na ogół znaczenia rozwojowego, przedsięwzięcia inwestycyjne. Modernizacja głównych dróg łączących Kielce ze stolicami ościennych regionów poprawi warunki rozwojowe, ale w krótkim okresie nie przezwycięży słabości zasobów endogenicznych województwa, dodatkowo osłabionych restrukturyzacją przemysłu.

Oddziaływanie krajowej polityki regionalnej w województwie świętokrzyskie winno koncentrować się na następujących przedsięwzięciach podejmowanych wspólnie z samorządem wojewódzkim :

- Wspomaganiu jego atrakcyjności inwestycyjnej i turystycznej w skali (początkowo) krajowej, a następnie międzynarodowej. W tym:
 - wzmacnianie centrum konferencyjno-wystawienniczego w Kielcach;
 - wzmacnianie funkcji kulturalnych, akademickich i biznesowych Kielc;
 - wspieranie rozwoju wysokiej jakości infrastruktury hotelowej i gastronomicznej;

- wspieranie współpracy naukowo-badawczej najsilniejszych placówek i zespołów naukowych z czołowymi ośrodkami krajowymi (także w zakresie współpracy międzynarodowej);
 - stwarzanie zachęt inwestycyjnych dla potencjalnych inwestorów, szczególnie niosących kapitał innowacyjny.
- Poprawa jakości połączeń transportowych z najbardziej atrakcyjnymi inwestycyjnie i turystycznie ośrodkami regionu.

9.14 WOJEWÓDZTWO WARMIŃSKO-MAZURSKIE

Województwo warmińsko-mazurskie zalicza się do regionów peryferyjnych, stosunkowo słabo rozwiniętych. Peryferyjność ta dodatkowo jest pogłębianą małą przepuszczalnością granicy z Obwodem Kaliningradzkim. Ponadto do cech charakterystycznych regionu należy z jednej strony znaczny udział obszarów chronionych w powierzchni, a z drugiej negatywne konsekwencje związane z likwidacją PGR-ów przejawiające się najwyższą w Polsce stopą bezrobocia i trwałą marginalizacją znacznych grup społecznych, obecnie już niezdolnych do powrotu do aktywności zawodowej.

Silnymi stronami województwa warmińsko-mazurskiego są policentryczna sieć osadnicza, a także stosunkowo korzystna struktura wiekowa ludności. Ponadto województwo - poza obszarami górkimi i nadmorskimi - należy do najatrakcyjniejszych turystycznie regionów kraju, co wynika zarówno z jego walorów przyrodniczych (krajobraz pojezierny), jak i kulturowych (zamki gotyckie, układy urbanistyczne miast, zabytki inżynierii wodnej).

Do słabych stron regionu poza wskazanymi wyżej problemami na rynku pracy należą słabo rozwinięta infrastruktura transportowej (której rozbudowa często koliduje z obszarami cennymi przyrodniczo) oraz mała atrakcyjność inwestycyjna, co wynika między innymi ze słabego rozwoju instytucji otoczenia biznesu i dużego udziału branż tradycyjnych w gospodarce.

Szanse rozwojowe regionu zależą w dużej mierze od poprawy jego dostępności transportowej, w szczególności jego zachodniej części, względem głównych ośrodków metropolitalnych kraju: Warszawy, Poznania i Trójmiasta. Pewien impuls rozwojowy mogłaby stanowić również współpraca z obwodem kaliningradzkim, co jest jednak silnie uzależnione od sytuacji politycznej, podobnie jak otwarcie dla żeglugi Cieśniny Piławskiej istotne dla Elbląga. Pewne szanse związane są także z rozwojem turystyki krajowej i zagranicznej, w tym osadnictwa emeryckiego.

Do najważniejszych zagrożeń należy zaliczyć wzrost antropopresji na obszarach cennych przyrodniczo, w tym zwłaszcza przejawiającą się chaotyczną i nieestetyczną – często nielegalną - zabudową brzegów jezior, co może stanowić barierę do rozwoju funkcji turystycznych. Ponadto północne obszary województwa zagrożone są postępującą depopulacją związaną z odpływem migracyjnym. Istnieje również zagrożenie dziedziczeniem niezaradności życiowej przez dzieci i młodzież na terenach kumulacji problemów społecznych związanych z likwidacją PGR-ów.

Oddziaływanie krajowej polityki regionalnej na województwo warmińsko-mazurskie powinno koncentrować się na następujących przedsięwzięciach podejmowanych wspólnie z samorządem wojewódzkim i ewentualnie także z lokalnym:

- poprawie dostępności transportowej regionu (zwłaszcza zachodniej części), w tym również w relacjach z Obwodem Kaliningradzkim (przejścia graniczne),
- rozwoju funkcji ponadregionalnych Olsztyna, w tym głównie jego potencjału akademickiego i naukowo-badawczego związanego z najważniejszymi branżami regionalnej gospodarki (np. przetwórstwo rolne),
- utrzymaniem wysokich walorów przyrodniczych regionu oraz przywracaniu do dobrego stanu zabytków kultury, co może zostać wykorzystane do międzynarodowej promocji turystycznej,
- poprawie systemu edukacyjnego, co może zapoczątkować proces przełamywania zapóźnień w rozwoju kapitału ludzkiego, w tym zwłaszcza na obszarach kumulacji problemów społecznych.

9.15 WOJEWÓDZTWO WIELKOPOLSKIE

Województwo wielkopolskie położone jest w zachodniej części kraju na skrzyżowaniu ważnych szlaków komunikacyjnych w układzie wschód-zachód i północ-południe. Stolica województwa, Poznań, zalicza się do kluczowych ośrodków rozwojowych kraju, co było szczególnie widoczne w okresie po 1989 r., a policentryczna sieć osadnicza sprzyja dyfuzji procesów rozwojowych z metropolii do pozostałej części regionu. Ponadto w regionie istnieją bogate i eksploatowane zasoby surowców mineralnych, w tym węgla brunatnego oraz soli potasowych.

Infrastruktura transportowa w regionie jest relatywnie dobrze rozwinięta, a województwo należy do atrakcyjnych pod względem inwestycyjnym i migracyjnym. Sprzyjają temu różnorodne funkcje metropolitalne rozwinięte w Poznaniu (wśród nich zwłaszcza funkcje akademickie i naukowe). Ponadto poziom zaawansowania technologicznego firm oraz poziom przedsiębiorczości jest wysoki, czemu sprzyja dobrze rozwinięta oferta instytucji otoczenia biznesu (w tym międzynarodowe imprezy targowe). Ponadto region jest bogaty pod względem zabytków kultury materialnej, co sprzyja rozwojowi ruchu turystycznego.

Do słabych stron regionu należy relatywnie słabszy rozwój usług publicznych, choć przy ich dobrej dostępności przestrzennej. Jednocześnie stopień rozwoju społeczeństwa informacyjnego (wykorzystanie Internetu) w województwie jest stosunkowo niski, co może wynikać z dużego udziału ludności wiejskiej. Pewnym problemem są również intensywne procesy suburbanizacji zachodzące w metropolii poznańskiej, co skutkuje niedostosowaniem przepustowości infrastruktury transportowej do natężenia ruchu drogowego.

Do najważniejszych szans rozwojowych woj. wielkopolskiego należy rozwój metropolii poznańskiej, w tym w szczególności jej przekształcenie w ośrodek zaawansowanych technologicznie przemysłów wykorzystujących istniejący potencjał badawczo-rozwojowy. Na tej podstawie mogą rozwinąć się w większym stopniu funkcje kontrolne i zarządcze, a także związane z turystyką biznesową (czemu powinno sprzyjać stworzenie ośrodka kongresowo-wystawienniczego o randze ponadnarodowej). Szanse rozwoju wiążą się też z poprawą dostępności transportowej województwa na skutek budowy nowoczesnej infrastruktury transportowej, co umożliwi rozwój centrów logistycznych o krajowym zasięgu oddziaływania.

Do najważniejszych zagrożeń należy zaliczyć pogarszanie się spójności transportowej regionu i obszaru metropolitalnego Poznania związane z niedostosowaniem tempa rozbudowy infrastruktury transportowej do wzrostu natężenia ruchu drogowego. Ponadto można oczekiwać nasilenia procesów suburbanizacji na obszarach otaczających Poznań, co może skutkować z jednej strony wzmożoną antropopresją na obszarach cennych przyrodniczo (Wielkopolski Park Narodowy), a z drugiej strony koniecznością dostosowania infrastruktury technicznej i społecznej. W pozostałej części regionu wśród podstawowych zagrożeń należy wskazać petryfikację dotychczasowej struktury gospodarczej, w tym zwłaszcza monofunkcyjność niektórych ośrodków miejskich, a także powolne procesy modernizacyjne w rolnictwie.

Oddziaływanie krajowej polityki regionalnej na województwo wielkopolskie powinno koncentrować się na następujących przedsięwzięciach podejmowanych wspólnie z samorządem wojewódzkim i ewentualnie także z lokalnym:

- zwiększaniu międzynarodowej roli kształtującej się metropolii poznańskiej, tradycyjnie obecnej wśród znanych miejsc wystaw i imprez międzynarodowych, co wymaga dalszej poprawy dostępności transportowej oraz kontynuowania rozbudowy infrastruktury transportowej, w tym kolejowej oraz lotniczej,
- rozwoju innowacyjnej branż działalności gospodarczej, w tym przy wykorzystaniu instytucji pomostowych między sektorem nauki i biznesu (np. park technologiczny),

- poprawie stanu materialnego dziedzictwa kulturowego regionu (m.in. pałace ziemiańskie) oraz jego promocji w skali międzynarodowej.

9.16 WOJEWÓDZTWO ZACHODNIOPOMORSKIE

Województwo zachodniopomorskie położone jest w północno-zachodniej części kraju i obejmuje tereny dolnej Odry, wybrzeża bałtyckiego oraz pojezierza. Stolicą regionu jest Szczecin, który jest dobrze skomunikowany z Berlinem i Rostockiem, a relatywnie gorzej z większymi ośrodkami miejskimi w Polsce. Zespół portów w Szczecinie i Świnoujściu należy do ważniejszych na Bałtyku, a rozwinięty transport morski i śródlądowy sprzyja lokalizacji multimodalnych centrów logistycznych.

Szczecin jest ważnym ośrodkiem regionalnym, który w niektórych opracowaniach zaliczany jest do klasy ośrodków o charakterze metropolitalnym. Jednak w gospodarce miasta i jego otoczenia dominują tradycyjne branże (przemysł stoczniowy, drzewny i meblarski, produkcja nawozów sztucznych), co powoduje, że dynamika rozwojowa miasta, a także całego województwa jest słabsza niż przeciętnie w kraju. Ludność w dużym stopniu skupiona jest w ośrodkach miejskich, co ułatwia rozwój wielkoobszarowego, wydajnego rolnictwa towarowego na obszarach wiejskich. Na niektórych obszarach wciąż zauważalne są problemy społeczne związane z likwidacją PGR-ów. Mała gęstość zaludnienia powoduje, że poza głównymi trasami tranzytowymi oraz dojazdami do miejscowości nadmorskich w sezonie letnim w regionie nie występują problemy kongestii w ruchu drogowym. Do silnych stron województwa należy również dobrze rozwinięta baza noclegowa nad Bałtykiem, a część kurortów i uzdrowisk oferując usługi wysokiej jakości ma charakter międzynarodowy (choć ich oferta skierowana jest niemal wyłącznie na rynek niemiecki). Problemem wschodniej części województwa jest jej peryferyjność wobec Szczecina i innych aglomeracji kraju, a także wobec krajowego systemu transportowego.

Główne szanse rozwojowe regionu związane są z umacnianiem jego pozycji w tranzycie towarów (w tym rozwój transportu multimodalnego), dalszym rozwojem funkcji turystycznych, a w przypadku Szczecina także funkcji metropolitalnych. Kluczową rolę w ich wykorzystaniu pełni poprawa dostępności transportowej, w tym zwłaszcza w wymiarze krajowym. Ponadto w każdej z powyższych dziedzin konieczne jest podjęcie działań o charakterze restrukturyzacyjnym polegających na: rozwoju i lepszym zagospodarowaniu zespołu portów Szczecin-Świnoujście, unowocześnieniu bazy uzdrowskiej oraz poprawie jakości funkcji metropolitalnych Szczecina.

Zagrożenia województwa związane są z problemami restrukturyzacji tradycyjnych branż gospodarki i trudnościami w zagospodarowaniu niewykorzystywanego majątku trwałego. Ponadto w pasie nadmorskim problem stanowi antropopresja na obszary cenne przyrodniczo, a w dolinie Odry i w rejonie Zalewu Szczecińskiego zagrożenia powodziowe.

Oddziaływanie krajowej polityki regionalnej na województwo zachodniopomorskie powinno koncentrować się na następujących przedsięwzięciach podejmowanych wspólnie z samorządem wojewódzkim i ewentualnie także z lokalnym:

- zwiększaniu międzynarodowej konkurencyjności zespołu portowego oraz funkcji okołoportowych, głównie usługowych, spedycyjnych i finansowych, w tym dzięki poprawie dostępności transportowej Szczecina w układzie południkowym, a także w układzie Bydgoszcz-Toruń, Warszawa, jak również w kierunku wschodnim ku Trójmiastu,
- restrukturyzacji gospodarczej, która powinna być wspierana stworzeniem systemu zachęt do lokowania w regionie inwestycji w przemysłach innowacyjnych,
- umacnianiu metropolitalnych funkcji Szczecina jako ponadregionalnego ośrodka życia gospodarczego, naukowego, kulturalnego,
- ochronie przeciwpowodziowej i regulacji stosunków wodnych w dorzeczu Odry i Zalewu Szczecińskiego oraz poprawie stanu środowiska przyrodniczego zwłaszcza w pasie nadmorskim.

10. KIERUNKI INTERWENCJI POLITYKI REGIONALNEJ PAŃSTWA W WOJEWÓDZTWACH

Niniejsza tabela syntetyzuje dotychczasowe wyniki, wskazując na te kierunki oddziaływania polityki regionalnej państwa, które powinny być koncentrowane w poszczególnych województwach.

	Nauka, szkolnictwo wyższe, badania i rozwój, przedsiębiorczość	Środowisko i zagrożenia ekologiczne	Infrastruktura transportowa	Miasta i system osadniczy	Turystyka	Promocja regionów
Dolnośląskie	+	+	+	+	+	+
Kujawsko-pomorskie	+	+		+		
Lubelskie	+			+		+
Lubuskie				+		
Łódzkie	+		+	+		
Małopolskie	+	+	+	+	+	+
Mazowieckie	+		+	+	+	+
Opolskie		+		+		
Podkarpackie				+		
Podlaskie	+			+		
Pomorskie	+		+	+		+
Śląskie	+	+	+	+	+	+
Świętokrzyskie				+		
Warmińsko-mazurskie				+	+	
Wielkopolskie	+		+	+		+
Zachodniopomorskie				+	+	+

11. BIBLIOGRAFIA

GUS (2009), *Rocznik statystyczny województw 2009*, Warszawa

Kozak M.W. (2009), *Turystyka i polityka turystyczna a rozwój: między starym a nowym paradygmatem*, Scholar, Warszawa

MRR (2010), *Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego*, Warszawa

MRR (2010), *Koncepcja przestrzennego zagospodarowania kraju (projekt)*, Warszawa, 18 maja 2010

MRR (2010), *Polska. Raport strategiczny 2009. Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia*, Warszawa

MRR (2010), *Wpływ funduszy europejskich na gospodarkę polskich regionów i konwergencję z krajami UE. Raport 2010*, Warszawa

MRR i IBS (2009), *Identyfikacja i delimitacja obszarów problemowych i strategicznej interwencji w Polsce. Wnioski z analiz*, Warszawa